

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia sekä maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettua lakia.

Julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi työ- ja elinkeinotoimiston palveluja ja palveluprosessia koskevien säännösten osalta. Esityksessä ehdotetaan, että työnhakijan palvelutarve arvioidaisiin ja hänen kanssaan laadittaisiin työllistymissuunnitelma kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Työllistymissuunnitelmalla ehdotetaan korvattavaksi nykyiset työnhakusuunnitelma, yksilöity työnhakusuunnitelma, uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma ja työllistymisohjelma. Työ- ja elinkeinotoimisto tutkisi muutosturvan piiriin kuulumisen edellytykset ilman työnhakijan erikseen esittämää pyyntöä. Lisäksi suunnitelmien laatimiseen ja toteuttamiseen liittyviä työttömyysturvalain säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi.

Työnhakijaksi rekisteröitymistä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että sähköinen verkkopalvelun kautta tapahtuva työnhakijaksi rekisteröityminen olisi ensisijainen tapa. Lisäksi työnhaun voimassaolon lakkaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi.

Ulkomaalaisen mahdollisuuksia rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ehdotetaan laajennettavaksi. Laajennuksella ei olisi vaikutusta ulkomaalaisen oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Palkkatuen ja starttirahan myöntämisedellytyksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että

säännöksissä otettaisiin nykyistä paremmin huomioon kilpailuneutraliteetti ja EY:n valtioneuvoston säännökset. Palkkatuki ehdotetaan myönnettäväksi elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle joko yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen säännösten mukaisena tukena tai de minimis-tukena. Starttiraha ehdotetaan myönnettäväksi de minimis –tukena. Esityksen mukaan yksityinen työvoimapalvelua harjoittava yritys voisi edelleensijoittaa, käytännössä vuokrata, palkkatuetussa työssä olevia työntekijöitään muille työnantajille. Nuorten työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi palkkatuen ehtoja ehdotetaan määrällisesti lievennettäväksi alle 25-vuotiailla.

Työmarkkinatoimenpiteisiin ehdotetaan sovellettavaksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain tietosuojaa koskevia säännöksiä soveltuvin osin. Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen enimmäiskestoja koskevia säännöksiä ehdotetaan yhtenäistettäväksi ja enimmäiskeston laskennan uudelleen aloittamista koskevia säännöksiä lievennettäväksi.

Työttömyysturvalaissa säädettyä työssäkäyntialueen määrittelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työssäkäyntialueet määräytyisivät kilometripohjaisesti. Henkilön työssäkäyntialue olisi hänen asuinpaikastaan 80 kilometrin etäisyydelle ulottuva alue. Tosi-asialliset kulkuvaikeudet ja työmatkaan käytettävä aika huomioitaisiin laissa säädetyin edellytyksin pätevästi syynä kieltäytyä työssäkäyntialueen sisällä tarjotusta työstä.

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	5
1 JOHDANTO	5
2 NYKYTILA	7
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	7
Työnhakijaksi rekisteröinti.....	7
Työnhakuhaastattelu ja työnhakusuunnitelmat	8
Työnhakusuunnitelma, yksilöity työnhakusuunnitelma ja uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma.....	8
Työllistymisohjelma.....	9
Työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus.....	9
Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet työnhakusuunnitelmien toteuttamisessa	10
Työnhakusuunnitelmat ja työttömyysturva	10
Palkkatuki.....	11
Starttiraha	13
Työmarkkinatoimenpiteet	13
Työssäkäyntialueet	14
Työssäkäyntialueet ja työn vastaanottovelvollisuus.....	15
Työssäkäyntialueet ja valtion henkilöstön aseman järjestäminen organisaation muutostilanteissa	16
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	16
Palkkatuki.....	16
EU:n lainsäädäntö.....	16
Ruotsi ja Tanska	17
Työssäkäyntialueet ja velvollisuus ottaa työtä vastaan	18
Ruotsi	18
Tanska	19
2.3 Nykytilan arviointi	19
Työnhakusuunnitelmat	19
Palkkatuki.....	20
Palkkatuki metsänparannustöiden suorittamiseen	22
Starttiraha	23
Työmarkkinatoimenpiteet	23
Työssäkäyntialueet	23
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	24
Työnhakijaksi rekisteröinti.....	24
Työnhakijan palveluprosessi ja suunnitelmat.....	25
Palkkatuki.....	26
Työmarkkinatoimenpiteet	27

	Työssäkäyntialueet	28
	Ehdotettujen muutosten toimeenpano	28
4	ESITYKSEN VAIKUTUKSET	28
4.1	Taloudelliset vaikutukset	28
	Ulkomaalaisen rekisteröityminen työnhakijaksi	28
	Palveluprosessi ja työllistymissuunnitelmat	29
	Muutosturvaan liittyvät ehdotukset	29
	Palkkatuki	29
	Työssäkäyntialueet	31
4.2	Vaikutukset viranomaisten toimintaan	31
	Ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröityminen	31
	Palveluprosessi ja työllistymissuunnitelma	31
	Palkkatuki	31
	Työssäkäyntialueet	32
4.3	Yhteiskunnalliset vaikutukset	32
	Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi	32
	Palveluprosessi ja työllistymissuunnitelmat	32
	Työllistymissuunnitelmaa koskevat työttömyysturvalain mukaiset seuraamukset	33
	Palkkatuki	33
	Työssäkäyntialueet	35
5	ASIAN VALMISTELU	36
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	36
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	36
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	37
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	39
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	39
1.1	Laki julkisesta työvoimapalvelusta	39
	1 luku. Yleiset säännökset	39
	2 luku. Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet	39
	II OSA Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut ja palveluprosessi	39
	3 luku. Työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen perusteet	39
	4 luku. Työnvälityspalvelut	43
	5 luku. Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma	43
	5 a luku. Muutosturva	48
	6 luku. Ammatillisen kehittymisen palvelut	50
	7 luku. Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla	50
	8 luku. Työmarkkinatoimenpiteet	54
	10 luku. Ylläpitokustannusten korvaaminen	57
	11 luku. Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö	57
	13 luku. Muutoksenhaku	57
1.2	Työttömyysturvalaki	58
	1 luku. Yleiset säännökset	58
	2 luku. Etuuden saamisen työvoimapoliittiset edellytykset	59
	8 luku. Työmarkkinatuen erityiset työvoimapoliittiset rajoitukset	64
	11 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset	64
1.3	Lakiehdotukset 3 – 4	65
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	65

3	VOIMAANTULO.....	65
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	66
	LAKIEHDOTUKSET	70
	1. Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	70
	2. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	80
	3. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	86
	4. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	88
	LIITE	89
	RINNAKKAISTEKSTIT	89
	1. Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	89
	2. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	114
	3. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	127
	4. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	130

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksessä ehdotetaan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamista.

Ehdotukset työnhakusuunnitelman, yksilöidyn työnhakusuunnitelman, uudistetun yksilöidyn työnhakusuunnitelman ja työllistymisohjelman korvaamisesta työllistymissuunnitelmalla pohjautuvat muun muassa eduskunnan muutosturvan ja työllisyyden toimintamallin käsittelyn yhteydessä vuonna 2005 antamaan lausumaan (EV 79/2005 vp), jossa hallituksen edellytettiin valmistelevan uudistuksen, jolla työnhakuun liittyvät suunnitelmat yhdistetään ja etuusjärjestelmää yksinkertaistetaan. Eduskunnan lausuman perusteena oli työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö (TyVM 6/2005 vp), jossa valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että eri nimistä huolimatta työnhakuun liittyvät suunnitelmat eroavat toisistaan vain jonkin verran suunnitelman tekoajankohdan ja suunnitelmiin liittyvien erilaisten vaikutusten osalta. Valiokunta katsoi, että järjestelmän selkiyttäminen on tärkeää asiakkaiden ja työvoimatoimistojen työn kannalta.

Ehdotukset työnhakijan haastattelun järjestämisestä pohjautuvat pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman työvoimapolitiikkaa koskevaan linjaukseen siitä, että työttömyyden pitkittyminen ja työmarkkinoilta syrjäytyminen edellyttävät riittävän varhaisia ja nopeita toimia. Hallitusohjelman mukaan työnhakijan kartoitus tehdään kahden viikon sisällä ilmoittautumisesta.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitea (SATA) teki 27.1.2009 ehdotukset sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista. Työllistymisen tehostamiseen liittyvien linjausten mukaan henkilön palvelutarpeen mukaiset palvelut ja aktiivitoimenpiteet käynnistetään viivytyksettä työnhakijaksi ilmoittautumisen jälkeen. Henkilön työllistymisedellytykset pyritään arvioimaan kahden viikon kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta, jolloin työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat yhdessä palvelutarpeen mukaisen

työnhakusuunnitelman. Työ- ja elinkeinotoimisto ja asiakas pitävät säännöllisesti yhteyttä työnhakusuunnitelmassa sovitulla tavalla. Yhteydenpidon tapa ja tiheys riippuvat asiakkaan palvelutarpeesta. Työttömyyden pitkittymisen syyt ja palvelutarve arvioidaan uudelleen viimeistään silloin, kun työttömyys on jatkunut yhtäjaksoisesti kolme kuukautta. Työttömyyden pitkittyessä palvelutarve arvioidaan uudelleen viimeistään kuuden kuukauden yhtäjaksoisen työttömyyden kohdalla ja työttömyyden edelleen jatkuessa on viimeistään 350 päivän työttömyyspäivän kohdalla tehtävä työnhakusuunnitelmaan toinen tarkistus.

Työmarkkinajärjestöt tekivät tammikuussa 2009 eläkepolitiikkaa ja työttömyysturvaa koskevat esitykset vuosille 2009 – 2014. Esityksen mukaan työnhakijan työllistymisedellytykset arvioidaan kahden viikon kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Laadittavaan työnhakusuunnitelmaan pyritään mahdollisimman nopeasti sisällyttämään työllistymissopimus, jonka osapuolina ovat työnhakija, työ- ja elinkeinotoimisto ja potentiaalinen työnantaja. Toimenpiteiden tarve arvioidaan uudelleen viimeistään työttömyyden jatkuttua yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta. Työttömyyden pitkittyessä työvoimaviranomaisten olisi viimeistään 350 työttömyyspäivän kohdalla tehtävä työnhakusuunnitelman toinen tarkistus, jolla pyritään nopeaan työllistymiseen. Työnhakusuunnitelma laaditaan yhteistyössä hakijan, potentiaalisen työnantajan ja työvoimaviranomaisen kanssa. Esityksen mukaan työnhakusuunnitelman laatimista koskevia karenssisäännöksiä tarkistettaisiin.

Osa työnhakijan palveluprosessia koskevista ehdotuksista liittyy työvoimatoimistojen muuttumiseen työ- ja elinkeinotoimistoiksi vuoden 2009 alussa. Ministeriön toukokuussa 2007 asettama TEM-aluehallintotyöryhmä sai toukokuussa 2008 tehtäväkseen valmistella työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä ja organisointia sekä elinkeinotoimijoiden yhteistyötä ja yhteisiä palveluja koskevat linjaukset. Työryhmän jäsenet edustivat työ- ja elinkeinoministeriötä, työ- ja elinkeinokeskuksia,

työ- ja elinkeinotoimistoja, työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöjärjestöjä, Kuntaliittoa ja elinkeinoelämän järjestöjä. TEM-aluehallintoryhmä teki 30.1.2009 ehdotuksensa uuden työ- ja elinkeinotoimiston kehittämisen linjauksista. Palvelujen kehittämistoimenpiteitä koskevien linjausten mukaan työ- ja elinkeinotoimiston palveluprosessi perustuu asiakkuuksien hallintaan, palvelutarpeiden varhaiseen ja täsmälliseen määrittelyyn, oikea-aikaiseen palvelutarjontaan, palvelun etenemisen varmistamiseen ja selkeisiin asiakasvastuisiin. Toimenpiteinä työnhakijoiden palvelun vahvan alun varmistamiseksi TEM-aluehallintotyöryhmä ehdotti linjauksia koskien työnhauun aloitusta verkon kautta ja verkkopalvelun kehittämistoimia, palvelutarvearviota ja profiloitimenettelyä koskevia linjauksia, työnhakusuunnitelmien uudistamista sekä henkilöasiakkaan joustavan ja tarkoituksenmukaisen asioinnin järjestämistä.

Työ- ja elinkeinoministeriön tammikuussa 2009 asettaman sisäisen työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotukset työnhakijan palvelun alun vahvistamiseksi SATA-komitean ja TEM-aluehallintotyöryhmän tekemät linjaukset huomioiden. Työryhmän työhön osallistui ministeriön edustajien lisäksi TE-keskusten nimeämä asiantuntijaverkosto. Työryhmä teki ehdotuksensa 27.2.2009 koskien työnhakijaksi rekisteröitymistä, profiloitimenettelyä, palvelutarvearviota, työnhakusuunnitelmia sekä suunnitelmiin liittyvien työttömyysturvalain säännösten yksinkertaistamista.

Kilpailuneutraliteetin takaaminen ja tätä kautta kilpailun vääristymisen ehkäiseminen edellyttää, että kaikkia markkinoille palveluja tuottavia kohdellaan samalla tavoin valtiotukea myönnettäessä. Kilpailuneutraliteetti on otettu huomioon EY:n valtioneuvoston päätöksissä, jotka muuttuivat viimeksi kesällä 2008 siltä osin, kun kysymys on epäedullisessa asemassa olevien työntekijöiden ja alentuneesti työkykyisten työntekijöiden palkkakustannuksiin myönnettävästä tuesta. Edellä mainituista syistä palkkatukea koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuen myöntämisedellytyksissä otettaisiin nykyistä paremmin huomioon erilaisissa oikeudellisissa muodoissa elinkeino-

toimintaa harjoittavat työnantajat ja EY:n valtioneuvoston päätöksien asettamat rajoitukset tuki-intensiteetille ja tuen kestolle.

Taantuman seurauksena nuorten työllisyystilanne on viimeisen vuoden aikana heikentynyt merkittävästi. Nuorten työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi ja työllistymisen edistämiseksi palkkatuen myöntämistä alle 25-vuotiaille ehdotetaan helpotettavaksi väliaikaisesti vuosina 2010-2011.

Työmarkkinatoimenpiteisiin ehdotettavat muutokset perustuvat ei-työsuhteisten aseman parantamista selvittäneen työryhmän ehdotuksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 24.1.2008 kolmikantaisen työryhmän selvittämään ei-työsuhteessa työskentelevien aseman parantamista. Tavoitteena oli ei-työsuhteessa työtä tekevien oikeudellisen aseman parantaminen siten, että työ- ja sosiaalilainsäädännön suojaa saataisiin ulotettua lailla säädettyyn ei-työsuhteessa tehtävään työhön. Työryhmä luovutti raporttinsa työ- ja elinkeinoministeriölle 15.9.2009.

Työryhmän asettamisen taustalla olivat eduskunnan kannanotot ja lausumat, joissa on kiinnitetty erityistä huomiota sellaisten ei-työsuhteessa työskentelevien asemaan, joiden työn tekeminen on säädetty suoraan lain nojalla työsuhteen ulkopuolella tehtäväksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on valtioneuvoston työelämäselonteosta (VNS 4/2004 vp) antamassaan mietinnössä (TyVM 4/2005 vp) kiinnittänyt huomiota työsuhteisen työn ulkopuolelle rajattuihin työnteon muotoihin kuten työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen sekä perhe- ja omaishoitoon. Valiokunnan lausumassa edellytetään hallituksen selvittävän, millä edellytyksillä työ- ja sosiaalilainsäädäntöön perustuvaa suojaa voitaisiin ulottaa edellä mainittuihin uusiin työnteon muotoihin. Lisäksi hallituksen toimenpidekertomuksesta (K 3/2005 vp) antamassaan lausunnossa (TyVL 7/2005 vp) työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pitänyt tärkeänä sitä, että uusia työnteon muotoja koskevan selvitystyön yhteydessä selvitetään myös se, tulisiko harjoittelijoiden huumetestausta tehdä mahdolliseksi sellaisissa tilanteissa, joissa harjoittelija on tavalla tai toisella tekemisissä ihmisten turvallisuuden kanssa.

Ei-työsuhteisten työryhmä on esittänyt säädettyväksi julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa siitä, että työmarkkinatoimenpiteessä sovellettaisiin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä siltä osin kuin säännökset soveltuvat työmarkkinatoimenpiteisiin ja niitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisina toimenpiteen järjestäjän ja toimenpiteeseen osallistuvan kannalta. Lisäksi työryhmä on esittänyt julkisen työvoimapalvelulain muuttamista siten, että pidemmissä toimenpiteissä riittävä vuosittainen työaika suojele turvattaisiin säätämällä pakollisesta keskeytysajasta toimenpiteen kestettyä 12 kuukautta tai rajaamalla toimenpiteiden enimmäiskestoksi 12 kuukautta. Enimmäiskeston täytyttyä toimenpiteeseen uudelleenpääsyn ehtoja tulee samalla lieventää.

Ehdotukset työssäkäyntialueiden määrittelyn muuttamisesta perustuvat työssäkäyntialueisiin liittyviä seikkoja selvittäneen työryhmän ehdotuksiin. Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotukset työssäkäyntialueiden määrittämisestä ja työssäkäyntialueiden vaikutuksesta työvoimapolitiikkaan. Työryhmään kuului työ- ja elinkeinoministeriön, työvoima- ja elinkeinokeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen edustajia. Työryhmä luovutti raporttinsa työ- ja elinkeinoministeriölle maaliskuussa 2009. Työryhmä ehdotti, että nykyisistä kuntapohjaisista työssäkäyntialueista luovuttaisiin vuoden 2010 alusta ja että työssäkäyntialueeksi määriteltäisiin henkilön asuinpaikasta 80 kilometrin etäisyydelle ulottuva alue. Työryhmä ehdotti myös, että puuttuvat joukkoliikennemahdollisuudet ja työmatkaan käytettävä aika otettaisiin nykyistä paremmin huomioon määriteltäessä pätevää syytä kieltäytyä tarjotusta työstä. Lisäksi työryhmä esitti, että työssäkäyntialueen ohella käyttöön otettaisiin käsite työnhakualue. Työnhakualueella tarkoitettaisiin aluetta, jolta henkilö hakee työtä ja jolta hänelle tarjotaan työtä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Työnhakijaksi rekisteröinti

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto rekisteröi työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään henkilöasiakkaan, joka pyytää sitä henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hyväksyä sähköisesti tai muullakin tavalla esitetyn pyynnön.

Sähköinen työnhakijaksi rekisteröityminen on ollut mahdollista vuoden 2003 alusta lukien. Vuonna 2008 työnhakijaksi ilmoittautui verkon kautta yli 54 000 uutta työnhakijaa, mikä on 85 prosenttia kaikista uusista työnhakijoista. Palvelun käyttö on mahdollista sekä vahvaa tunnistusta käyttäen että ilman tunnistusta, jolloin työnhakijan henkilöllisyys varmistetaan ensimmäisen henkilökohtaisen käynnin yhteydessä. Vahvaan tunnistukseen perustuva palvelu otettiin käyttöön vuonna 2006 ja siinä hyödynnetään verkkopankkitunnuksia. Kummassakin tapauksessa työnhakijan tiedot siirtyvät sähköisesti työ- ja elinkeinotoimistojen asiakaspalvelutietojärjestelmään (URA-tietojärjestelmä). Tammi-kuussa 2009 työnhakijaksi ilmoittautui vahvaan tunnistamiseen perustuvaa verkkopalvelua käyttäen yhteensä noin 11 000 henkilöä, joista noin 2 300 ei ollut aiemmin ollut työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Lisäksi avointa verkkolomaketta käytti 5 800 uutta työnhakijaa. Työttömyysetuuden saamiseksi työnhakijaksi verkkopalvelussa rekisteröityneen henkilön tulee käydä työ- ja elinkeinotoimistossa henkilökohtaisesti.

Niiden valtioiden kansalaiset, joilla on Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa, rekisteröidään työnhakijaksi samoin edellytyksin kuin Suomen kansalaisetkin. Käytännössä tämä tarkoittaa EU- ja ETA-maiden kansalaisia ja heidän perheenjäseniään. Muu ulkomaan kansalainen tai kansalaisuutta vailla oleva rekisteröidään työn-

hakijaksi, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn jatkuvaluonteisen oleskeluluvan nojalla, eikä oleskelulupaan liity työnantajan koskevia rajoituksia. Ulkomaalaiselle myönnettäviä oleskelulupia voivat olla määräaikainen jatkuva (A), määräaikainen tilapäinen (B), pysyvä (P) tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa (P-EY). Voimassa oleva säännös tarkoittaa sitä, että tilapäisen määräaikaisen oleskeluluvan (B) saanutta henkilöä ei voida rekisteröidä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistossa. Muut oleskeluluvat mahdollistavat rekisteröinnin työnhakijaksi oleskeluluvan myöntämisperusteesta riippumatta.

Suuri osa julkisista työvoimapoluista ei lain mukaan edellytä työnhakijaksi rekisteröitymistä. Työnhakijaksi rekisteröityminen on edellytyksenä kuitenkin esimerkiksi henkilökohtaiselle työnhakijaksi rekisteröitymiselle, työttömyysasetuuden ja liikkuvuusavustusten saamiselle sekä palkkatuen myöntämiselle työnantajalle.

Työnhakuhaastattelu ja työnhakusuunnitelmat

Julkisesta työvoimapoluista annetun lain mukaan työ- ja elinkeinotoimiston tulee kutsua työtön työnhakija kuukauden kuluessa työnhakijaksi rekisteröitymisestä työnhakuhaastatteluun, jollei haastattelu hänen tilanteensa huomioon ottaen ole tarpeetonta. Alkuhaastattelussa kartoitetaan työnhaun tavoitteet, tarkastetaan ja täydennetään työnhaun tiedot, selvitetään tarjolla olevat työ- ja koulutusvaihtoehdot, arvioidaan palvelutarve sekä sovitaan työhakemuksen uusimisesta, jatkohaastatteluista ja muista jatkotoimenpiteistä. Seuraavissa työnhakuhaastatteluissa arvioidaan työnhaun tuloksellisuutta ja tehtyjen työnhakusuunnitelmien tuloksellisuutta sekä selvitetään tarjolla olevia palveluvaihtoehtoja ja sovitaan jatkotoimenpiteistä. Tällöin arvioidaan myös tarve työkykyä ja terveydentilaa selvittäviin tutkimuksiin.

Työnhakija-asiakkaan ja työ- ja elinkeinotoimiston yhteistyössä laatima työnhakusuunnitelma on keskeinen osa koko palveluprosessia. Työnhakusuunnitelma sisällytettiin työvoimapolulakiin osana vuoden 1998 työvoimapoluliittistä uudistusta. Julkisesta työ-

voimapolusta annettua lakia säädettäessä työvoimapolulain säännökset työttömän työnhakija-asiakkaan ja työvoimatoimiston yhteistyöstä koottiin yhteen pienin täsmennyksin, mutta koska kyseessä oli lainsäädännön rakenteellinen uudistaminen, varsinaista sisältöuudistusta ei tuolloin tehty. Sittemmin julkisesta työvoimapolusta annettuun lakiin on lisätty työnhakusuunnitelmiin liittyvää käsitteistöä sekä uusi suunnitelmalaji, työllistymisohjelma, työllistymisen ja muutosturvan toimintamalliin liittyvän lainsäädännön yhteydessä.

Työnhakusuunnitelma, yksilöity työnhakusuunnitelma ja uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma

Työ- ja elinkeinotoimisto laatii työnhakusuunnitelman yhdessä työttömän työnhakijan kanssa. Työttömällä työnhakijalla on julkisesta työvoimapolusta annetun lain mukaan oikeus työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelma voidaan laatia muunkin kuin työttömän työnhakijan kanssa. Työnhakusuunnitelma sisältää työttömän työnhakijan osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnin. Työnhakusuunnitelmassa sovitaan työllistymistä edistävästä palvelusta ja toimenpiteistä sekä tarvittaessa työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista muista toimenpiteistä.

Suunnitelmaan kirjataan työttömän työnhakijan ja työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä sopimat tavoitteet ja palvelut, jotka tukevat työttömän työnhakua ja edistävät hänen sijoittumistaan työhön tai koulutukseen. Suunnitelmassa on sovittava myös siitä, miten sen toteuttamista seurataan. Työnhakija sitoutuu etsimään työtä ja koulutusta sekä parantamaan omia työmarkkinavalmiuksiaan suunnitelmassa määritellyllä tavalla. Vastaavasti työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuutena on osaltaan huolehtia palveluprosessin etenemisestä ja tarjota aktiivisesti työtä, koulutusta sekä muita suunnitelmassa sovittuja työllistymistä edistäviä palveluja määrärahojen puitteissa. Työttömyyden alkuvaiheessa työnhakusuunnitelma saattaa koostua vain työ- ja elinkeinotoimiston omatoimisen työnhaun tueksi tarkoitetuista palveluista edellyttäen, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioi

työnhakijan tällaisten palvelujen avulla työllistyvän nopeasti.

Tavoitteena on, että työnhakusuunnitelma laaditaan mahdollisimman pian työttömyyden alettua. Lain mukaan työnhakusuunnitelma tulee laatia, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, viimeistään työttömyyden kestätyä yhdenjaksoisesti viisi kuukautta. Tällöin työnhakusuunnitelman tulee olla yksilöity.

Yksilöity työnhakusuunnitelma sisältää työttömän työnhakijan haettavaksi työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä taikka työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Jos palvelutarve sitä edellyttää, yksilöity työnhakusuunnitelma voi koostua vain työ- ja elinkeinotoimiston palveluista.

Työnhakusuunnitelma on laadittu vasta, kun se on allekirjoitettu. Suunnitelman allekirjoituksella työtön sitoutuu hakemaan sovitun työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymismahdollisuuksia.

Työnhakusuunnitelma tulee kokonaan uudistaa, jos työmarkkinatukeen oikeutettu työtön työnhakija on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan tai on jo saanut työttömyystensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä. Myös uudistetun työnhakusuunnitelman on oltava edellä kuvatulla tavalla yksilöity. Jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakautettu toistaiseksi työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla, työ- ja elinkeinotoimiston on yhteistyössä asiakkaan kanssa tarkistettava uudistettua yksilöityä työnhakusuunnitelmaa. Tarkistamisen yhteydessä on sovittava siitä, miten työ- ja elinkeinotoimisto tehostetusti palvelujaan tarjoamalla edistää työnhakijan mahdollisuuksia saada takaisin työttömyysaikainen työmarkkinatuki oikeutensa.

Työllistymisohjelma

Muutosturva muodostuu työnhakijan kanssa laadittavasta yksilöllisestä suunnitelmasta, työllistymisohjelmasta, suunnitelmassa sovitusta julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisista palveluista ja toimenpiteistä sekä mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista ja toimenpiteistä.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:ssä on määritelty, kenellä on oikeus työllistymisohjelmaan. Työllistymisohjelma on laadittava viipymättä, kun työllistymisohjelmaan oikeutettu työnhakija sitä pyytää. Työnhakijalla ei ole oikeutta työllistymisohjelmaan, jos pyyntö esitetään myöhemmin kuin 30 päivän kuluttua työsuhteen päättymisestä tai lomautuksen kestoäkösen edellytysten täyttymisestä, ellei pyynnön esittäminen myöhemmin johdu työssäolohehtoon luettavassa työssä olemisesta tai työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista taikka oikeuden epääminen muutoin ole kohtuutonta.

Työllistymisohjelma pyritään laatimaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jos henkilö on irtisanottu, ohjelma pyritään laatimaan jo ennen työttömyyden alkamista irtisanomisaikana. Työllistymisohjelmassa selvitetään työnhakijan työllistymis- ja koulutusmahdollisuudet, hänen edellytyksensä ja tavoitteensa sekä sovitaan omatoimisesta työhäusta ja sen tukemisesta. Työllistymisohjelma vastaa soveltuvin osin työnhakusuunnitelman sisältöä. Jos hakijalle on laadittu työllistymisohjelma, se korvaa aiemmin mainitun työnhakusuunnitelman. Työllistymisohjelmaa on tarkastettava viimeistään työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti viiden kuukauden ajan sisällöltään vastaamaan yksilöityä työnhakusuunnitelmaa.

Työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:ssä säädetään työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuudesta. Työtön työnhakija on velvollinen osallistumaan työnhakuhaastatteluihin sekä työnhaku- tai aktivointisuunnitelman laatimiseen samoin kuin osallistumaan työnhaku- tai aktivointisuunnitelmassa sovituihin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Jos työttömän työnhakijan kanssa on laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai koutumissuunnitelma, työnhakija on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa tai ohjelmaansa siltä osin kun siinä on sovittu lain 5 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuista asi-

oista. Toteuttamisvelvollisuus koskee siten suunnitelmassa työttömän työnhakijan haettavaksi sovittuja työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä ja työ- ja elinkeinotoimistojen palvelujen käyttöä.

Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen määrääjain suunnitelmassa tai ohjelmassa sovittulla tavalla ilmoittamaan, miten hän on suunnitelmaa tai ohjelmaa toteuttanut. Jos työ- ja elinkeinotoimisto edellyttää työnhakijalta muuta selvitystä suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta, tätä koskeva ehto on kirjattava suunnitelmaan tai ohjelmaan.

Jos työtön työnhakija laiminlyö velvollisuutensa ilmoittaa suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle tai esittää toteuttamisesta muuta, suunnitelmassa tai ohjelmassa erikseen sovittua selvitystä, hänen työhakemuksensa voimassaolo lakkaa lain 3 luvun 6 §:n 2 momentin perusteella. Lisäksi yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntiin sovelletaan työttömyysturvalain säännöksiä.

Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet työnhakusuunnitelmien toteuttamisessa

Laissa julkisesta työvoimapalvelusta määritellään työ- ja elinkeinotoimiston työnhakusuunnitelmien toteuttamiseen liittyvät velvollisuudet. Työ- ja elinkeinotoimiston tulee aktiivisesti tarjota työtä, koulutusta sekä työnhakusuunnitelmaan sisältyviä palveluja ja toimenpiteitä. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston tulee seurata tehtyjen työnhakusuunnitelmien toteutumista ja huolehtia palveluprosessin joustavasta etenemisestä.

Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuutena on toimia yhdessä laaditun työnhakusuunnitelman mukaisesti ja tukea työnhakijan tavoitetta sijoittua työhön. Työllisyysmäärärahoja voidaan käyttää vain työnhakusuunnitelman perusteella. Työnhakijalla ei ole lakisäätteistä oikeutta päästä työnhakusuunnitelmassa tai yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa sovituihin toimenpiteisiin. Työ- ja elinkeinotoimiston tulee tarjota uudistetussa yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa olevat työllistymistä edistävät palvelut ja järjestettävä työttömälle työnhakusuunnitelman mukaiset muut toi-

menpiteet, toimiston käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Työnhakusuunnitelmat ja työttömyysturva

Työttömyysetuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta. Hänen on annettava työ- ja elinkeinotoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset. Lisäksi hänen on toteutettava työ- ja elinkeinotoimiston kanssa yhteistyössä laadittua työnhakusuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeuduttava työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Työtön työnhakija on velvollinen osallistumaan työnhakusuunnitelman laatimiseen yhteistyössä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Velvollisuuden laiminlyönnistä seuraa työttömyysetuuden menettäminen 60 päivän ajaksi. Työnhakusuunnitelman laatimisesta kieltäytymisenä pidetään nimenomaisesti ilmaistun kieltäytymisen lisäksi suunnitelman allekirjoittamisesta kieltäytymistä sekä sovitun suunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jättämistä. Työnhakusuunnitelman laatimisesta kieltäytymisenä pidetään myös työnhakusuunnitelman tarkistamisesta kieltäytymistä.

Muutosturva on työnhakijalle vapaaehtoista ja henkilöllä on oikeus jäädä sen ulkopuolelle menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan. Työllistymisohjelma laaditaan hakijan pyynnöstä, jos henkilö täyttää ohjelman laatimisen edellytykset. Jos hakija ei pyydä ohjelman laatimista tai ilmaisee haluttomuutensa sen laatimiseen, työllistymisohjelmaa ei laadita eikä tästä aiheudu hakijan työttömyyspäivärahaoikeuden kannalta mitään seuraamuksia. Jos henkilö on työttömänä työnhakijana, hänelle laaditaan työnhakusuunnitelma ja mikäli hän tällöin kieltäytyy suunnitelman laatimisesta, tästä on seurauksena 60 päivän korvauksettoman määrääjän asettaminen.

Työtön työnhakija on velvollinen osallistumaan työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamiin työkokeiluun, työelämävalmennukseen ja muihin näihin rinnastettaviin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin, joista on sovittu työnhakusuunnitelmassa tai työllistymisohjelmassa. Työnhakijan kieltäytyessä työnha-

kusuunnitelmassa tai työllistymisohjelmassa sovitusta toimenpiteestä hän menettää oikeutensa työttömyysetuuteen 60 päivän ajaksi. Jos kyse on työttömyyspäivärahan saajasta, edellytyksenä seuraamuksen asettamiselle on, että kieltäytyminen on ollut toistuvaa. Työtön työnhakija ei voi kieltäytyä hänelle yksilöidysti tarjotusta työstä tai koulutuksesta sillä perusteella, ettei tällaisesta työstä tai koulutuksesta ole sovittu laaditussa työnha-

kusuunnitelmassa tai työllistymisohjelmassa. Työnhakija on velvollinen toteuttamaan yksilöityä työnhakusuunnitelmaansa, aktiivintuunnitelmaansa, kotoutumissuunnitelmaansa tai työllistymisohjelmaansa. Seurauksena toteuttamisen laiminlyönnistä on työttömyysetuuden menettäminen 60 päivän ajaksi. Laiminlyönnin tulee olla olennainen, jotta seuraamus voidaan asettaa. Toteuttamisvelvollisuus koskee vain välittömästi työnvälitykseen tai työllistymiseen liittyvää osaa suunnitelmasta, ei esimerkiksi sosiaali- ja terveyshuollon palveluja, vaikka näistä olisi sovittu suunnitelmassa. Työnhakija on velvollinen määrääjain ja työnhakusuunnitelmassa sovitulla tavalla selvittämään, miten hän on suunnitelmaa toteuttanut.

Palkkatuki

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaan työllisyysmäärärahojen avulla pyritään järjestämään työtä niille työttömille työnhakijoille, jotka eivät ole työllistyneet ja joita ei ole onnistuttu ohjaamaan koulutukseen. Työllisyysmäärärahojen avulla tuetaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja vajaakuntoisten työllistymistä sekä ehkäistään työttömyyden pitkittymistä ja tasoitetaan työttömyyden alueellisia eroja.

Palkkatukea voidaan työttömyyden kestosta riippumatta myöntää kaikkien niiden työttömien työnhakijoiden työllistämiseksi, joiden kohdalla palkkatuen katsotaan olevan työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisin keino edistää työllistymistä. Palkkatuen myöntämisen edellytykset ja ehdot poikkeavat eri työttömien ryhmissä jonkin verran toisistaan. Säännöksissä on otettu erityisesti huomioon vajaakuntoiset, pitkäaikaistyöttömät ja vaikeasti työllistyvät. Palkkatuen myöntämisen edellytykset vaihtelevat jonkin

verran riippuen siitä, toimiiko työnantajana yritys, sosiaalinen yritys tai muu työnantaja.

Vajaakuntoisella tarkoitetaan henkilöasiakasta, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia. Pitkäaikaistyöttömällä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on ollut yhdenjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana sekä työtöntä työnhakijaa, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja joka työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan. Vaikeasti työllistyvällä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä tai 500 päivää työttömyyspäivärahaa, ja joka on tuella palkattaessa työmarkkinatukeen oikeutettu.

Palkkatuen myöntäminen edellyttää, että tuella palkattavan osaamisessa ja ammattitaidossa arvioidaan olevan puutteita tai hänen tuottavuutensa tarjolla olevassa työtehtävässä arvioidaan alentuneen työttömyyden keston, vajaakuntoisuuden tai muun syyn johdosta. Edellä mainittujen edellytysten täytyessä työnantajalle voidaan maksaa palkkatuen perustuki. Perustuen lisäksi työnantajalle voidaan myöntää tietyn edellytyksin myös lisäosa. Sen myöntäminen edellyttää, että tuella palkattavan osaamisen ja ammattitaidon puutteet ja niistä johtuva tuottavuuden aleneminen on todettu osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnissa. Yritysten osalta lisäosan myöntäminen edellyttää lisäksi, että yritys sitoutuu parantamaan tuella palkattavan osaamista ja ammattitaitoa koulutuksen avulla tai muutoin.

Lisäosan myöntäminen ei edellytä osaamisen ja palvelutarpeen arviointia, jos tuki myönnetään oppisopimuskoulutukseen tai yritykselle, kun tuella palkattava on vajaakuntoinen tai vaikeasti työllistyvä taikka sosiaaliselle yritykselle ja muulle työnantajalle, kun tuella palkattava on vajaakuntoinen, pitkäaikaistyötön tai vaikeasti työllistyvä. Vaikeasti työllistyvän palkkaamiseen voidaan myöntää korkeinta korotettua palkkatukea.

Palkkatuen perustuki on peruspäivärahan suuruinen ilman korotusosaa ja työllistymisohjelmallista. Lisäosa on enintään 60 prosenttia perustuen määrästä. Vaikeasti työllistyvän kohdalla lisäosan määrä on enintään 90 prosenttia perustuen määrästä (korkein korotettu palkkatuki). Perustuki tai lisäosalla korotettu palkkatuki voidaan myöntää täysimääräisenä sellaisen työsuhteen perusteella, jonka työaika on palkanmaksukautta vastaavana ajanjaksona vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta. Vaikeasti työllistyvän palkkaamiseksi voidaan kuitenkin palkkatuki myöntää täysimääräisenä myös osaikatyöhön.

Palkkatuki voi olla määrältään enintään tuella palkatusta työnantajalle aiheutuvien palkkauskustannusten suuruinen. Palkkauskustannuksia ovat työllistetyille maksettava palkka, työntekijän vakuutusmaksut, palkasta pidättävä ennakonpidätys sekä työnantajan lakisääteinen sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksu ja pakollinen ryhmähenkivakuutusmaksu. Korkeimmalla korotetulla palkkatuella katettavista palkkauskustannuksista eri työnantajatahojen osalta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Työnantajana toimivalle rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle, jonka tarkoituksena ei sääntöjen mukaan ole voiton hankkiminen jäsenilleen tai säätiöidyn varallisuusmassan kasvattaminen, voidaan maksaa korkeimpana korotettuna palkkatukena enintään tuella palkatun palkkauskustannukset. Muulle työnantajalle voidaan maksaa enintään tuella palkatulle maksettava palkka ennen vakuutetun lakisääteisten maksujen ja ennakonpidätyksen vähentämistä (bruttopalkka).

Palkkatukea voidaan myöntää henkilöä kohden enintään 10 kuukaudeksi kerrallaan tai oppisopimuskoulutukseen koko sen ajaksi. Vaikeasti työllistyvän tai vajaakuntoisen työllistämiseksi palkkatuki voidaan myöntää henkilöä kohden enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan. Vajaakuntoiselle työllistämiseksi palkkatuki voidaan myöntää enimmäisajan täytyttyä uudelleen ilman väliin jäävää työttömyyttä. Korkein korotettu palkkatuki voidaan myöntää enintään 12 kuukaudeksi, jonka jälkeiseltä ajalta palkkatuki myönnetään perustuen suuruisena.

Sosiaaliselle yritykselle voidaan myöntää palkkatukea vajaakuntoisen työllistämiseksi kerrallaan 36 kuukaudeksi ja pitkäaikaistyöttömän tai vaikeasti työllistyvän työllistämiseksi 24 kuukaudeksi. Korkein korotettu palkkatuki myönnetään sosiaaliselle yritykselle täysimääräisenä koko 24 kuukauden ajalta. Sosiaaliselle yritykselle vajaakuntoisen ja pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseksi myönnettävää palkkatukea voidaan lisäksi korottaa niin, että työllistämistuen ja lisäosan yhteenlaskettu määrä on 50 prosenttia palkkauskustannuksista, kuitenkin enintään 1 300 euroa kuukaudessa.

Palkkatuen myöntäminen yritykselle edellyttää pääsääntöisesti, että yritys tekee työllistettävän kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen. Palkkatukea voidaan kuitenkin myöntää määräaikaisen työsopimuksen perusteella vajaakuntoisen, pitkäaikaistyöttömän tai vaikeasti työllistyvän palkkaamiseen, yhdenjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta työttömänä olleen palkkaamiseen, oppisopimuskoulutukseen sekä metsänparannustöiden suorittamista varten palkattavan työttömän palkkaamiseen.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaan palkkatukea ei voida myöntää, jos tuki vääristäisi muiden samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien tahojen välistä kilpailua. Säännöksen soveltamista on ohjeistettu ministeriön ohjeessa, jonka mukaan kilpailua vääristävien vaikutusten arviointi on aina tapauskohtaista. Tarkastelussa on kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka suuri on tuen osuus palkkauskustannuksista ja kuinka suuri on tuella palkattujen henkilöiden osuus henkilöstöstä. Tuella on yrityksen kannattavuuteen sitä suurempi vaikutus, mitä suurempi on palkkatuen osuus yrityksen palkkauskustannuksista tai mitä suurempi on tuella palkattujen osuus yrityksen henkilöstöstä. Muut samalle työnantajalle palkkauskustannuksiin myönnettyt tuet saattavat yhdessä palkkatukien kanssa nostaa tukien ja avustusten yhteismäärän niin korkeaksi, että se vaikuttaa kilpailuun. Ohjeessa on kiinnitetty huomiota siihen, että yritysmuodossa toimivien työnantajien lisäksi yhdistykset ja työpajat voivat harjoittaa taloudellista toimintaa, jota tulee arvioida kilpailun vääristymisen näkökulmasta palkkatukia myönnettäessä.

Työnantaja ei saa sijoittaa tuella palkattua muun työn järjestäjän tehtäviin. Valtioneuvoston asetuksella on kuitenkin säädetty poikkeuksesta tähän pääsääntöön. Kunta, yhdistys, säätiö ja sosiaalinen yritys voivat edelleensijoittaa palkkatuella palkkaamansa vajaakuntoisen, pitkäaikaistyöttömän tai vaikeasti työllistyvän työhön yritykseen, yhdistykseen, säätiöön tai yksityiselle henkilölle. Edelleensijoittamiskiellon vuoksi palkkatukea ei voida voimassa olevan lain mukaan myöntää työnantajalle, jonka palveluksessa olevat työntekijät pääsääntöisesti työskentelevät käyttäjäyrityksen tehtävissä (mm. henkilöstövuokrausyritykset).

Starttiraha

Starttirahan tarkoituksena on edistää uuden yritystoiminnan syntymistä sekä työ- ja elinkeinotoimiston henkilöasiakkaan työllistymistä turvaamalla yrittäjän toimeentulo sinä aikana, jonka luonteeltaan päätoimisen yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen arvioidaan kestävän. Starttirahaa voidaan myöntää enintään 18 kuukautta. Starttirahaa voidaan myöntää työttömille työnhakijoille ja ei työttömille työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaille, jotka siirtyvät kokoaikaisiksi yrittäjiksi muun muassa palkkatyöstä, opiskelusta ja kotityöstä. Starttirahapäätös tehdään aina henkilöasiakkaalle, ei yritykselle. Tuen katsotaan kuitenkin kohdistuvan yritystoimintaan, koska starttiraha myönnetään luonteeltaan päätoimisen yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen ja yhtenä starttirahan myöntämisedellytyksenä on, että aloittavaksi aiotulla yrityksellä on edellytyksiä kannattavaan toimintaan. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat 1.6.2009 lukien myöntäneet starttirahaa de minimis – ehtoisesti työ- ja elinkeinoministeriön 9.4.2009 antaman ohjeen mukaisesti.

Työmarkkinatoimenpiteet

Julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädettyjä työmarkkinatoimenpiteitä ovat työkokeilu, työharjoittelu ja työelämävalmennus. Työmarkkinatoimenpiteillä tarkoitetaan työpaikalla ilman työsuhdetta järjestettäviä työllistymistä edistäviä toimia.

Työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen osallistuvan on oltava työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa, mutta työkokeiluun voi osallistua muukin henkilöasiakas. Työharjoittelusta, työelämävalmennuksesta ja työkokeilusta tehdään kirjallinen määräaikainen sopimus, jonka allekirjoittavat työ- ja elinkeinotoimisto, työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuva ja työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä.

Työharjoitteluun voidaan osoittaa työmarkkinatukeen oikeutettu ammatillista koulutusta vailla oleva alle 25-vuotias nuori. Työharjoittelun keskeisenä tavoitteena on työelämään perehdyttäminen ja työhönsijoittumisen sekä ammattitaidon edistäminen. Työharjoittelun enimmäiskesto voi olla 12 kuukautta. Erityisestä syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, enimmäiskesto voi kuitenkin olla 18 kuukautta. Enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun työnhakija on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan ja on työmarkkinatukeen oikeutettu. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös, kun työnhakija on työharjoittelun jälkeen saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

Työelämävalmennukseen voidaan osoittaa muu työtön työnhakija hänen suostumuksellaan. Työelämävalmennukseen voi siten osallistua 25 vuotta täyttänyt tai ammatillisen koulutuksen hankkinut henkilö taikka henkilö, joka saa työttömyysturvaetuutena perustai ansiopäivärahaa. Työelämävalmennuksen keskeinen tavoite on tukea työelämään paluuta sekä lisätä työttömän ammattitaitoa ja työmarkkinavalmiuksia. Työelämävalmennuksen enimmäiskesto on 10 kuukautta, jos henkilö kuuluu perus- tai ansiopäivärahaajärjestelmän piiriin. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun työnhakija on täyttänyt uudelleen työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon. Työmarkkinatukeen oikeutetun työelämävalmennuksen enimmäiskesto on 12 kuukautta tai erityisestä syystä enintään 18 kuukautta. Enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun työnhakija on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan

työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan ja on työmarkkinatukeen oikeutettu. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös, kun työnhakija on työelämävalmennuksen jälkeen saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

Työkokeilu on ainoa työmarkkinatoimenpide, joka on tarkoitettu muillekin henkilöasiakkaille kuin työnhakijoille tai työttömille työnhakijoille. Työ- ja elinkeinotoimisto voi ohjata tai osoittaa työkokeiluun ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluita saavan henkilöasiakkaan hänen soveltuvuutensa sekä koulutus- ja työvaihtoehtojensa selvittämiseksi tai vajaakuntoisen henkilöasiakkaan työhön sijoituksen ja työssä pysymisen tukemiseksi. Työkokeilun enimmäiskesto saman järjestäjän työkokeilussa on kuusi kuukautta. Muita rajoituksia työkokeilun kestolle ei julkisessa työvoimapalvelulaissa ole asetettu.

Tilastojen mukaan vuonna 2008 päättyneiden työharjoitteluiden ja työelämävalmennuksien keskimääräinen kesto oli 10 viikkoa. Enimmäiskesto oli noin 97 prosentilla toimenpiteeseen osallistuneista enintään 26 viikkoa ja vain 0,2 prosentilla (eli 86 henkilöllä) yli 52 viikkoa.

Työmarkkinatoimenpiteisiin sovelletaan julkisen työvoimapalvelulain lisäksi lakia työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä (1058/2002), henkilötietolakia (523/1999) ja lakia lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (505/2002). Työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä annetun lain mukaan harjoittelupaikan järjestäjä saa käsitellä toimenpiteeseen osallistuvan terveydentilatietoja ainoastaan tämän kirjallisella suostumuksella. Luovutettavien terveystietojen tulee olla välttämättömiä avoimen työpaikan tai kyseisen ammattialan erityisten terveydentilavaatimusten täyttämiseksi taikka vajaakuntoisen työnhakija-asiakkaan työllistämiseksi. Muita yksityiskohtaisia säännöksiä toimenpiteeseen osallistuvan henkilötietoja ei ole säädetty. Työsopimuslaki (55/2001) ja muu työlaainsäädäntö kuten työaikalaki (605/1996), vuosilomalaki (162/2005), laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004, jäljempänä

työelämän tietosuojalaki) ja työterveyshuoltolaki (1383/2001) eivät tule sovellettavaksi työmarkkinatoimenpiteessä, koska kyse ei ole työ- tai virkasuhteesta tehtävästä työstä.

Työssäkäyntialueet

Työssäkäyntialueen tarkoituksena on määrittellä alue, jolla työttömän työnhakija-asiakkaan tulee ottaa tarjottu työ vastaan tai osallistua työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Lisäksi eräät työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaiden saamat taloudelliset etuudet ovat sidoksissa työssäkäyntialueeseen. Tällaisia etuuksia ovat liikkuvuusavustukset, matka-avustukset, työvoimakoulutuksen hakeutumiskustannukset (osittain) ja ylläpito-korvaukset. Työssäkäyntialueilla on myös työ- ja elinkeinotoimistojen työnvälityksen työkäytäntöjä ohjaava vaikutus.

Työssäkäyntialue määritellään työttömyysturvalaissa. Henkilön työssäkäyntialue on, ellei erityisistä syistä muuta johdu, hänen asuinkuntansa sekä kunnat, joissa henkilön asuinkunnasta yleisesti käydään työssä tai joissa henkilön asuinkunnasta tavanomainen päivittäinen työssäkäynti on vastaavassa ajassa ja vastaavin kustannuksin mahdollista.

Työssäkäyntialueet määritetään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella siten, että jokaiselle kunnalle on määritetty oma työssäkäyntialue, johon kuuluvat kunnat luetellaan asetuksessa. Lapissa työssäkäyntialue saattaa olla kuntaa pienempi. Eräiden suurten Itä- ja Pohjois-Suomen kuntien työssäkäyntialueisiin kuuluu vain yksi kunta. Jokainen kunta tai sen osa kuuluu johonkin työssäkäyntialueeseen. Useimmat kunnat kuuluvat useamman kuin yhden muun kunnan työssäkäyntialueeseen. Työssäkäyntialueasetuksessa määritetyt työssäkäyntialueet eivät noudata samaa alueellista jakoa kuin seutukunnat ja Tilastokeskuksen määrittelemät työssäkäyntialueet.

Vuoteen 2000 asti työssäkäyntialueen määrittely kuului työvoimatoimikunnan toimivaltaan. Koska työssäkäyntialueet olivat hyvin epäyhtenäisiä, niiden määrittely siirrettiin työministeriön tehtäväksi. Työ- ja elinkeinoministeriö määrittelee työssäkäyntialueet työllisyyden edistämistoimikuntien valmistelun pohjalta. Vuoden 2009 alusta työssäkäyn-

tialueet ovat noudattaneet kuntajakoa sellaisena kuin se oli 31.12.2008, eikä työssäkäyntialueita ole muutettu tämän jälkeen tapahtuneiden kuntajaon muutosten perusteella.

Työssäkäyntialueet ja työn vastaanottovelvollisuus

Työttömyysturvajärjestelmä lähtee siitä, että työnhakijan on lähtökohtaisesti kyettävä ottamaan vastaan työssäkäyntialueelta tarjottua työtä. Valitusasteiden ratkaisukäytännössä kulkuvaikeuksia omalla työssäkäyntialueella ei ole pidetty pätevänä syynä työstä kieltäytymiseen.

Työttömyysturvalain 2 luvun 14 §:ssä on säännökset alueellisesta liikkuvuudesta. Säännöksissä määritellään, missä tilanteessa henkilöllä on oikeus kieltäytyä tarjotusta työstä työssäkäyntialueensa ulkopuolella. Perheetön työnhakija ei voi menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta pysyväisluonteisesta toimeentulon turvaavasta kokoaikatyöstä, jos uudella paikkakunnalla on saatavissa työttömälle sopiva asunto. Sama koskee perheellistä työnhakijaa, jos uudella paikkakunnalla on työttömälle ja hänen perheelleen saatavissa sopiva asunto. Sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä työnhakijan käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava työnhakijan ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun työnhakija ottaa vastaan työn toisella työssäkäyntialueella tai viipymättä sen jälkeen. Lisäksi edellytyksenä työssäkäyntialueen ulkopuolella sijaitsevasta työstä kieltäytymisestä annettavalle seuraamukselle on, että työ- ja elinkeinotoimisto on selvittänyt työtarjouksilla tai muulla luotettavalla tavalla, esimerkiksi tiedustelemalla asiaa puhelimitse toisen alueen työ- ja elinkeinotoimistosta, ettei työpaikkaan ilmeisesti ole saatavissa sopivaa työvoimaa siltä työssäkäyntialueelta, jolla avoin työpaikka sijaitsee.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta, jos työn vastaanottamista hänen kielitaitonsa huomioon ottaen on pidettävä kohtuuttomana. Lisäksi työnhakijalla on pä-

tevä syy kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta työstä painavasta henkilökohtaisesta syystä. Painavana henkilökohtaisena syynä pidetään puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa. Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja hänelle maksetaan tältä ajalta työttömyyspäivärahaa Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

Edellisten lisäksi työttömyysturvalain 13 §:n mukaan ammattitaitoinen henkilö voi kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kieltäytyä työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Ammattitaitosuoja voidaan poistaa, jos työssäkäyntialueella ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivaa työtä.

Jos työnhakijalla on pätevä syy työstä kieltäytymiseen, hänelle ei aiheudu kieltäytymisestä työttömyysetuuden menetystä. Toimivalta asian arviointiin on työ- ja elinkeinotoimistolla. Työttömyysturvalaissa ei ole säädetty pätevistä syistä tyhjentyvästi. Lain mukaan työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua työtä, jos hänelle ei ole varattu kohtuullista aikaa kulkuvaikeuksien poistamiseen. Arvioitaessa pätevän syyn olemassaoloa kiinnitetään huomiota muun muassa siihen, onko työnhakija ryhtynyt toimiin kulkuvaikeuksien poistamiseksi sekä työnhakijan ammattiin, koska tietyillä aloilla ammattiin kuuluu, että työpaikat täytetään hyvin nopeasti. Työnhakijalla on lain mukaan pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua osa-aikatyötä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava soviteltu työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työt-

tömyysetuus. Työnhakija voi kieltäytyä tarjotusta työstä myös muusta kuin laissa erikseen mainitusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

Työssäkäyntialueet ja valtion henkilöstön aseman järjestäminen organisaation muutostilanteissa

Valtioneuvosto on 23.6.2006 tehnyt periaatepäätöksen valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa (VM 9/01/2006). Periaatepäätöksessä sovelletaan työttömyysturvalaissa määriteltyä työssäkäyntialuetta arvioitaessa henkilöstön velvollisuutta siirtyä uuteen yksikköön tai uusiin tehtäviin. Periaatepäätös ja sitä koskevat soveltamisohjeet lähtevät siitä, että tehtävien vastaanottaminen työssäkäyntialueella on pääsääntö. Henkilöstön sijoittaminen työssäkäyntialueen ulkopuolelle edellyttää puolestaan suostumusta.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Palkkatuki

EU:n lainsäädäntö

Yrityksille myönnettäviä valtiontukia koskevat periaatteet määritellään EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artikloissa. Tuen katsominen perustamissopimuksen mukaiseksi valtiontueksi edellyttää neljän kumulatiivisen kriteerin täyttymistä: 1) valtiontuen tulee olla myönnetty julkisista varoista eli myöntäjänä on valtion viranomainen, kunta tai maakunnan liitto; 2) tuesta on saatava taloudellista hyötyä, jota yritys ei olisi tavallisesti saanut liiketoiminnassaan; 3) tuen pitää olla valikoiva; ja 4) tuki vääristää kilpailua tai uhkaa vääristää kilpailua ja sillä on vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontuki voi olla muodoltaan erilaista. Tukea pidetään valikoivana, jos tuen hallinnoinnista vastaavilla viranomaisilla on harkintavaltaa tukea myönnettäessä tai tukiohjelma koskee maantieteellisesti rajattua aluetta. Kauppa-vaikutuksen osalta on riittävää, jos voidaan osoittaa, että tuensaaja harjoittaa taloudellista toimintaa ja toimii markkinoilla, joilla yleis-

sesti käydään jäsenvaltioiden välistä kauppaa. ”Kilpailua vääristävä vaikutus” ja ”vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan” – tunnusmerkit täytyvät käytännössä aina, kun tuen määrä ylittää 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana (niin sanottu de minimis – sääntö).

EY:n perustamissopimuksessa ei ole määritelty yrityksen käsitettä, vaan käsite määritellään taloudellisen toiminnan kautta. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita ja palveluja tarjotaan markkinoilla. Yhteisön tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yrityksiä ovat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta, rahoitustavasta tai taloudellisen voiton tavoitteesta. Sillä tapahtuuko palvelun tarjoaminen vastikkeellisesti tai markkinahintaan ei ole sellaisenaan merkitystä. Rajanvetotilanteissa painoarvoa on annettu sille, harjoitetaanko vastaavaa toimintaa markkinoilla yksityisen toimesta. Vetoaminen yleiseen etuun ei sellaisenaan riitä siihen, että toiminta jäisi EY:n valtioneukisääntöjen ulkopuolelle. Yritysten määritelmä ei siten ole sidoksissa kansalliseen yhtiölainsäädäntöön, vaan yhteisöoikeudellinen yritys voi olla myös yhdistys tai säätiö. Ratkaisevaa on harjoitettavan toiminnan luonne, joka on arvioitava tapauskohtaisesti. Samalla toimijalla voi olla sekä taloudellista että ei-taloudellista toimintaa, jolloin osa toiminnasta kuuluu EY:n valtioneukisääntöjen piiriin ja osa ei.

Pienet tukimäärät eli de minimis –tuet eivät kuulu 87 artiklan soveltamisalaan. De minimis –tuesta on kysymys, jos tukiviranomaisen on varmistanut, että yrityksen kuluvan ja kahden aikaisemman vuoden aikana saaman eri viranomaisten myöntämien de minimis –tukien yhteismäärä ei ylitä 200 000 euron enimmäismäärää. Komissio on todennut yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa yhteismarkkinoille soveltuviksi asetuksessa tarkemmin määritellyin ehdoin epäedullisessa asemassa olevien työntekijöiden ja alentuneesti työkykyisen työntekijöiden palkkakustannuksiin myönnettävät tuet. Jos kysymyksessä on muu kuin edellä mainittu tuki, jäsenvaltion tulee ilmoittaa tukiohjelmasta komissiolle, joka tutkii sen, sopiiko tuki yhteismarkkinoille.

Yleinen ryhmäpoikkeusasetus (komission asetus 800/2008, julkaistu EYVL 2008/L 214) tuli voimaan 29.8.2008. Asetus yhdisti aiemmin voimassa olleet ryhmäpoikkeusasetukset (pk-asetus 70/2001, koulutustukiasetus 68/2001, työllisyystukiasetus 2204/2002 sekä aluetukiasetus 1628/2006) yhdeksi yleisasetukseksi. Ryhmäpoikkeusasetus sääntelee tukien myöntämisen enimmäisrajat. Kansallinen sääntely voi poiketa ryhmäpoikkeusasetuksesta, kunhan sääntelyllä ei ylitetä ryhmäpoikkeusasetuksessa asetettuja enimmäisrajoja tai laajenneta sen soveltamisalaa.

Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan epäedullisessa asemassa olevalla työntekijällä tarkoitetaan henkilöitä: 1) jotka eivät ole olleet vakinaisessa ansiotyössä kuuden viime kuukauden aikana; 2) joilla ei ole keskiasteen koulutusta eikä ammatillista pätevyyttä; 3) jotka ovat yli 50-vuotiaita; 4) jotka ovat yksin eläviä aikuisia ja joilla on vähintään yksi huollettava; 5) jotka työskentelevät jäsenvaltiossa sellaisella alalla tai sellaisessa ammatissa, jonka sukupuolijakauman epätasapaino on vähintään 25 prosenttia suurempi kuin keskimääräinen sukupuolijakauman epätasapaino kaikilla elinkeinoelämän aloilla kyseisessä jäsenvaltiossa ja kuuluvat tähän aliedustettuun sukupuoliryhmään; 6) jotka kuuluvat jäsenvaltion etniseen vähemmistöön ja jotka tarvitsevat kieli- ja ammatillista koulutusta tai työkokemusta, jotta heidän mahdollisuutensa vakituisen työpaikan saamiseen paranevat. Erityisen epäedullisessa asemassa olevalla työntekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka on ollut työttömänä vähintään 24 kuukautta.

Tuki-intensiteetti voi olla enintään 50 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Tukikelpoisia kustannuksia ovat palkkauskustannukset epäedullisessa asemassa olevan työntekijöiden kohdalla enintään työhönottoa seuraavan 12 kuukauden jakson ajalta ja erittäin epäedullisessa asemassa olevien työntekijöiden kohdalla enintään työhönottoa seuraavan 24 kuukauden jakson ajalta.

Alentuneesti työkykyisellä työntekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka on todettu kansallisen lain mukaan alentuneesti työkykyiseksi; tai jolla on todettu rajoite, joka johtuu ruumiillisesta tai henkisestä vammasta tai mielenterveydellisistä syistä. Tuki-intensiteetti

on enintään 75 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Tukikauden kestoa ei ole rajoitettu.

Asetuksen mukaan sekä epäedullisessa asemassa että alentuneesti työkykyisellä työntekijällä on oltava oikeus yhtämittaiseen työjaksoon, jonka pituus vastaa vähintään työsopimuksia koskevan kyseisen kansallisen lainsäädännön tai niitä koskevien työehtosopimusten mukaista vähimmäiskestoa.

Tuen myöntämisen kannalta on merkitystä myös tukea saavan yrityksen työntekijöiden nettomäärän lisääntymisellä. Jos työhönotto ei johda kyseisen yrityksen työntekijöiden nettomäärän lisääntymiseen verrattuna edellisen 12 kuukauden jakson keskiarvoon, toimen tai toimien on pitänyt vapautua vapaaehtoisen poistuman, työkyvyttömyyden, iästä johtuvan eläkkeelle siirtymisen, vapaaehtoisen työajan lyhentämisen tai työntekijän virheestä johtuvan laillisen erottamisen vuoksi eikä irtisanomisten seurauksena.

Ryhmäpoikkeusasetusta ei sovelleta joko tapauskohtaisesti tai ohjelman perusteella myönnettyyn tukeen, joka ylittää ryhmäpoikkeusasetuksessa määritellyt kynnyksarvot. Myönnetyn tuen yhteismäärää laskettaessa otetaan huomioon taloudelliseen toimintaan myönnettyt tuet. Jos tuki ylittää kynnyksarvot, tulee tuen myöntämisestä tehdä komissiolle erillinen ilmoitus. Tuki epäedullisessa asemassa olevien työntekijöiden palkkaamiseen on viisi miljoonaa euroa vuodessa kutakin yritystä kohti. Alentuneesti työkykyisten osalta kynnysarvo on 10 miljoonaa euroa.

Ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla myönnettävän enimmäistukimäärän osalta otetaan huomioon muut asetuksen nojalla myönnettävät tuet sekä de minimis -tuki (art. 7 kohta 3). Tuen määrä muut tuet huomioon otettuna ei saa ylittää asetuksessa määriteltyjä enimmäistukimääriä (50 tai 75 % palkkauskustannuksista). Yksittäisellä yrityksellä voi olla useita hankkeita, joiden rahoitus kasaantuu erikseen. De minimistuki kasaantuu ainoastaan muun de minimis-tuen kanssa.

Ruotsi ja Tanska

Tuen katsominen EY:n perustamissopimuksen mukaiseksi tueksi edellyttää, että kaikki neljä valtiontuen kriteeriä täytyvät.

Ruotsi katsoo, etteivät työnantajille myönnettävät tuet täytä valtiontuen kriteerejä, koska tuki ei ole valikoiva. Edellä mainittu tarkoittaa sitä, ettei tuen myöntämiseen liity viranomaisharkintaa tuella palkattavan henkilön täyttäessä tuen myöntämisen kriteerit. Poikkeuksen muodostaa yrityksen perustamista varten myönnettävä tuki, joka myönnetään de minimis –tukena sekä alueellinen työllistämistuki, joka myönnetään ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti. Viimeksi mainitun katsotaan olevan aluepoliittinen eikä työllisyyspoliittinen tuki.

Lönebidrag voidaan myöntää työnantajalle, joka palkkaa työnvälitystoimiston osoittaman alentuneesti työkykyisen henkilön. Tuen tarkoituksena on helpottaa toiminnallisten esteiden vuoksi alentuneesti työkykyisten henkilöiden mahdollisuuksia säilyttää työpaikka tai saada työpaikka. Tuen suuruutta määriteltäessä otetaan huomioon työnantajan palkkauskustannukset ja palkattavan työkyky. Tuki voi olla enintään 80 prosenttia palkkauskustannuksista ja sitä voidaan maksaa enintään neljä vuotta. Ensimmäinen tukipäätös voi olla enintään vuoden pituinen. Tuen myöntämisestä säädetään asetuksella (Förordningen om särskilda insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, SFS 2000:630), jonka 5 pykälän mukaan tuki myönnetään komission asetuksen (EY) 2204/2002 mukaisesti. Komissio on sittemmin korvannut mainitun asetuksen yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella.

Särskilt anställningsstöd voidaan myöntää työnantajalle, joka palkkaa pitkään työttömänä olleen henkilön. Palkattavan henkilön on lisäksi tullut osallistua ainakin yhteen työ- ja koulutustakuun piiriin kuuluvaan toimenpiteeseen saamatta työtä. Tukea voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajan. Tuen määrä on 85 prosenttia palkkauskustannuksista, kuitenkin enintään 750 kruunua työpäivää kohti. Jos tarjottu työ on osa-aikatyötä, tuen määrä suhteutetaan työaikaan.

Nystartsjobb –ohjelmalla tuetaan taloudellisesti työnantajaa, joka palkkaa kuusi kuukautta työttömänä olleen nuoren tai vähintään 12 kuukautta työttömänä olleen taikka vastakotiutuneen maahanmuuttajan. Ohjelman puitteissa tukea voidaan myöntää myös muiden ryhmien palkkaamiseen. Alle 26

vuotiaiden osalta tuki on työnantajamaksujen suuruinen. Vuonna 2009 työnantajamaksu on 31,42 prosenttia bruttopalkasta. Muiden kuin nuorten osalta tuki on työnantajamaksu kaksinkertaisena (62,84 prosenttia) eli tuen määrä on noin 50 prosenttia palkkauskustannuksista. Tukijakson pituuteen vaikuttaa muun muassa henkilön ikä ja työttömyyden kesto. Esimerkiksi nuoren tukijakso voi olla enintään vuosi, maahanmuuttajan enintään kolme vuotta, pitkään työttömänä olleen enintään viisi vuotta ja yli 55 vuotiaan enintään 10 vuotta.

Työ- ja kehitystakuu otettiin Ruotsissa käyttöön 1.7.2007. Kolmas vaihe on tarkoitettu työ- ja kehitystakuun piirissä oleville, jotka ovat työttömiä 450 työttömyyskorvauspäivän jälkeen. Kolmannessa vaiheessa olevalle tarjotaan työtä, jota voivat järjestää yksityiset ja julkiset työnantajat, sosiaaliset yritykset tai kansalaisjärjestöt. Kyseessä ei ole työsuhteessa tehtävä työ. Työssäolajakso voi olla enintään kaksi vuotta. Osallistuja saa aktivointitukea Vakuutuskassalta (Försäkringskassan). Henkilö, joka ei ole oikeutettu aktivointitukeen, voi saada toimeentulotukea kunnalta. Työnantajalle maksetaan työn järjestämisestä korvausta 225 kruunua henkilöä ja päivää kohti. Edellytyksenä taloudellisen tuen myöntämiselle yksityiselle työnantajalle tai julkisen sektorin työnantajalle on, että työnvälitys varmistaa, ettei tiettyjä yrityksiä tai tietynlaista tuotantoa suosita siinä merkityksessä kuin EY:n perustamissopimuksen artiklassa 87.1 sanotaan.

Tanskan työllistämistukijärjestelmä on yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen.

Työssäkäyntialueet ja velvollisuus ottaa työtä vastaan

Ruotsi

Ruotsin työttömyysturvajärjestelmässä edellytetään Suomen järjestelmää vastaavasti aktiivista työnhakua etuuden saamisen edellytyksenä. Tarjottu työ on Ruotsissa otettava vastaan, jos kulkeminen kodin ja työpaikan välillä on mahdollista kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin. Julkisen liikenteen puuttumisen takia työstä ei voi kieltäytyä, jos kulkeminen työhön on järjestettävissä muilla

keinoin. Tarjottu työ on otettava vastaan myös silloin, jos kulkeminen työhön kotoa ei ole mahdollista, mutta työskentelypaikakunnalta on saatavissa asunto työn alkamiseen mennessä. Sama koskee perheellistä hakijaa, jos työnhakijalle ja hänen perheelleen on saatavissa perheasunto kohtuullisessa ajassa. Työnhakijan henkilökohtaisia oloja, muun muassa huoltovelvollisuutta, voidaan huomioida ajallisesti rajatun ylimenokauden aikana. Tänä aikana työnhakija voi rajoittaa työnhakualuettaan maantieteellisesti, mutta hänen on samalla yritettävä järjestää mahdollisuutensa hakea työtä koko Ruotsista.

Tanska

Tanskassa on säädetty siitä, kuinka pitkän matka-ajan työtön työnhakija on velvollinen hyväksymään työn vastaanottamiseksi. Matkan pituudesta ei ole säädetty erikseen. Lähikohtana on, että työtön työnhakija on velvollinen ottamaan vastaan työn, jonne päivittäinen matka-aika julkisia kulkuvälineitä käyttäen on yhteensä enintään kolme tuntia. Kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen työttömän työnhakijan on otettava vastaan myös sellainen työ, jonne päivittäinen matka-aika julkisia kulkuvälineitä käyttäen on enemmän kuin kolme tuntia. Käytännössä kolmen tunnin ylitykset ovat vähäisiä. Erityisesti syystä työtön työnhakija on velvollinen ottamaan vastaan työn, jonne päivittäinen matka-aika julkisia kulkuvälineitä käyttäen on yhteensä enintään neljä tuntia. Erityinen syy on silloin, jos tietyllä alueella on pulaa sopivasta työvoimasta eikä työpaikan arvioida täyttyvän lähitulevaisuudessa paikallisella työvoimalla.

Keskiasteen tai korkeakoulututkinnon suorittanut työtön työnhakija on päivittäisestä matka-ajasta riippumatta velvollinen ottamaan vastaan työtä, jos se on välttämätöntä vapaan paikan täyttämiseksi pätevällä työvoimalla. Keskiasteen tai korkeakoulututkinnon suorittaneilla on siten erityinen velvollisuus laajempaan alueelliseen liikkuvuuteen. Perhehuoltovelvollisuuteen liittyvät syyt otetaan kuitenkin huomioon työstä kieltäytymistilanteissa. Lisäksi jos työtön työnhakija asuu alueella, jossa pidemmät matka-ajat välttämättömämpiä kuin tavallisesti, hän on vel-

vollinen hyväksymään tämän matka-ajan. Säännös koskee alueita, joissa on vähän työpaikkoja. Tällaisia ovat esimerkiksi harvaan asutut alueet tai pienet kylät. Jos henkilö asuu alueella, jossa ei ole työmahdollisuuksia, hänen on hyväksyttävä suurempi maantieteellinen työnhakualue.

2.3 Nykytilan arviointi

Työnhakusuunnitelmat

Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastyössä on käytössä kuusi erilaista suunnitelmaa: työnhakusuunnitelma, yksilöity työnhakusuunnitelma, uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma, työllistymisohjelma, aktiivointisuunnitelma ja kotoutumissuunnitelma. Eri-laisten suunnitelmien määrä ja niihin liittyvän sääntelyn vaikeaselkoisuus on osaltaan johtanut siihen, että työ- ja elinkeinotoimistojen ja työnhakijoiden on ollut vaikea hahmottaa suunnitelmien merkitystä, tavoitteita tai niiden keskinäisiä eroja. Käytännössä erinimisillä suunnitelmilla ei ole ollut selvää eroa tai roolia työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastyössä.

Työnhakusuunnitelmien määrä on pysynyt vuosina 2006 – 2008 melko samana. Vuosina 2006 – 2008 työnhakusuunnitelmia laadittiin vuosittain yhteensä noin 400 000. Tammi-huhtikuussa 2009 laadittiin yhteensä 147 317 suunnitelmaa, mikä on lähes 30 000 suunnitelmaa enemmän kuin vuonna 2008 vastaavalla tarkastelujaksolla. Eniten laaditaan yksilöityjä työnhakusuunnitelmia, joita tehtiin vuonna 2008 yhteensä noin 191 000. Muita suunnitelmia laadittiin seuraavasti: noin 111 000 työnhakusuunnitelmaa, noin 25 000 aktiivointisuunnitelmaa, noin 21 000 työllistymisohjelmaa, noin 15 000 uudistettua yksilöityä työnhakusuunnitelmaa ja noin 10 000 kotoutumissuunnitelmaa.

Työ- ja elinkeinotoimistojen palvelujen tavoitteena on työnhakijan mahdollisimman nopea työllistyminen. Työnhakusuunnitelman laatiminen heti työhaun alussa tukee työnhakijan aktiivista työnhakua ja työllistymistä. Työ- ja elinkeinotoimistojen työkäytäntöjä on eri tavoin pyritty ohjaamaan suuntaan, jossa suunnitelmat laadittaisiin mahdollisimman pian työhaun alkamisen jälkeen.

Suunnitelman laatimisprosessia työhallinnon asiakaspalvelun URA-tietojärjestelmässä muutettiin alkuvuonna 2008 ja samassa yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistot ohjeistettiin järjestämään työnhakuhaastattelu sekä laatimaan työnhakusuunnitelma kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Käytännössä suunnitelmat laaditaan kuitenkin vasta melko pitkän ajan kuluttua työnhaun alkamisesta.

Vuonna 2008 yksilöity työnhakusuunnitelma laadittiin kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana 66 prosentille työttömistä työnhakijoista, joiden työttömyys ylitti kolme kuukautta. Kuuden ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana yksilöity työnhakusuunnitelma laadittiin vuonna 2008 noin 68 prosentille työnhakijoista, joiden työttömyys ylitti kuusi kuukautta.

Työnhakusuunnitelmien laatuun on kiinnitetty viime vuosina erityistä huomiota. Vuosina 2006 - 2007 toteutettiin työnhakusuunnitelmien laadun arviointi jokaisen työ- ja elinkeinokeskuksen alueella. Vaikka suunnitelmien taso valtakunnallisella keskiarvolla mitattuna parani hieman seurantajaksolla, työnhakusuunnitelmien sisällössä ja laadussa oli edelleen puutteita. Laadituissa suunnitelmissa pääpaino on usein ollut asiakkaan taustatilanteen laajahkoissa kuvauksissa. Suunnitelmista on puuttunut usein asiakkaan palvelutarpeeseen perustuva työnhaun tavoitteen määrittely sekä konkreettisista työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ja toimenpiteiden seurannasta sopiminen. Lisäksi suunnitelmat ovat usein olleet vanhentuneita. Vuoden 2008 alussa toteutetulla työnhakusuunnitelman rakenteen uudistamisella URA-tietojärjestelmässä on selkiinnytetty suunnitelman rakennetta ja pyritty varmistamaan, että suunnitelmaan sisältyy työnhakijan yksilöllinen, konkreettinen ja ajantasainen toimintasuunnitelma.

Työnhakusuunnitelman toimivuutta työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastyössä vaikeuttaa myös se, että suunnitelmien velvoittavuus ja seuraamukset vaihtelevat suunnitelmatyypeittäin. Oikeuskäytäntö on muodostunut osin erilaiseksi kuin mikä oli tarkoitus työnhakusuunnitelmia käyttöön otettaessa. Tarkoitus oli, että henkilölle asetettaisiin korvaukseton määräaika, jos hän ilman pätevää

syytä jättää saapumatta sovittuun tai hänelle ilmoitettuun työnhakusuunnitelman laatimistilaisuuteen. Unohduksen ei ollut tarkoitus olla pätevä syy. Valitusasteet ovat kuitenkin toistuvasti katsoneet, ettei korvauksetonta määräaika aseteta, jos työnhakija on unohduksen tai erehdyksen takia jättänyt saapumatta työnhakusuunnitelman laatimistilaisuuteen työ- ja elinkeinotoimistoon sovittuna aikana ja on ottanut oma-aloitteisesti yhteyttä toimistoon sovittun ajan jälkeen.

Palkkatuki

Työministeriö on notifiointu työllistämistukiohjelman (N:115/95, 24.3.1995, SG(95) D/3697) vuonna 1995. Notifioinnin jälkeen palkkatuen käytössä on tapahtunut muutoksia ja palkkatukea koskevia säännöksiä on muutettu. Palkkatukisäännöksissä mainitaan yritykset, mutta niissä ei ole otettu huomioon sitä, että yritysten kanssa samoilla markkinoilla palveluja myyvät myös yhdistykset ja säätiöt. Voimassa olevat säännökset eivät kaikilta osin vastaa EY:n valtioneuvoston päätöksiä, joita uudistettiin viimeksi vuonna 2008 voimaan tulleella yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella.

Yhdistysten ja säätiöiden toiminta on muuttunut vuoden 1995 jälkeen. Yhdistysten muuttunut toiminta on johtanut siihen, että esimerkiksi valtiovarainministeriö, Verohallitus ja Raha-automaattiyhdistys ovat kiinnittäneet huomiota yhdistysten elinkeinotoiminnan luonteeseen sekä avustusten ja verohuojennusten mahdollisesti kilpailua vääristäviin vaikutuksiin. Verohallitus on muun muassa verotusohjeessaan yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille (Ohje Dnro 384/349/2007, 30.4.2007) pyrkinyt selvittämään yleishyödyllisyyden ja elinkeinotoiminnan arviointia. Valtiovarainministeriön asettama yleishyödyllisten yhteisöjen verotusta selvittänyt työryhmä on muistiossaan (valtiovarainministeriön julkaisuja 31/2009) tehnyt toimenpide-ehdotuksia yleishyödyllisten yhteisöjen verotukseen liittyvien ongelmakohtien korjaamiseksi. Muistiossa on kiinnitetty huomiota siihen, että kansalaisjärjestöjen asema erilaisten palvelujen tuottajina on olennaisesti muuttunut viimeisimmän runsaan kymmenen vuoden aikana. Muistion

mukaan muutoksen taustalla on erityisesti ollut kuntien talusasema ja siitä seurannut pyrkimys hakea tehokkaampia muotoja palvelutuotannolle. Yhdistykset täydentävät elinkeinotoimintaa erityisesti niissä kohdissa, joissa kaupallinen toiminta ei tyydytä yhteiskunnassa esiintyviä tarpeita.

Asiaa on sivuttu myös pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa, jossa on sitouduttu tukemaan kansalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintaa sekä kehittämään aatteellisten, yleishyödyllisten kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä. Hallitusohjelman mukaan järjestöjen mahdollisuuksia tarjota hyvinvointia tukevaa ja syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa parannetaan sekä järjestöjen tukea suunnataan niin, että se ei ole ristiriidassa kilpailulainsäädännön kanssa.

Yhdistysten ja säätiöiden maksullisten palvelujen tarjonnan lisääntymiseen on osittain vaikuttanut se, että kunnat ovat ryhtyneet aikaisempaa laajemmalla määrällä ostamaan niiden järjestämistä vastuulle kuuluvia palveluja yksityiseltä sektorilta. Erityisesti sosiaalialalla on yhdistyksiä, jotka maksuttoman toiminnan lisäksi myyvät elinkeinotoiminnan muodossa palveluja sekä kunnille että suoraan palvelujen käyttäjille. Yksityisten palvelujen kysyntää lisännevä 1.8.2009 voimaan tulleet sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseteliä koskevat säännösmuutokset, joiden tavoitteena on edistää kuntien sosiaali- ja terveystoimen, elinkeinotoimen ja yksityisten palvelujen tuottajien yhteistyötä.

Rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja vähintään 500 päivää työttömyyden perusteella työttömyysetuutta saaneiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi otettiin vuoden 1998 alussa käyttöön yhdistelmätuki, jota vastaa nykyinen korkein korotettu palkkatuki. Yhdistelmätuella, joka oli määrältään jonkin verran korkeampi kuin työllistämistuki, arvioitiin voitavan lisätä työttömien työllistymismahdollisuuksia erityisesti yhdistyksissä ja säätiöissä. Yhdistelmätuen käyttöönoton myötä yhdistyksille ja säätiöille annettiin mahdollisuus kattaa tuella palkkauskustannukset kokonaisuudessaan. Näin korkea tukintensiteetti katsottiin mahdolliseksi, koska yhdistysten ja säätiöiden ei katsottu harjoittavan elinkeinotoimintaa, vaan toiminnan

katsottiin olevan ilman tulorahoitusta tapahtuvaa, avustusten varassa olevaa yleishyödyllistä toimintaa.

Yhdistelmätuen käyttöönoton jälkeen julkisen sektorin osuus palkkatuetun työn tarjoajana on vähentynyt ja yksityisen sektorin kasvanut. Erityisesti on kasvanut yhdistysten ja säätiöiden osuus. Vuonna 1997 muissa yksityisen sektorin yhteisöissä kuin yrityksissä aloitti palkkatuella noin 4 900 henkilöä (5 prosenttia kaikista palkkatuella aloittaneista). Vuonna 1998 määrä nousi noin 10 000 henkilöön (noin 12 prosenttia tuella aloittaneista). Vuonna 2008 aloittaneita oli noin 14 000 (noin 33 prosenttia tuella aloittaneista), joista noin 11 400 oli oikeutettuja korkeimpaan korotettuun palkkatukeen. Vuonna 1997 yritysten osuus palkkatuella aloittaneista oli noin 18 prosenttia ja vuonna 2008 noin 27 prosenttia. Vuodesta 1997 vuoteen 2008 kuntasektorilla palkkatuetun työn aloittaneiden osuus kaikista tuella aloittaneista laski 53 prosentista noin 32 prosenttiin ja valtiolla 22 prosentista 5 prosenttiin.

Vuonna 2008 palkkatuettua työtä tarjosi noin 3 300 yhdistystä, joista noin 1 500 palkkasi yhden henkilön ja noin 1 300 kaksi – viisi henkilöä. Yhdistyksistä noin 2 800 palkkasi työntekijän korkeimmalla korotetulla palkkatuella. Työllistäneiden yhdistysten lukumäärällä mitattuna eniten palkkatuettuja työpaikkoja tarjosivat sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajan yhdistykset sekä kulttuuri, taide ja vapaata sivistystyötä edustavat yhdistykset. Tuella palkattujen lukumäärällä mitattuna eniten työllistivät sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, työttömien yhdistykset sekä liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajan yhdistykset. Vuonna 2008 yhdistysten lisäksi noin 240 säätiötä tarjosi palkkatuettua työtä noin 2 100 henkilölle. Noin 180 säätiötä työllisti enintään viisi henkilöä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt työ- ja elinkeinokeskuksilta, työ- ja elinkeinotoimistoilta ja vuonna 2008 lukumääräisesti paljon (vähintään 50 henkilöä) palkkatuella työllistäneiltä yhdistyksiltä ja säätiöiltä tietoa siitä, mitä maksullisia tuotteita ja palveluja yhdistyksiin ja säätiöihin tuella palkatut tuottavat. Yhdistykset ja säätiöt myyvät kunnille, yrityksille ja kotitalouksille muun muassa

vanhusten ja vammaisten asumispalveluja, koti-, siivous-, muutto-, kiinteistöhoito-, remontti- ja rakennuspalveluja, majoitus-, ruokailu-, kahvila- ja pitopalveluja sekä auto- ja konekorjaamopalveluja. Lisäksi yhdistykset ja säätiöt tekevät yrityksille alihankintatöitä ja vuokraavat niille työvoimaa.

Koska palkkatukea hakevan oikeudellinen muoto vaikuttaa siihen, millä ehdoin tukea myönnetään, palkkatukea koskevat säännökset voivat johtaa kilpailun vääristymiin. Kilpailuneutraliteetti toteutuisi paremmin, jos palkkatukisäännöksissä otettaisiin huomioon, että markkinoilla samoja palveluja voivat tuottaa yhtiömuodossa toimivien lisäksi muutkin yksityisen sektorin toimijat.

Voimassa olevat kansalliset säännökset eivät vastaa notifioitua työllistämistukiohjelmaa eivätkä yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen sääntelyä. Palkkatukea ei myönnetä de minimis – ehtoisena. Olennainen ero EY:n valtioneuvoston sääntöksiin on siinä, että toisaalta yritys- ja toisaalta yhdistys- ja säätiömuodossa samoja tuotteita ja palveluja tuottavat voivat saada palkkatukea erilaisin ehdoin samojen työttömien ryhmien palkkaamiseen. Se, että yhdistykset ja säätiöt voivat kattaa palkkauskustannukset kokonaan palkkatuella, kun yhtiömuodossa toimiva joutuu aina käyttämään myös muuta rahoitusta, voi vääristää kilpailua. EY:n valtioneuvoston sääntöksiin määriteltäviä tuki-intensiteettejä ja sallittuja tukien enimmäismääriä suuremmat tuet voivat puolestaan vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtioneuvoston lähtökohdanna on, että kaikkia elinkeinotoimintaa harjoitavia yhteisöjä, kohdellaan julkisista varoista tukia myönnettäessä samalla tavoin. Yleinen ryhmäpoikkeusasetus antaa mahdollisuuden myöntää julkisista varoista vähämerkityksellisiä tukia (de minimis –tuki) suuremmat tuet niille elinkeinotoimintaa harjoittaville työnantajille, jotka palkkaavat epäedullisessa asemassa olevia ja alentuneesti työkykyisiä työntekijöitä.

Palkkatuki metsänparannustöiden suorittamiseen

Julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 4 momentin mukaan palkkatukea voidaan myöntää yritykselle toistaiseksi

voimassa olevan työsopimuksen perusteella. Palkkatukea voidaan kuitenkin myöntää yritykselle määräaikaisen työsopimuksen perusteella: 1) vajaakuntoisen, pitkäaikaistyöttömän tai vaikeasti työllistyvän palkkaamiseen; 2) muun kuin 1 kohdassa tarkoitetun työttömän työnhakijan palkkaamiseen, jos tämän yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt vähintään kuusi kuukautta; 3) oppisopimuskoulutukseen; ja 4) metsänparannustöiden suorittamiseen.

Erillinen säännös palkkatuen myöntämistä metsänparannustöiden suorittamiseen tuli työllisyysasetukseen vuoden 1995 alussa, kun työllistämistukea koskevat säännökset muuttuivat siten, että työllistämistuki voitiin myöntää yritykselle vain toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen perusteella. Erillistä säännöstä pidettiin tässä yhteydessä tarpeellisena, koska arvioitiin toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen vaatimuksen käytännössä lopettavan kokonaan tuen myöntämisen metsätöihin.

Vuonna 2006 yritykselle myönnettävän työllistämistuen ehtoja lievennettiin kaksi kertaa siten, että 1.1.2006 lukien tuen myöntäminen määräaikaisen työsuhteen perusteella tuli mahdolliseksi yrityksen työllistäessä vajaakuntoisen ja pitkäaikaistyöttömän. 1.8.2006 lukien tuen myöntäminen määräaikaisen työsuhteen perusteella on ollut mahdollista yrityksen työllistäessä henkilön, jonka työttömyysjakso on kestänyt vähintään kuusi kuukautta.

Tarve erillissääntelyyn on selvästi vähentynyt sen myötä, että yritykselle myönnettävän palkkatuen myöntämisedellytykset ovat edellä kerrotulla tavalla lieventyneet työsuhteen ehtojen osalta. Palkkatuen myöntäminen lähtee aina työttömän työnhakijan tarpeista. Myöntämisedellytyksiin sopii huonosti se, että säännöksissä mainitaan erikseen yhden toimialan tehtävät.

Tilastojen mukaan ajalla 1.1.–22.9.2009 metsätyöhön on tehty yhteensä 376 palkkatukipäätöstä 292 henkilön palkkaamiseksi tulla. Näistä päätöksistä 154 on tehty yrityksille ja niissä on ollut kysymys 129 henkilön palkkaamisesta. Edellä mainituista henkilöistä 92 oli pitkäaikaistyöttömiä ja vajaakuntoisia, joiden kohdalla työllistämistukea voidaan myöntää kaikille työnantajille määräai-

kaisen työ sopimuksen perusteella. Tuella palkatuista henkilöistä 23 oli sellaisia, joiden kohdalla tuki myönnettiin määräaikaisen työ sopimuksen perustella metsänparannustöihin. Todennäköistä on, että ilman erillistä säännöstä tarjolla olevaan työhön olisi ollut löydetävissä henkilö, jonka työllistämiseksi olisi voitu myöntää työllistämistuki työttömyyden keston perusteella.

Starttiraha

Työ- ja elinkeinotoimistot ovat 1.6.2009 lukien myöntäneet starttirahaa de minimis – ehtoisesti työ- ja elinkeinoministeriön 9.4.2009 antaman ohjeen mukaisesti. Lakimuutoksen tavoitteena on tuoda tuen de minimis –ehtoisuus säädöstasolle.

Työmarkkinatoimenpiteet

Koska työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuva ei ole työsuhteessa toimenpiteen järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon, työ sopimuslaki ja muu työ lainsäädäntö eivät tule sovellettavaksi työmarkkinatoimenpiteessä.

Työelämän tietosuojalain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia työelämässä. Työelämän tietosuojalain säännöksiä vastaavia säännöksiä ei ole työmarkkinatoimenpiteisiin sovellettavassa lainsäädännössä. Työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvat tekevät työtä työpaikoilla, joissa jo muutoinkin noudatetaan työelämän tietosuojalakeja. Ei-työsuhteisten aseman parantamista selvittäneen työryhmän mukaan kaikki työpaikalla toimivat henkilöt tulisi saattaa samantasoisien suojan ja menettelykäytäntöjen piiriin. Osa työelämän tietosuojalain säännöksistä ei kuitenkaan työryhmän näkemyksen mukaan sovellu eikä niitä ole edes tarkoituksenmukaista ulottaa työmarkkinatoimenpiteisiin, koska toimenpiteen järjestäjän ja toimenpiteeseen osallistuvan oikeudellinen asema on erilainen verrattuna työsuhteisten asemaan. Työryhmä esittää säädettäväksi julkisessa työvoimapaalvelu laissa siitä, että työmarkkinatoimenpiteessä sovellettaisiin työelämän tietosuojalain säännöksiä terveydentilaa koskevien tietojen kä-

sittelystä, huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittelystä tehtäessä sopimusta työmarkkinatoimenpiteestä (ns. työhönottotilanne), kameravalvonnan toteuttamisesta, työnantajalle kuuluvien sähköpostiviestien esille hakemisesta ja avaamisesta, työnantajan tiedonantovelvoitteista tekniseen valvontaan liittyen ja rangaistussääntelystä.

Ei-työsuhteisten aseman parantamista selvittänyt työryhmä ehdottaa myös vuosittaisen työaika suojelun toteuttamiseksi muutoksia työmarkkinatoimenpiteiden enimmäiskeston. Kestoltaan pitkiin, yli vuoden kestäviin työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvien määrä on vähäinen, mutta toimenpiteessä työtä tekevän vuosittaisen työaika suojelun kannalta nykyinen käytäntö ei ole perusteltu. Työryhmän näkemyksen mukaan vuosilomasääntely ei sellaisenaan sovi työmarkkinatoimenpiteissä malliksi vuosittaisen työaika suojelun toteuttamiselle. Työryhmä esittää julkisesta työvoimapaalvelusta annettua lakia muutettavaksi siten, että työmarkkinatoimenpiteiden enimmäiskesto rajattaisiin 12 kuukauteen tai siten, että pidemmissä toimenpiteissä turvattaisiin riittävä vuosittainen työaika suojelu säätämällä esimerkiksi pakollisesta keskeytysajasta toimenpiteen kestänyt 12 kuukautta.

Työryhmän näkemyksen mukaan toimenpiteeseen uudelleenpääsyn ehtoja tulee myös lieventää, jotta toimenpiteen enimmäiskeston rajaamisella 12 kuukauteen ei merkittävästi kavennettaisi toimenpiteiden käyttömahdollisuutta. Enimmäiskestojen uudelleenlaskentaa tulisi lieventää siten, että enimmäiskeston täytyttyä oikeus uuteen täysimääräiseen toimenpidejaksoon alkaisi tietyn kuukausimäärän kuluttua. Tätä niin sanottua jäähysääntöä sovelletaan jo nykyisin palkkatukausien enimmäiskestojen osalta. Tällainen malli olisi työryhmän mukaan työ- ja elinkeinotoimistoille hallinnollisesti helposti toteutettavissa.

Työssäkäyntialueet

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on hallituksen esitystä työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 115/2002 vp) koskevassa mietinnössään (StVM 43/2002 vp) todennut, että työ-

säkäyntialueen määrittelyllä on yhteys kansalaisten tasavertaiseen kohteluun. Samankin työssäkäyntialueen sisällä voi muun muassa julkisen liikenteen puuttumisesta johtuen olla tilanteita, joissa työn vastaanottovelvollisuus esimerkiksi liikkumisesteiden poistamisesta aiheutuvien kustannusten tai työpäivän pituuden vuoksi voi olla kohtuuton. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korosti, että perustuslain kansalaiselle turvaamaa oikeutta vapaasti valita asuinpaikkansa tulee yksittäistapauksessa suojata siten, että säännöstä työssäkäyntialueesta ja siihen liittyvää työn vastaanottovelvoitetta sovelletaan työnhakijan perusoikeuksia korostavalla tavalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö teki työvoimatoimistoille keväällä 2008 kyselyn työssäkäyntialueisiin liittyen. Kysely koski muun muassa työssäkäyntialueella tarjotusta työstä kieltäytymistä. Vastaajilta kysyttiin, missä tilanteissa kieltäytymiselle on katsottu olevan hyväksyttävä syy. Suurin osa vastanneista työvoimatoimistoista totesi, ettei kieltäytymiselle työstä työssäkäyntialueella ole hyväksyttäviä syitä. Nekään vastaajat, jotka katsoivat hyväksyttäviä syitä olevan, eivät pitäneet matkan pituutta, matkakustannuksia tai kulkuvaikeuksia hyväksyttävänä syynä. Myöskään valitusasteet eivät ole pitäneet kulkuvaikeuksia päteväenä syynä kieltäytyä työssäkäyntialueella tarjotusta työstä. Jos työ- ja elinkeinotoimisto tietää asiakkaalla olevan kulkuvaikeuksia, ne saatetaan yksittäistapauksissa ottaa huomioon työhönsuorituksia tehtäessä.

Kuntamuutosten johdosta työssäkäyntialueita koskevaa asetusta on lähes vuosittain muutettu. Jos yhdistyvien kuntien työssäkäyntialueet eivät ole olleet samat, ne on yhtenäistetty. Yhdistyminen vaikuttaa tavallisesti myös useisiin muihin sellaisiin kuntiin, joiden työssäkäyntialueeseen jokin yhdistyvistä kunnista on kuulunut. Jos esimerkiksi kaksi kuntaa yhdistyy ja molemmat kunnat ovat kuuluneet tällaisen muun kunnan työssäkäyntialueeseen, asetusta on muutettu siten, että lakkautettava kunta on poistettu asetuksesta. Tällöin tosiasiallinen työssäkäyntialue ei ole muuttunut. Jos vain toinen yhdistyvistä kunnista on kuulunut muun kunnan työssäkäyntialueeseen, kyseisen muun kunnan tosiasiallinen työssäkäyntialue on joko

laajentunut tai supistunut riippuen siitä, onko uusi suurempi kunta sisällytetty työssäkäyntialueeseen vai ei.

Jos pitäydytään periaatteessa, että työssäkäyntialue joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta muodostuu kokonaisista kunnista, työssäkäyntialueet väistämättä joko laajenevat tai supistuvat muutettaessa kuntajakoa. Tähänastiset muutokset ovat lähes poikkeuksetta johtaneet työssäkäyntialueiden laajenemiseen. Tosiasialliset työssäkäyntialueet ovat laajentuneet myös ilman asetusmuutosta sellaisilla kunnilla, joiden alueeseen on sisällytetty entuudestaan sellainen kunta, johon työssäkäyntialueeseen kuulumaton toinen kunta yhdistyy. Vuoden 2009 alussa tuli voimaan 32 kuntaliitosta, joiden seurauksena kuntien lukumäärä väheni 67:llä. Muutokset olisivat vaikuttaneet tavalla tai toisella lähes 300 kunnan työssäkäyntialueeseen. Koska työssäkäyntialueiden uudelleen määrittely oli käynnissä, työssäkäyntialueisiin ei tehty vuodelle 2009 muutoksia kuntaliitosten johdosta.

Nykyisen kaltaiset kuntapohjaiset työssäkäyntialueet eivät ole tarkoituksenmukaisia tilanteessa, jossa kuntien koko voimakkaasti kasvaa. Työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista, että työssäkäyntialueen laajuuteen vaikuttaa kotikunnan tai sen työssäkäyntialueeseen kuuluvien kuntien koko.

Liikkuvuutta edistävät ja työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin liittyvät etuudet, kuten esimerkiksi matka- ja muuttoavustukset, liikkuvuusavustukset ja ylläpitokorvaukset, ovat sidoksissa työssäkäyntialueisiin. Työssäkäyntialueiden laajeneminen vaikuttaa niihin siten, että etuuksia joko maksetaan nykyistä harvemmille tai etuuden määrä pienenee.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Työnhakijaksi rekisteröinti

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työnhakijaksi rekisteröitymistä koskevia säännöksiä siten, että sähköinen verkkopalvelun kautta tapahtuva työnhakijaksi rekisteröityminen olisi ensisijainen tapa suhteessa henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistos-

sa esitettyyn pyyntöön. Tavoitteena on, että työ- ja elinkeinotoimistoissa hyödynnetään monikanavaista palvelumallia täysimääräisesti. Työ- ja elinkeinotoimistojen palvelukanavia ovat verkkopalvelut, ContactCenter (CC-palvelut) ja muut puhelinpalvelut sekä henkilökohtainen asiakaspalvelu. Sähköisten palvelujen laajuutta ja järjestelmällistä käyttöä lisätään tavoitteena laadukkaat ja monipuoliset palvelut. Sähköisiä palveluja lisäämällä turvataan henkilökohtaisen palvelun resursointi henkilöasiakkaille sekä yrityksille ja muille työnantajille.

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi ulkomaalaisen mahdollisuuksia rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Merkittävä osa ulkomaalaisista työntekijöistä aloittaa työskentelyn tilapäisen oleskeluluvan nojalla. Tavoitteena on laajentaa heidän mahdollisuuksiaan saada työvoimapalveluja ja saattaa heidät tässä suhteessa samanlaiseen asemaan muiden oleskeluluvan saaneiden ulkomaalaisten kanssa.

Lisäksi työnhaun voimassaoloa ja sen lakkaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi liittyen työllistymissuunnitelmia koskeviin laiminlyönteihin sekä muutettavaksi siten, että työnhaun voimassa olo lakkaisi, jos työnhakija ei enää täyttäisi ulkomaalaisen rekisteröinnille säädettyjä edellytyksiä.

Työnhakijan palveluprosessi ja suunnitelmat

Työnhakijan palveluprosessia ja suunnitelmia koskevien ehdotusten tavoitteena on nopeuttaa henkilöasiakkaan palvelutarpeen arviointia ja näin edistää mahdollisimman nopeaa työllistymistä. Tavoitteena on myös selkiyttää suunnitelmiin liittyviä säännöksiä.

Ehdotuksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto järjestäisi työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Haastattelussa arvioitaisiin työnhakijan palvelutarve ja laadittaisiin työllistymissuunnitelma. Myöhemmät haastattelut järjestettäisiin määräajoin työnhakijan yksilöllisen palvelutarpeen mukaisesti. Lakiin otettaisiin kuitenkin tietyt tarkistuspisteet, jolloin haastattelu tulisi aina järjestää ja työllistymissuunnitelma tarkistaa, ellei se ole

työnhakijan tilanne huomioon ottaen ilmeisen tarpeetonta.

Esityksessä ehdotetaan, että työ- ja elinkeinotoimisto ja työnhakija sopisivat työnhakijan työllistymisen tukemisesta työllistymissuunnitelmassa. Työllistymissuunnitelmalla korvattaisiin nykyinen työnhakusuunnitelma, yksilöity työnhakusuunnitelma, uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma sekä muutosturvaan liittyvä työllistymisohjelma. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastyössä käytössä olevien suunnitelmalajien määrä vähenisi kuudesta kolmeen. Työllistymissuunnitelman lisäksi käytössä olisivat edelleen kotoutumissuunnitelma ja aktivointisuunnitelma.

Muutosturvan toimintamallia työ- ja elinkeinotoimistoissa ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tutkisi muutosturvan piiriin kuulumisen edellytykset ilman työnhakijan erikseen esittämää pyyntöä. Edellytyksenä muutosturvan piiriin kuulumiselle olisi työhistoriaa koskevien edellytysten lisäksi, että henkilön työnhaku olisi alkanut 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä tai lomautuksen kestoja koskevien edellytysten täyttymisestä.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvavalaisissa olevaa työnhakusuunnitelman laatimisesta kieltäytymistä koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että työnhakijan jäätyä pois suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuudesta ilman laissa säädettyä syytä hänelle asetettaisiin korvaukseton määräaika. Samalla saapumatta jäämisen takia asetettava korvauksetonta määräaika lyhennettäisiin 60 päivästä vähintään 15 päivään. Jäätyään saapumatta työllistymissuunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja menetettyään oikeutensa työttömyysetuuteen korvauksettoman määräajan takia työnhakijaa kannustettaisiin ottamaan yhteyttä työ- ja elinkeinotoimistoon suunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi sitomalla korvauksettona määräajan päättymisen työnhakijan pyrkimykseen korjata laiminlyöntinsä vaikutuksia. Ehdotuksen tavoitteena on selkiyttää säännöksen sanamuotoa vastaamaan sen alkuperäistä tarkoitusta ja poistaa säännökseen liittyvät tulkintaepäselvyydet. Tavoitteena on myös osaltaan varmistaa työnhakijan palveluprosessin nopea käynnistyminen ja sujuva

eteneminen sekä edistää työllistymissuunnitelmien laatimista ja tarkistamista.

Palkkatuki

Palkkauskustannuksiin myönnettävällä tuella edistetään työmarkkinoilla epäedullisessa asemassa olevien ja alentuneesti työkykyisten työntekijöiden työllistymistä. Voimassa olevien säännösten mukaan oikeudellisesta muodosta riippuen elinkeinotoimintaa harjoittavat yhteisöt voivat saada palkkatukea erilaisin ehdoin samojen työttömien ryhmien palkkaamiseen. Edellä mainittu asettaa elinkeinotoimintaa harjoittavat työnantajat eriarvoiseen asemaan, mikä puolestaan voi vääristää kilpailua. Kilpailuneutraliteetilla tarkoitetaan tasapuolisten toimintaedellytysten takaamista kaikille markkinoilla toimiville. Nykyisten markkinatoimijoiden lisäksi tulee huomioida myös potentiaaliset markkinoille tulijat. Puutteellinen kilpailuneutraliteetti muodostaa markkinoille tulon esteen. EY:n valtioneuvoston säännöksissä huomio on jäsenvaltioiden välisessä kaupassa. Tässä tarkoituksessa EY on määritellyt, millaiset valtiontuet ovat sallittuja. EY:n valtioneuvoston säännökset koskevat kaikkia julkisista varoista myönnettäviä tukia ja vaikuttavat siten myös palkkatukeen. EY:n valtioneuvoston säännösten lähtökohtana on, että kaikkia elinkeinotoimintaa harjoittavia yhteisöjä oikeudellisesta muodosta riippumatta kohdellaan samalla tavoin. Kilpailuneutraliteetin toteutumiseksi ja mahdollisten kilpailun vääristymien ehkäisemiseksi esityksessä ehdotetaan, että palkkatuki myönnettäisiin kaikille elinkeinotoimintaa harjoittaville työnantajille samanlaisin ehdoin ottaen huomioon EY:n valtioneuvoston säännösten asettamat rajoitukset tukintensiteetille ja tuen kestolle.

Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistymismahdollisuudet voidaan parhaiten turvata myöntämällä palkkatuki elinkeinotoimintaa harjoittaville työnantajille yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen säännösten mukaisena tukena. Niiden työttömien osalta, joiden kohdalla ryhmäpoikkeusasetus ei tule sovellettavaksi, palkkatuki ehdotetaan myönnettäväksi de minimis – tukena nykyisin ehdoin. Palkkatukea ei ehdoteta myönnettäväk-

si yksinomaan de minimis –tukena, koska se rajaisi yksittäisen työnantajan kohdalla tuella palkattavien määrän keskimäärin noin viiteen – kuuteen henkilöön vuodessa ja vähentäisi siten todennäköisesti vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksia.

Koska nykyinen palkkatukijärjestelmä ei kaikilta osin vastaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä, säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Muutostarpeet liittyvät tukintensiteettiin ja tukikauden enimmäiskeston. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisten tukiehtojen noudattaminen ei edellytä, että kaikki asetuksessa määritellyt ehdot otettaisiin sellaisinaan käyttöön. Jäsenvaltio ei voi laajentaa valtiontuen käyttöä, mutta se voi myöntää tukea vähemmän ja lyhyemmäksi aikaa kuin, mitä ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään. Kansallisesti määritelty kohderyhmä voi olla ryhmäpoikkeusasetuksessa säänneltyä suppeampi.

Voimassa olevissa säännöksissä palkkatuen määrää ei määritellä prosentteina palkkauskustannuksista, vaan palkkatuki myönnetään perustukena, korotettuna tukena tai korkeimpana korotettuna tukena. Tätä määrittelyä ei ehdoteta muutettavaksi, mutta säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi se, että tukintensiteetti saisi olla vajaakuntoisten osalta enintään 75 prosenttia palkkauskustannuksista ja muiden työttömien osalta enintään 50 prosenttia palkkauskustannuksista.

Voimassa olevissa säännöksissä tukijakson pituus on muiden kuin vajaakuntoisten, vaikeasti työllistyvien ja sosiaaliin yrityksiin palkattavien pitkäaikaistyöttömien kohdalla enintään 10 kuukautta. Vajaakuntoisten, vaikeasti työllistyvien ja sosiaaliin yrityksiin palkattavien pitkäaikaistyöttömien tukijakso voi olla enintään 24 kuukautta. Voimassa olevissa säännöksissä määriteltyä tukijaksoa ei ehdoteta muutettavaksi muilta osin kuin sosiaaliin yrityksiin palkattavien pitkäaikaistyöttömien osalta. Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti tukijakson enimmäiskesto ehdotetaan muutettavaksi enintään 12 kuukaudeksi.

Ehdotettavat muutokset koskisivat ainoastaan työnantajia, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa. Muutokset vaikuttaisivat yhtiömuodossa toimiviin yrityksiin, sosiaaliin

yrityksiin oikeudellisesta muodosta riippumatta sekä niihin yhdistyksiin ja säätiöihin, jotka myyvät kilpailuolosuhteissa tuotteita ja palveluja. Muille työnantajille eli kunnille, kotitalouksille sekä niille yhdistyksille ja säätiöille, jotka eivät harjoita elinkeinotoimintaa, palkkatuki myönnettäisiin nykyisin ehdoin. Yhdistykset ja säätiöt, joiden toiminnasta vain osa olisi elinkeinotoiminnaksi katsottavaa toimintaa, voisivat eriyttää elinkeinotoiminnan kirjanpidollisesti muusta toiminnasta. Jos yhdistys tai säätiö menettelisi näin, palkkatuki myönnettäisiin elinkeinotoimintaan työllistyvien henkilöiden osalta ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti tai de minimis – tukena ja muihin tehtäviin työllistävien osalta nykyisin ehdoin.

Palkkatukea koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi lisäksi siten, että palkkatuen myöntämisedellytyksiä ehdotetaan lievennettäväksi alle 25 -vuotiaiden kohdalla määräaikaisesti vuosina 2010-2011. Lisäksi palkkatukityöllistetyn edelleensijoittamisoikeus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan yksityistä henkilöstöpalveluyritystä. Säännös palkkatuen myöntämisestä määräaikaisen työsopimuksen perusteella metsänparannustöiden suorittamiseen ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi, koska palkkatuki on tuella palkattavaan henkilöön liittyvillä syillä myönnettävissä määräaikaisen työsopimuksen perusteella.

Työmarkkinatoimenpiteet

Esityksen tavoitteena on työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvien henkilöiden oikeudellisen aseman parantaminen siten, että työ- ja sosiaalilainsäädännön suojaa saataisiin palvelussuhteessa olevien lisäksi ulotettua soveltuvin osin myös toimenpiteeseen osallistuviin. Ehdotetuilla muutoksilla samantyyppisissä työntekotilanteissa olevia henkilöitä kohdeltaisiin samojen periaatteiden mukaan. Esityksen tavoitteena on lisäksi vuosittaisen työaika-suojelun toteuttaminen työmarkkinatoimenpiteissä, työmarkkinatoimenpiteiden enimmäiskestoja koskevien säännösten yhtenäistäminen ja selkeyttäminen sekä enimmäiskeston täytyttyä toimenpiteeseen uudelleenpääsyä koskevien säännösten lieventäminen.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia yksityisyyden suojasta työelämässä sovellettaisiin työmarkkinatoimenpiteessä siltä osin kuin lain soveltaminen olisi tarkoituksenmukaista. Työelämän tietosuojalakia sovellettaisiin terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyyn, huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittelyyn tehtäessä sopimusta työmarkkinatoimenpiteestä (ns. työhönottotilanne), kameratevalvonnan toteuttamiseen, työnantajalle kuuluvien sähköpostiviestien esille hakemiseen ja avaamiseen, työnantajan tiedonantovelvoitteisiin tekniseen valvontaan liittyen ja rangaistussääntelyyn. Ehdotettu muutos saattaisi työmarkkinatoimenpiteessä olevat henkilöt samantasoisien suojan ja menettelykäytäntöjen piiriin kuin työpaikalla työsuhteessa työskentelevät henkilöt.

Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen enimmäiskestoksi ehdotetaan 12 kuukautta. Enimmäiskeston pituus ei enää riippuisi siitä, mitä etuutta työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvalla toimenpiteen ajalta maksetaan. Lisäksi ehdotetaan, että nykyisin työkokeilun osalta voimassa olevaa säännöstä saman järjestäjän toimenpiteessä työskentelyn kuuden kuukauden enimmäiskestosta sovellettaisiin myös muiden toimenpiteiden osalta. Muutoksen tavoitteena on estää työsuhteisten työntekijöiden korvaaminen toimenpiteessä olevilla. Ehdotetut muutokset yhtenäistäisivät toimenpiteitä koskevia säännöksiä ja turvaisivat toimenpiteessä olevien vuosittaisen työaika-suojelun tavoitteiden toteutumisen. Lisäksi muutokset selkeyttäisivät ja yksinkertaistaisivat menettelytapoja sekä toimenpiteen järjestäjän että toimenpiteeseen osallistuvan kannalta.

Esityksessä ehdotetaan myös työmarkkinatoimenpiteeseen uudelleenpääsyn ehtoja muutettavaksi siten, että työelämävalmennukseen voisi osallistua enimmäiskeston täytyttyä uudelleen 12 kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen. Alle 25-vuotias työmarkkinatukeen oikeutettu, ammatillista koulutusta vailla oleva nuori voisi osallistua työharjoitteluun uudelleen kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen. Ehdotettu muutos merkitsisi huomattavasti nykyistä nopeampaa pääsyä uudelleen työharjoitteluun, jos nuori ei työharjoittelun

enimmäisajan täytyttyä pääsisi koulutukseen, työllistyisi palkkatyöhön tai häntä ei voitaisi ohjata muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Erityisesti nuorten kohdalla mahdollisuus osallistua työharjoitteluun uudelleen suhteellisen lyhyen työttömyyden jälkeen, jos muita sopivia vaihtoehtoja ei ole löydettävissä, olisi erittäin tärkeää syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Työssäkäyntialueet

Työssäkäyntialueiden määräytymistä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuntapohjaisista työssäkäyntialueista luovuttaisiin ja että työssäkäyntialueet määräytyisivät kilometripohjaisesti. Kulkuvaikeudet ja työmatkaan kuluva aika ehdotetaan otettavaksi huomioon määriteltäessä pätevää syytä kieltäytyä tarjotusta työstä. Muutosesitysten tavoitteena on tehdä työssäkäyntialueista kuntien koosta ja kuntamuutoksista riippumattomia, lisätä työnhakijoiden yhdenvertaisuutta ja työssäkäyntialueiden läpinäkyvyyttä. Yhtenäiset työssäkäyntialueet lisääisivät myös työnhakijoiden yhdenvertaisuutta työssäkäyntialueisiin sidoksissa olevia etuuksia myönnettäessä.

Ehdotettujen muutosten toimeenpano

Työnhakijan haastatteluja sekä työllistymissuunnitelman laatimista ja tarkistamista koskevat muutokset koskisivat uusien työnhakijoiden lisäksi myös niitä työnhakijoita, joiden työttömyys olisi alkanut jo ennen muutosten voimaantuloa. Koska työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöresurssit eivät riitä heti muutosten tultua voimaan niiden täysimittaiseen toimeenpanoon yhtä aikaa kaikkien työnhakijoiden kohdalla, toimeenpano aloitettaisiin hakijoista, joiden työnhakujakso alkaisi lain voimaantulon jälkeen. Erilaisten kehittämishankkeiden ja erityisesti sähköisten palvelujen kehittämisellä tuetaan työ- ja elinkeinotoimistojen mahdollisuuksia kohdentaa henkilöresursseja työnhakijoiden henkilökohtaisten haastattelujen järjestämiseen ja yksilöllisten suunnitelmien laatimiseen.

Ehdotettujen muutosten tavoitteita sekä yksittäisten säännösten sisältöä ja soveltamista käsitellään muun muassa henkilöstökoulu-

tuksessa. Työ- ja elinkeinotoimistojen työnantaja- ja työnhakija-asiakkaille tiedotetaan muutoksista eri tavoin. Työ- ja elinkeinoministeriö tulee seuraamaan ehdotettujen muutoksien vaikutuksia.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ulkomaalaisen rekisteröityminen työnhakijaksi

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi ulkomaalaisen mahdollisuuksia rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Ehdotuksen mukaan myös määräaikaisen tilapäisen oleskeluluvan (B) saanut henkilö voitaisiin rekisteröidä työnhakijaksi edellyttäen, että hänellä on oikeus tehdä ansiotyötä eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Oleskeluluvan myöntämisperusteella ei olisi merkitystä.

Ulkomaalaisen oikeus työntekoon voi perustua EU- tai ETA-kansalaisuuden ohella tavalliseen oleskelulupaan, työntekijän oleskelulupaan, elinkeinonharjoittajan oleskelulupaan tai viisumiin (viisumivapautteen). Tarkkoja tilastotietoja eri perusteilla Suomessa työskentelevistä ulkomaalaisista ei ole saatavissa. Työhallinnon julkaisussa 380/2007 (Ulkomaalaisten työntekoa koskevan järjestelmän kehittämistarpeita – Työluopatryöryhmän raportti) on esitetty arvio vuonna 2006 ulkomaalaisille myönnettyistä luvista, joihin liittyi työntekotarkoitus tai jotka oli myönnetty työntekoa varten. Vuonna 2006 tavallisen oleskeluluvan perusteella työskenteli karkeasti arvioituna noin 3000 henkilöä. Lukuun sisältyvät myös henkilöt, joille oli myönnetty pysyvä (P) oleskelulupa tai jatkuva (A) oleskelulupa muulla kuin työntekoa tai ammatinharjoittamisen perusteella. Työntekijän oleskeluluvan perusteella vuonna 2006 työskenteli arviolta noin 7000 henkilöä. Lukuun sisältyvät sekä jatkuvat (A) työntekijän oleskeluluvat että määräaikaiset (B) työntekijän oleskeluluvat. Kesäkuussa 2009 tilapäisiä määräaikaisia työntekijän oleskelulupia (B) oli voimassa yhteensä 5 292.

Käytettävissä ei ole tilastotietoja, joiden perusteella voitaisiin arvioida, kuinka moni

määräaikaisen oleskeluluvan saaneista ilmoittautuisi työnhakijoiksi työ- ja elinkeinotoimistoon, mikäli se olisi mahdollista. Ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan välittömiä taloudellisia vaikutuksia, koska työnhakijaksi rekisteröiminen ei merkitse subjektiivista oikeutta tiettyyn palveluun tai etuuteen. Työttömyysturvalakiin ehdotetun muutoksen johdosta työnhakijaksi rekisteröitymistä koskeva muutos ei laajentaisi ulkomaalaisten oikeutta työttömyysetuuteen.

Palveluprosessi ja työllistymissuunnitelmat

Työnhakijan palveluprosessia ja suunnitelmia koskevien ehdotusten keskeisenä tavoitteena on ehkäistä työttömyysjaksojen pitenemistä ja edistää työnhakijan nopeaa työllistymistä painottamalla palvelun nopeaa käynnistymistä ja vahvaa alkua. Työttömyysjaksojen kestojen muutosten taloudellisia vaikutuksia on arvioitu työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa Työttömyysturvan uudistuslinjausten ex ante –vaikutusarviointia (TEM-analyysyjä 10/2009, Alatalo – Räisänen). Vuosittain alkaa ja päättyy noin 800 000 työttömyysjaksoa. Päätyneen työttömyyden kesto oli vuonna 2007 keskimäärin 14 viikkoa ja työttömänä oli keskimäärin 216 900 henkilöä. Yhden viikon keston muutos työttömyysjaksojen kestossa voidaan siten esittää seuraavasti: 1/52 viikkoa x 800 000 jaksoa = noin 15 400 henkilöä keskimäärin. Tällöin vastaavasti yhden päivän keston vaikutus olisi keskimääräisessä tasossa noin 3 100 henkilöä. Laskettaessa valtion osuutta työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan kustannuksista merkitsisi yhden viikon keston muutos kokonaisuutena valtiolle noin 100 miljoonan euron kustannusvaikutusta. Vastaavasti yhden päivän kustannusvaikutus olisi valtiolle noin 20 miljoonan euron luokkaa. Työttömyysjaksojen keston lyhentymisen merkitsisi valtion menojen alenemista.

Muutosturvaan liittyvät ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että työllistymisohjelmasta erillisenä suunnitelmalajina luovutaisiin. Samalla ehdotetaan luovuttavaksi työllistymisohjelman pyytämistä. Jatkossa työ- ja elinkeinotoimisto tutkisi muutostur-

van piiriin kuulumisen edellytykset ilman työnhakijan pyyntöä. Koska työnhakija ei voisi valita, kuuluuko hän muutosturvan toimintamallin piiriin vai ei, muutosturvan piiriin tulevien työnhakijoiden määrän arvioidaan jonkin verran kasvavan. Käytävissä ei ole tilastotietoja, joiden perusteella voitaisiin sanoa, kuinka moni taloudellisista tai tuotannollisista syistä irtisanottu tai lomautettu muutosturvan edellytykset täyttänyt ei ole voimassa olevan lain mukaisesti pyytänyt työllistymisohjelman laatimista.

Ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan välittömiä taloudellisia vaikutuksia, koska muutosturvan toimintamallin piiriin tuleminen ei luo työnhakijalle uusia subjektiivisia oikeuksia. Eduskunnan hyväksymässä hallituksen esityksessä laiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 179/2009 vp) ehdotetaan, että muutosturvaan oikeutetun työnhakijan aloittaessa työllistymissuunnitelmaan merkityn työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 lukuun ehdotetun työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun, työkokeilun, työelämävalmennuksen tai kuntouttavan työtoiminnan, toimenpiteen ajalta maksettaisiin muutosturvalisällä tai muutosturvan ansio-osalla korotettua työttömyyspäivärahaa. Muutosturvan toimintamallin piiriin kuuluvalla työnhakijalle maksettava työttömyyspäiväraha olisi siten korkeampi kuin muutosturvan toimintamallin ulkopuolella olevalle työnhakijalle vastaavan työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettava työttömyyspäiväraha. Vaikka muutosturvan piiriin tulevien työnhakijoiden määrän arvioidaan ehdotetun muutoksen johdosta hieman kasvavan, muutoksen ei arvioida lisäävän työttömyysturvamenoja, koska työllistymistä edistäviin palveluihin hakeutuvien työnhakijoiden arvioidaan olevan henkilöitä, jotka olisivat pyytäneet työllistymisohjelman laatimista.

Palkkatuki

Koska työnantajalle myönnettävän palkkatuen ja starttirahan määrää ja tukijaksoja ei esitetä muutettavaksi, ehdotetut muutokset eivät lisäisi valtion menoja. Yleisen ryhmä-

poikkeusasetuksen mukaisesti myönnetty palkkatuki tarkoittaisi sitä, että elinkeinotoimintaa kilpailuolosuhteissa harjoittavan työnantajan tulisi kattaa vähintään 25 prosenttia palkkauskustannuksista itse palkatessaan tuella vajaakuntoisen. Muiden työttömien osalta vastaava osuus olisi vähintään 50 prosenttia. Ehdotettujen muutosten vaikutukset riippuisivat siitä, mistä työttömien ryhmästä olisi kysymys ja siitä, onko työnantaja yhtiömuodossa toimiva yritys, sosiaalinen yritys vai yhdistys tai säätiö. Muutokset vaikuttaisivat vähiten yhtiömuodossa toimiviin työnantajiin. Eniten muutokset vaikuttaisivat niihin kilpailuolosuhteissa maksullisia tuotteita ja palveluja tuottaviin yhdistyksiin ja säätiöihin, jotka ovat palkanneet vähintään 500 päivää työttömyysetuutta saaneita työttömiä osa-aikatyöhön ja kattaneet korkeimmalla korotetulla palkkatuella palkkauskustannukset kokonaan. Ehdotettujen muutosten seurauksena kaikkien kilpailuolosuhteissa elinkeinotoimintaa harjoittavien yhdistysten ja säätiöiden tulisi maksaa itse osa kaikkien tuella palkkaamiensa työntekijöiden palkkauskustannuksista samalla tavoin kuin yhtiömuodossa toimivat työnantajat maksavat tällä hetkellä.

Muutokset tarkoittaisivat sitä, että palkkatukea myöntävät viranomaiset kohtelisivat kaikkia elinkeinotoimintaa harjoittavia yhteisöjä yhdenvertaisesti. Muutosten arvioidaan parantavan kilpailuneutraliteetin toteutumista ja vähentävän mahdollisia kilpailun vääristymiä, koska palkkatuki myönnettäisiin oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikille elinkeinotoimintaa harjoittaville työnantajille samanlaisin ehdoin.

Tällä hetkellä työ- ja elinkeinotoimistot pyrkivät ehkäisemään mahdollisia kilpailun vääristymiä rajoittamalla yksittäisen työnantajan kohdalla tuella palkattavien määrää. Yleinen ryhmäpoikkeusasetus lähtee siitä, että kilpailun vääristymiä ehkäistään rajoittamalla yksittäisen työntekijän kohdalla tuen määrää. Ryhmäpoikkeusasetuksen säännökset ovat läpinäkyvämpiä kuin työ- ja elinkeinotoimistojen usein toimistokohtaiset linjat ja varmistavat näin paremmin elinkeinotoimintaa harjoittavien yhdenvertaisen kohtelun.

Ehdotettujen muutosten vaikutuksia kuvataan esimerkin kautta. Yhdistysten palkatessa tuella yleisimpiä ammattinimikkeitä ovat keittiötyöntekijät, myyjät, laitossiivoojat, kotiaivustajat, talonmiehet, kahvilatyöntekijät, kiinteistötyöntekijät ja rakennustyöntekijät. I kalleusryhmässä em. tehtävissä kuukausipalkka kokoaikatyössä on noin 1 250 – 1 600 euroa. Sivukulujen ollessa noin 25 prosenttia palkkauskustannukset ovat noin 1 600 - 2 000 euroa kuukaudessa. Työnantajan palkatessa vähintään 500 päivää työttömyysetuutta saaneen henkilön korkein korotettu palkkatuki on noin 1 100 euroa kuukaudessa vuonna 2009.

Korkeinta korotettua palkkatukea saavat yritykset tarjoavat useimmiten kokoaikatyötä. Sen sijaan yhdistykset ja säätiöt tarjoavat usein (yli 60 prosenttia) osa-aikatyötä. Keittiötyöntekijän kokoaikatyön kuukausipalkka on 1 614 euroa kuukaudessa ja työnantajan palkkauskustannukset sivukuluneen noin 2 000 euroa kuukaudessa. Jos pitopalvelutoimintaa harjoittava toiminimi palkkaa keittiötyöntekijän kokoaikatyöhön korkeimmalla korotetulla palkkatuella, työnantajan maksettavaksi jää noin 900 euroa, mikä on noin 45 prosenttia palkkauskustannuksista. Jos keittiötyöntekijä palkataan yhdistyksen pyrittämään pitopalveluun, työnantaja voi kattaa tuella palkkauskustannukset kokonaisuudessaan. Sivukulujen jälkeen työntekijän palkkaan jää noin 800 euroa, mikä riittää noin 50 prosentin työaikaan.

Ehdotettujen muutosten jälkeen sekä toiminimen että yhdistyksen tulisi kattaa osa palkkauskustannuksista itse. Jos työntekijä tekisi 100 prosenttista työaika, palkkauskustannukset olisivat noin 2 000 euroa kuukaudessa ja palkkatuki olisi noin 1 000 euroa kuukaudessa eli noin 100 euroa vähemmän kuin voimassa olevien säännösten mukaan. Jos tuella palkattava olisi vajaakuntoinen, joka olisi saanut vähintään 500 päivää työttömyysetuutta, työnantaja voisi saada vähintään 85 prosentin työaika tekevistä työntekijästä korkeimman korotetun palkkatuen täysimääräisenä.

Työssäkäyntialueet

Määrittelemällä työssäkäyntialueet työttömyysturvallaissa nykyisen kuntapohjaisuuden sijasta kilometripohjaisesti siten, että työssäkäyntialue olisi henkilön asuinpaikasta 80 kilometrin etäisyydelle ulottuva alue, ei keskimäärin laajennettaisi nykyisiä työssäkäyntialueita. Muutoksen arvioidaan olevan tältä osin valtiolle kustannusneutraali.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröityminen

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi ulkomaalaisen mahdollisuuksia rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Ehdotettu muutos kasvattanee jonkin verran työ- ja elinkeinotoimiston asiakasmäärää, mikä puolestaan lisää jonkin verran työ- ja elinkeinotoimistojen työtä.

Palveluprosessi ja työllistymissuunnitelma

Työnhakijan palveluprosessiin ehdotettujen muutosten tavoitteena on varmistaa palveluprosessin nopea käynnistyminen ja sujuva eteneminen. Voimassa oleva laki velvoittaa työ- ja elinkeinotoimistot järjestämään työnhakuhaastattelun ja laatimaan työnhakusuunnitelman työnhakijan kanssa sekä huolehtimaan palveluprosessin etenemisen seurannasta. Ehdotusten mukaan työnhakijan haastattelun ja työllistymissuunnitelman laatimisen tulisi tapahtua kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta. Vaikka myöhemmät haastattelut ja työllistymissuunnitelman tarkistamisajankohdat määräytyisivät ensisijaisesti työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti, laissa säädettäisiin myös kiinteät tarkistuspisteet. Työllistymissuunnitelman laatiminen nykyistä aikaisemmassa vaiheessa lisäisi kertaluonteisesti toimistojen työmäärää.

Osa työ- ja elinkeinotoimistoista on jo nykyisin järjestänyt toimintansa vastaamaan ehdotettuja muutoksia. Erityisesti suurissa työ- ja elinkeinotoimistoissa ehdotetut muutokset saattavat kuitenkin merkitä sitä, että

toimistojen olisi organisoitava toimintaansa ainakin osittain uudelleen. Ehdotettujen muutosten toteuttaminen edellyttäisi, että työ- ja elinkeinotoimistot kohdentaisivat henkilöresursseja erityisesti työnhakijoiden alkupalvelun järjestämiseen.

Työ- ja elinkeinotoimiston alkupalvelun vahvistamisessa pyritään entisestään lisäämään asiakkaan omaa vastuuta tilanteensa selvittämisessä ja eteenpäin viemisessä. Tavoitteena on, että työnhakijaksi rekisteröityvä henkilö ohjattaisiin kartoittamaan tilannettaan ja miettimään suunnitelmiaan työllistymiseksi jo ennen ensimmäistä henkilökohtaista asiointia työ- ja elinkeinotoimistossa. Näin henkilökohtaisessa palvelussa olisi mahdollista keskittyä asioihin, jotka edellyttävät vuorovaikutusta virkailijan kanssa. Tässä tarkoituksessa työhaun käynnistymiseen liittyvää verkkolomaketta kehitetään entisestään tavoitteena verkkopalvelu, joka nykyistä paremmin kartoittaa asiakkaan tilanteen ja palvelutarpeen jo työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä.

Muutosturvan toimintamallin muuttaminen siten, että työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi muutosturvan piiriin kuulumisen viran puolesta muuttaisi jonkin verran työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävien luonnetta, mutta ei lisäisi merkittävästi työmäärää, koska työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on jo nykyisin informoida työnhakijaa muutosturvasta sekä laskea työhistoria, jos työnhakija pyytää työllistymisohjelman laatimista.

Työllistymissuunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen saapumatta jäämistä koskevan työttömyysturvain säännöksen arvioidaan vähentävän niiden työnhakijoiden määrää, jotka eivät saavu varatulle ajalle. Tämä tehostaisi työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaa ja vähentäisi tehtävien selvityspyyntöjen määrää.

Palkkatuki

Palkkatukeen ehdotetut muutokset lisäisivät työ- ja elinkeinotoimistojen työtä niiden joutuessa arvioimaan tuen hakijan toiminnan luonnetta. Erityisesti lisätyö näkyisi uusien säännösten voimaan tullessa, kun toimistot alkaisivat soveltaa uusia säännöksiä käytäntöön ja neuvosivat palkkatuen hakijoita.

Työssäkäyntialueet

Julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädettäisiin työnhakialueesta, jolla tarkoitettaisiin aluetta, jolta työnhakija hakee ja jolta hänelle tarjotaan työtä. Säännöksen tavoitteena on muuttaa työ- ja elinkeinotoimistojen työkäytäntöä siten, että työpaikan sijainti ja mahdolliset työttömyysturvaseuraamukset työstä kieltäytymistilanteessa eivät enää ohjaisi työnhakijan palvelua. Palvelun lähtökohtana olisi työnhakijan kanssa yhdessä sovittu mahdollisimman laaja työnhakialue. Työssäkäyntialueeseen kiinnitettäisiin työnhakijan palvelussa huomiota vain selvitettäessä hakijan oikeutta liikkuvuuden tukemiseen tarkoitettuihin avustuksiin tai hakijan kieltäytyttyä tarjotusta työstä.

Työssäkäyntialueiden muuttuminen kuntapohjaisista kilometripohjaisiksi aiheuttaisi muutoksia työ- ja elinkeinotoimistojen työhön. Myöntäessään työssäkäyntialueeseen sidoksissa olevia etuuksia tai työnhakijan kieltäytyessä tarjotusta työstä toimistot tutkisivat työ- tai koulutuspaikan sijainnin suhteessa henkilön asuinpaikkaan osoitetietojen perusteella eikä henkilön kotikunnan ja työssäkäyntialueita koskevan asetuksen perusteella. Vastaavasti työ- ja elinkeinotoimiston olisi tutkittava koulutuksen tai toimenpiteen järjestämispaikan sijainti ja ilmoitettava siitä yläpitokorvauksen maksavalle työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle. Suurimmas- osassa tapauksissa tarvetta tarkkaan etäisyyksien selvittämiseen ei olisi, koska suurin osa tarjotuista työpaikoista ja työllistymistä edistävästä palveluista sijaitsee melko lähellä työnhakijan asuinpaikkaa.

Työssäkäyntialueiden määrittelyperusteen muuttuminen vaikuttaa välillisesti myös valtion henkilöstön asemaan tulevissa organisaation muutostilanteissa, koska valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan siirtymisvelvollisuuden arvioinnissa on käytetty lähtökohtana työttömyysturvalain mukaista työssäkäyntialuetta. Koska lain ehdotettu voimaantulo olisi vasta 1.5.2010, työssäkäyntialueen määrittelyn muuttumisella ei olisi vaikutusta ALKU-hankkeen piirissä olevaan henkilöstöön.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi

Ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröimistä koskevien edellytysten lieventäminen parantaa ulkomaalaisten mahdollisuuksia saada työvoimapalveluja ja lisää siten Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten yhdenvertaisuutta oleskeluluvan perusteesta riippumatta.

Ehdotettu muutos parantaisi erityisesti niiden maahanmuuttajien asemaa, jotka asuvat tai työskentelevät Suomessa muun kuin jatkuvaluonteisen luvan perusteella. Merkittävä osa ulkomaalaisista työntekijöistä aloittaa työskentelyn tilapäisen oleskeluluvan nojalla. Mahdollisuus rekisteröityä työnhakijaksi parantaisi tilapäisen luvan saaneiden asemaa työsuhteen muutostilanteissa sekä vähentäisi heidän riippuvuuttaan tietystä työnantajasta. Muutos parantaisi myös niiden maahanmuuttajien asemaa, joille on myönnetty tilapäinen oleskelulupa perhesiteen perusteella ja joilla on rajoittamaton oikeus työntekoon oleskeluluvan nojalla.

Ehdotettu muutos mahdollistaa myös sellaisten henkilöiden työnhakijaksi rekisteröitymisen, joille on myönnetty tilapäinen oleskelulupa opiskelua varten. Muutoksen ei kuitenkaan arvioida lisäävän merkittävästi ulkomaalaisten opiskelijoiden rekisteröitymistä työnhakijoiksi ainakaan opintojen alkuvaiheessa. Työnhakijaksi rekisteröitymisellä ja työhön hakeutumisella heti opintojen alkuvaiheessa voi olla opiskelijan oleskeluluvan kannalta jopa kielteisiä vaikutuksia. Opiskelijan työnteko-oikeus on ulkomaalaislain nojalla rajoitettu. Opintojen myöhemmässä vaiheessa mahdollisuus rekisteröityä työnhakijaksi ja saada julkisia työvoimapalveluja edistää osaltaan opiskelijoiden työmarkkinoille sijoittumista.

Turvapaikkaa hakeneille henkilöille voidaan myöntää tilapäinen oleskelulupa Suomeen, vaikka he tosiasiaassa jäävät Suomeen. Ehdotettu muutos laajentaisi myös heidän mahdollisuuksiaan saada työvoimapalveluja.

Palveluprosessi ja työllistymissuunnitelmat

Palveluprosessia, työnhakijan haastattelua, mahdollisimman varhaista palvelutarpeen ar-

viointia sekä työllistymissuunnitelman laatimista koskevat ehdotukset tehostavat työnhakija-asiakkaan palvelun vahvaa alkua ja nopeuttavat siten työnhakijan työllistymistä. Myöhempiä haastatteluja ja työllistymissuunnitelman tarkistamista koskevat ehdotukset systematisoivat suunnitelmallista työnhakua ja ehkäisevät osaltaan työttömyyden pitkittymistä sekä vähentävät työmarkkinoilta syrjäytymisen riskiä.

Työllistymissuunnitelmaa koskevat työttömyysturvallain mukaiset seuraamukset

Työnhaku- tai muun suunnitelman laatimisesta kieltäytymisestä asetettiin yhteensä noin 4 900 korvauksetonta määräaika vuonna 2008. Saatavilla ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka suuri osa määräajoista on asetettu työnhakijan jäätyä saapumatta ilman pätevää syytä työnhaku- tai muun suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen. Arvion mukaan suurin osa korvauksettomista määräajoista on asetettu edellä mainitusta syystä. Valitusasteiden ratkaisukäytännössä on näissä tilanteissa kiinnitetty erityistä huomiota työnhakijan esittämiin saapumatta jäämisen syihin. Tämä on johtanut epäyhtenäiseen soveltamiskäytäntöön.

Nykyisen lain mukaan työnhakusuunnitelman laatimisesta kieltäytymisestä on asetettu 60 päivän korvaukseton määräaika. Esityksessä ehdotetaan, että laissa säädettäisiin nimenomaisesti työllistymissuunnitelman laatimis- ja tarkistamistilaisuuteen saapumatta jäämisen seuraamuksista. Samalla korvauksetonta määräaika lyhennettäisiin siten, että määräaika olisi työnhakijan menettelystä riippuen vähintään 15 päivää. Korvauksettoman määräajan asettamisen perusteiden tarkentaminen parantaisi työnhakijoiden yhdenvertaisuutta samalla, kun korvauksettoman määräajan lyhentäminen estäisi kohtuuttomien seuraamuksien syntymisen muun muassa tilanteissa, jossa on kyse työnhakijan huolimattomuudesta eikä tietoisesta menettelystä.

Palkkatuki

Päätöksen siitä, sovelletaanko palkkatukea hakevaan työnantajaan elinkeinotoiminnan harjoittajaa koskevia säännöksiä vai ei, tekisi

työ- ja elinkeinotoimisto. Ratkaisevaa olisi sen toiminnan luonne, johon tuella palkattavan on tarkoitus työllistyä. Työ- ja elinkeinotoimisto arvioisi tapauskohtaisesti, tuottaako tuen hakija tuotteita ja palveluja kilpailuolosuhteissa. Arvioidessaan tuen hakijan toiminnan luonnetta, työ- ja elinkeinotoimistot voisivat käyttää apunaan verottajan tuloverolain nojalla tekemiä päätöksiä. Verottajan päätös ei sitoisi työ- ja elinkeinotoimistoa, vaan toimisto voisi palkkatukisäännösten näkökulmasta itsenäisesti arvioida, onko tuen hakijan toiminta luonteeltaan ja laajuudeltaan sellaista, että se voisi vääristää kilpailua. Jos verottaja olisi katsonut, ettei palkkatuen hakijan toiminta miltään osin ole elinkeinotoimintaa, tuen hakijaa ei katsottaisi palkkatukisäännöksiä sovellettaessa elinkeinotoimintaa harjoittavaksi työnantajaksi. Jos verottaja olisi katsonut, että se osa tuen hakijan toiminnasta, johon työtön on tarkoitus palkata, ei ole elinkeinotoimintaa, palkkatuki myönnettäisiin nykyisin ehdoin.

Osa palkkatukea saaneista yhdistyksistä ja säätiöistä katsoo, ettei niihin tulisi soveltaa elinkeinotoimintaa harjoittavia työnantaja koskevia säännöksiä, koska niiden toiminta on luonteeltaan yleishyödyllistä. Lainsäädännössä yleishyödyllisyys rakentuu keskeisimmän tuloverolain (1535/1992) 22 pykälän määritelmään. Yhteisöä voidaan pitää tulo- ja arvonnäkökulmasta yleishyödyllisenä, jos se täyttää samanaikaisesti kolme tuloverolaissa säädettyä edellytystä. Mainitun säännöksen mukaan yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää muun muassa maatalouskeskusta, maatalous- ja maamiesseuraa, työväenyhdistystä, työmarkkinajärjestöä, nuorisouurheiluseuraa, näihin rinnastettavaa vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvaa harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävää yhdistystä, puolueräkisteriin merkittävää puoluetta sekä sen jäsen-, paikallis-, rinnakkais- tai apuyhdistystä, niin myös muuta yhteisöä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen tai sosiaalisen toiminnan harjoittaminen taikka tieteen tai taiteen tukeminen.

Yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen tuloverotuksessa vain elinkeinotulosta ja kiinteistön tuottamasta tulosta. Verottajan tulkinnan mukaan elinkeinotoimintaa ei esi-

merkiksi ole ollut se osa sosiaali- ja terveysalan yhdistysten toiminnasta, jonka sisältönä on tiedon tuottaminen ja välittäminen, toimiminen kansalaisten edunvalvojina, vapaaehtoistoiminnan organisointi ja vertaistuki. Verottaja ei ole katsonut elinkeinotoiminnaksi myöskään esimerkiksi liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajan yhdistysten harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävää toimintaa, jota ei harjoiteta ansiotarkoituksessa elinkeinotoiminnan ehdoin.

Tuloverolaissa säädetään niistä varainhankinnan muodoista, joita ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotuloina. Esimerkkeinä voidaan mainita yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin rinnastettavasta toiminnasta saatu tulo. Myöskään edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä tuotetusta tarjoilu- ja myyntitoiminnasta taikka adressien, korttien ja muiden vastaavien hyödykkeiden myynnistä saatua tuloa ei oteta huomioon. Tavarankeräyksellä tarkoitetaan vastiketta saattujen tavaroiden luovuttamista lähes sellaisenaan vastiketta vastaan (mm. kirpputorit ja kierrätyskeskukset). Yleishyödyllisten yhteisöjen tuloverolain mukaan verotettava tulo voidaan verotuksessa katsoa osittain tai kokonaan verovapaaksi. Veronhuojennus voidaan myöntää vain silloin, kun veronhuojennusta voidaan pitää perusteltuna yhteisön toiminnan yhteiskunnalle tuottamaan etuun nähden. Elinkeinotoiminnan tulo voidaan huojentaa, jos huojennus ei aiheuta vastaavaa elinkeinotoimintaa harjoittavalle haittaa, joka ei ole vähäinen.

Jos verottaja on katsonut, että palkkatukea hakeva yhteisö on yleishyödyllinen ja tuella palkattavan on tarkoitus työllistyä toimintaan, josta saatua tuloa ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona, palkkatukea myönnettäessä ei sovellettaisi elinkeinotoimintaa harjoittavaa työnantajaa koskevia säännöksiä. Jos verottaja on myöntänyt palkkatukea hakevalle yleishyödylliselle yhteisölle veronhuojennuksen, työ- ja elinkeinotoimisto arvioisi tapauskohtaisesti, millä ehdoin palkkatuki myönnettäisiin.

Palkkatukea myönnetään erilaisille yhdistyksille ja säätiöille. Ehdotetut muutokset ei-

vät vaikuttaisi niille yhdistyksille ja säätiöille myönnettäviin palkkatukiin, jotka eivät harjoita elinkeinotoimintaa tai jotka palkkaavat työntekijän muuhun kuin elinkeinotoimintaan liittyviin tehtäviin. Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut tilastotietojen sekä työ- ja elinkeinokeskuksilta, työ- ja elinkeinotoimistoilta ja vuonna 2008 lukumääräisesti paljon (vähintään 50 henkilöä) palkkatuella työllistäneiltä yhdistyksiltä ja säätiöiltä saamiensa tietojen perusteella, että suurin osa vuonna 2008 palkkatukea saaneista yhdistyksistä ja säätiöistä ei harjoita ehdotetuissa palkkatukisäännöksissä tarkoitettuihin tavoin elinkeinotoimintaa tai elinkeinotoiminta muodostaa vain osan yhdistyksen tai säätiön toiminnasta. Palkkatukea saaneista yhdistyksistä terveys-, liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajan yhdistykset, kulttuuri-, taide- ja vapaan sivistystyön yhdistykset, lapsi- ja nuorisotyötä tekevät yhdistykset, ammatti-, toimiala-, yrittäjä- ja opiskelijayhdistykset, uskonnolliset ja poliittiset yhdistykset ja ympäristönhoitoa, eläintensuojelua ja kierrätystoimintaa harjoittavat yhdistykset eivät ole juurikaan tuottaneet palveluja kilpailuolosuhteissa.

Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat niille yhdistyksille ja säätiöille myönnettäviin palkkatukiin, jotka tarjoavat markkinoilla kilpailuolosuhteissa kunnille, yrityksille ja kotitalouksille samoja palveluja kuin muutkin yksityiset palvelujen tuottajat. Yhdistysten ja säätiöiden tuottamista palveluista kilpailuolosuhteissa tuotettuja voivat olla asumispalvelut, siivous-, kotiapu-, ruokailu- ja pyykinpesupalvelut, kiinteistöhoito-, remontti-, rakennus- ja korjaamopalvelut sekä majoitus-, kahvila-, ravintola- ja pitopalvelut. Edellä mainittuja palveluja tuottaa osa sosiaalipalveluja, asumiseen liittyviä palveluja ja työllistämispalveluja tuottavista yhdistyksistä ja säätiöistä. Kilpailuolosuhteissa tuotettuja palveluja ovat yrityksille tehtävät alihankintatyöt ja työvoiman vuokraus. Ehdotetut muutokset tarkoittaisivat, että edellä mainittujen yhdistysten ja säätiöiden tulisi kattaa osa palkkauskustannuksista tuotteiden ja palvelujen myynnistä saamallaan tuloilla. Jos yhdistykset ja säätiöt pystyisivät kehittämään palvelutuotantoaan ja käyttämään palkkauskustannuksiin muutakin rahoitusta kuin palkkatukea, myönteisenä seurauksena voisi olla

se, että nykyistä useampi tuella palkattu saisi työajaltaan nykyistä työllistävemmän työn. Tämä puolestaan nostaisi palkkaa ja parantaisi toimeentuloa.

Tuki-intensiteettiin ehdotetut muutokset saattaisivat vaikuttaa siihen, mitä työttömien ryhmiä elinkeinotoimintaa harjoittavat työnantajat jatkossa palkkaavat tuella. On mahdollista, että elinkeinotoimintaa harjoittavat työnantajat palkkaisivat nykyistä useammin vajaakuntoisia ja niitä pitkäaikaistyöttömiä, joiden työttömyys on kestänyt vuoden mutta alle kaksi vuotta. Nykyistä aikaisemmin tarjottu palkkatuettu työ lyhentäisi työttömyysjaksoja ja vaikuttaisi mahdollisesti myönteisesti tukijakson jälkeiseen työllistymiseen. Erona 500 päivää työttömyysetuutta saaneen työttömän ja muun pitkäaikaistyöttömän kohdalla olisi se, että vähintään 500 päivää työttömyysetuutta saaneen työttömän palkkaava työnantaja voisi saada palkkatukea kahdeksi vuodeksi, kun alle 500 päivää työttömyysetuutta saaneen työttömän palkkaava työnantaja voisi saada palkkatukea enintään 10 kuukautta tai työnantajan ollessa sosiaalinen yritys 12 kuukautta.

Työssäkäyntialueet

Nykyinen kuntapohjainen työssäkäyntialue tarkoittaa muun muassa sitä, ettei työssäkäyntialueeseen kuuluvan kunnan ulkoreunalla asuvan henkilön tarvitse lähtökohtaisesti ottaa vastaan omaan työssäkäyntialueeseen kuulumattoman naapurikunnan alueella olevaa työtä vastaan, vaikka työmatka olisi vain muutamia kilometrejä. Mainitun henkilön tulee kuitenkin ottaa vastaan omalla työssäkäyntialueellaan oleva työpaikka, joka sijaitsee esimerkiksi 120 kilometrin päässä.

Kuntamuutokset ovat lähes poikkeuksetta johtaneet työssäkäyntialueiden laajenemiseen. Työssäkäyntialueiden määrittely ehdotetulla tavalla olisi kuntamuutoksista riippumaton. Uudistus lisäisi merkittävästi työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua, kun työssäkäyntialueen tosiasiallinen laajuus ei enää määräytyisi asuinkunnan ja kunnan sisällä sijaitsevan asuinpaikan mukaan, vaan olisi kaikille lähtökohtaisesti sama. Kilometripohjainen määrittely ja kulkumahdollisuuksien huomioon ottaminen ottaisivat kunta-

pohjaista määrittelyä paremmin huomioon tosiasialliset työssäkäyntimahdollisuudet ja mahdollistaisivat nykyistä paremmin työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen. Kilometripohjainen määrittely vaikuttaisi myös siihen, että työnhakijalle maksettavat etuudet vastaisivat nykyistä paremmin matkoista aiheutuvia todellisia kustannuksia.

Työssäkäyntialueiden määrittelyperusteen muuttaminen ei laajentaisi keskimäärin nykyisiä työssäkäyntialueita. Määrittelyperustetta ei ole mahdollista muuttaa siten, ettei muutos vaikuttaisi yksittäisten kansalaisten tilanteisiin. Määräytymisperusteiden muutoksen vuoksi pienimmät työssäkäyntialueet laajenisivat jonkin verran ja suurimmat alueet supistuisivat.

Koska työvoimapoliittisten toimenpiteiden ajalta maksettavien ylläpitokorvausten suuruus ja muut alueellisen liikkuvuuden tukemiseen tarkoitetut tuet ovat sidoksissa työssäkäyntialueisiin, työssäkäyntialueiden määrittelyperusteiden muutos vaikuttaisi myös mainittujen etuuksien myöntämisperusteisiin. Nykyiseen tilanteeseen verrattuna joidenkin työnhakijoiden etuudet paranisivat ja joidenkin heikkenisivät.

Eniten työssäkäyntialueisiin sidoksissa etuuksia maksetaan työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ajalta. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen vuosittain aloittavista opiskelijoista noin 70 prosenttia opiskelee kotikunnassaan. Työssäkäyntialueellaan opiskelun aloittaa noin 95 prosenttia ja työssäkäyntialueensa ulkopuolella noin 5 prosenttia. Työssäkäyntialueiden määräytymisperusteiden muutoksen vuoksi osa sellaisista opiskelijoista, jotka nykyisin opiskelevat työssäkäyntialueensa ulkopuolella, opiskelisi jatkossa työssäkäyntialueellaan ja heille maksettaisiin korotetun ylläpitokorvauksen sijasta tavallista ylläpitokorvausta. Tällaisia olisivat sellaiset nykyisen työssäkäyntialueensa ulkopuolella opiskelevat, joilla asuin- ja opiskelupaikan etäisyys on enintään 80 kilometriä. Vuonna 2007 koulutuksen aloittaneista tällaisia oli arviolta 2 prosenttia. Heistäkin osa saisi korotettua ylläpitokorvausta, mikäli heille aiheutuu majoituskustannuksia koulutusaikaisesta asumisesta kotikunnan ulkopuolella. Korotetun ylläpitokorvauksen piiriin toisaalta tulisi jonkin verran sellaisia

opiskelijoita, joiden nykyinen työssäkäyntialue on laajempi kuin 80 kilometriä.

Esityksellä ei arvioida olevan erityisiä sukupuolivaikutuksia.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitetyt muutokset pohjautuvat osin SATA-komitean 27.1.2009 tekemään ehdotukseen sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen peruslinjauksista. Lisäksi työmarkkinajärjestöt sopivat 21.1.2009 eläkepolitiikkaa ja työttömyysturvaa koskevista esityksistä vuosille 2009 – 2014. Nämä esitykset sisältyvät SATA-komitean ehdotuksiin. SATA-komitean esitys sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista on saatavilla sosiaali- ja terveysministeriön kotisivuilta osoitteesta www.stm.fi/julkaisut. Esitys on julkaistu 23.2.2009.

Tämä hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot opetusministeriöltä, oikeusministeriöltä, sisäasianministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Finanssivalvonnalta, Kansaneläkelaitokselta, Suomen Kuntaliitolta, Akava ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Suomen Yrittäjiltä, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö – TVY ry:ltä ja Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:ltä. Lisäksi ministeriö on kuullut esityksen johdosta sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry:tä.

Lisäksi lausunto pyydettiin työ- ja elinkeinokeskuksilta, joita puolestaan pyydettiin lausuntoa varten kuulemaan toimialueensa työ- ja elinkeinotoimistoja.

Palkkatukeen liittyvien ehdotusten osalta on pyydetty erillinen lausunto TE-keskuksilta sekä vuonna 2008 lukumääräisesti paljon (vähintään 50 henkilöä) työttömiä palkanneilta yhteensä 40 yhdistykseltä ja säätiöltä. Pyydettyjen lausuntojen lisäksi useat järjestöt ja työllisyyspoliittiset hankkeet ovat toimittaneet kannanottoja ja lausuntoja. Lausuntonsa ovat toimittaneet muun muassa Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry, Suomen Punainen Risti, Sotainvalidien Veljesliitto, Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen koordinoima sosiaalisten yritysten valtakunnallinen kehittämissanke, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR, Suomen Kierrätyskeskusten yhdistys ry, kainuulaiset yhdistykset, sosiaaliset yritykset ja hankkeet (yhteinen kannanotto). Kirjallisten lausuntojen lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on järjestänyt järjestöille useampia kuulemistilaisuuksia, joissa on käsitelty sääntelyn toteuttamisvaihtoehtoja ja vaikutuksia.

Yritykselle määräaikaan työsuhteeseen metsänparannustöiden suorittamista varten myönnettävän palkkatuen osalta kumoamisedotuksesta on pyydetty erikseen lausunto maa- ja metsätalousministeriöltä. Annetun lausunnon mukaan säännöksen kumoamiselle ei ole esteitä.

Työssäkäyntialueiden määrittelyperusteen muuttamisesta on kuultu erikseen valtiovainministeriötä. Ministeriöllä ei ollut huomautettavaa esitykseen.

Lausunnonantajat suhtautuivat palveluprosessia ja työllistymissuunnitelmia koskeviin muutosesityksiin pääosin myönteisesti. Ehdotettujen muutosten katsottiin virtaviivaistavan palveluprosessia, parantavan työmarkkinoiden toimintaa ja työttömien palveluja sekä helpottavan säännösten soveltamista asiakaspalvelutilanteessa.

Suunnitelmalajien vähentämisen katsottiin vähentävän tarpeetonta byrokratiaa sekä suuntaavan palvelutilanteessa huomiota työnhakijan palvelutarpeen kannalta olennaisiin asioihin. Työnhakijan haastattelun järjestämisen ja suunnitelman laatimisen kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta sekä laissa määriteltyjen tarkistuspuisteiden katsottiin pääosin selkeyttävän ja tehostavan palveluprosessia sekä edistävän työnhakijan nope-

aa työllistymistä. Myös ehdotusta, jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi muutosturvan piiriin kuulumisen ilman työnhakijan erikseen esittämää pyyntöä, pidettiin lausunnoissa perusteltuna ja sen katsottiin järkevöittävän palvelukäytäntöä nykyiseen verrattuna.

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota siihen, että työnhakijan haastattelujen järjestämisestä sekä suunnitelmien laatimisesta ehdotetulla tavalla aiheutuu työ- ja elinkeinotoimistoille lisätyötä, ja että riittävät resurssit toimistoissa on varmistettava.

Työ- ja elinkeinokeskuksilla ja työ- ja elinkeinotoimistoilla on ollut vaikeuksia arvioida palkkatukeen ehdotettujen muutosten vaikutuksia muun muassa siksi, ettei niillä ole ollut riittävästi tietoa siitä, missä määrin yksittäiset yhdistykset ja säätiöt tuottavat maksullisia palveluja, ja mitkä palvelut katsottaisiin palkkatukisäännöksissä tarkoitetuksi elinkeinotoiminnaksi. Palkkatuen osalta työvoimaja elinkeinokeskukset ja muut edellä mainitut lausunnonantajat ovat todenneet, että yksinomaan de minimis- menettelyn käyttöönotto olisi huono vaihtoehto. Menettelymuotojen yhdistämistä kannattaneiden mukaan sääntelyvaihtoehdot vaikuttavat eri tavalla eri koikiin ja tyyppiin toimijoihin, joten lainsäädännössä tulee jättää liikkumavaraa erilaisille työllistymisvaihtoehdoille. De minimis- menettelyn katsottiin heikentävän kolmannen sektorin mahdollisuuksia tarjota matalan kynnyksen työpaikkoja vaikeasti työllistyville henkilöille. Lisäksi de minimis- menettelyn katsottiin vaikuttavan kolmannen sektorin mahdollisuuksiin tuottaa palveluja, joita kunnat ja yritykset eivät tuota tai joista kunnat haluavat säästää.

Myönteisenä työ- ja elinkeinokeskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot näkevät sen, että elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisuus tukien saannissa paranisi ja tätä kautta yritysten toimintamahdollisuudet voisivat parantua. Ehdotettujen muutosten myötä yhteiskunnan tukemien kotipalvelujen, remonttipalvelujen, kahvila- ja pitopalvelujen nähtiin vähentyvän. Hyvästä pidettiin sitä, että ehdotetut muutokset voisivat pakottaa yhdistykset kehittämään toimintaansa enemmän siihen suuntaan, että toimintaa rahoitetaan muullakin kuin pelkillä tuilla. Toiminnan kehittämi-

nen puolestaan voisi luoda nykyistä mielekkäämpiä työpaikkoja heikossa työmarkkina- asemassa oleville. Riskinä työ- ja elinkeinokeskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot näkevät sen, että joillakin alueilla yhdistysten työllistäminen voi vähentyä eikä korvaavia työpaikkoja löydetä riittävästi. Työ- ja elinkeinokeskukset ovat toivoneet, että ministeriö antaa mahdollisimman selkeät ohjeet palkkatuen myöntämisestä.

Lausunnonantajat pitivät työssäkäyntialueiden ehdotettua määrittelyä hyvänä. Muutamassa lausunnossa oli kiinnitetty huomiota ehdotettuun 80 kilometrin rajaan, jota pidettiin joko liian lyhyenä tai liian pitkänä. Pääosin lausunnonantajat kannattivat tosiasiallisten kulkuvaikeuksien ja työmatkaan käytettävän ajan huomioimista pätevästä syynä kieltäytyä työssäkäyntialueen sisällä tarjotusta työstä. Työmatkaan käytettävän ajan osalta työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntöissä tiedusteltiin lausunnonantajien kantaa siihen, tulisiko keskimääräisen työmatkaan käytettävän ajan kokoaikatyössä olla kolme vai neljä tuntia. Lausunnonantajien näkemykset laissa määriteltävän tuntirajan pituudesta vaihtelivat. Osa lausunnonantajista katsoi, että neljän tunnin päivittäinen matka-aika olisi perustellumpi työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta. Osa lausunnonantajista puolestaan katsoi, että työryhmän alkuperäinen ehdotus kolmen tunnin aikarajauksesta on riittävä. Lausunnonantajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella esityksessä päädyttiin ehdottamaan työnhakijoiden kannalta lievempää kolmen tunnin aikarajaa.

TE-keskusten lausunnoissa katsottiin, että työnhakusuunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen saapumatta jäämistä koskevan korvauksettoman määrärajan ehdotettu pituus (15 päivää) on perusteltu.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy eduskunnan hyväksymiin hallituksen esitykseen julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 178/2009 vp) sekä hallituksen esitykseen työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 179/2009 vp). Tässä esityksessä ehdotetaan, että työllistymissuunnitelmalla korvat-

taisiin nykyinen työnhakusuunnitelma, yksilöity työnhakusuunnitelma, uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma sekä muutosturvaan liittyvä työllistymisohjelma. Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman määritelmä, jolla tarkoitettaisiin kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua aktiivointisuunnitelmaa sekä maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa.

Työllistymissuunnitelmaa ja sitä korvaavaa suunnitelmaa koskevat ehdotukset edellyttävät osin hallituksen esityksessä HE 178/2009 vp muutettavaksi ehdotettujen säännösten muuttamista. Ehdotettua julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun (Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu) 2, 4 ja 7 §:ää sekä työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 1 momenttia tulisi tarkistaa siten, että työnhakusuunnitelmaa ja työllistymisohjelmaa koskevat maininnat muutettaisiin koskemaan työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa sekä muutosturvan piiriin kuulumista. 11 luvun 4 §:n 1 momentissa olisi mainittava työllistymistä edistävän palvelun sisältyminen työllistymissuunnitelmaan myös silloin, kun kyse ei ole muutosturvan piiriin kuuluvasta työnhakijasta.

Hallituksen esityksessä HE 179/2009 vp ehdotetuissa työttömyysturvalain 6 luvun 3 b §:n 1 momentissa ja 3 c §:n 1 momentissa sekä 7 luvun 5 §:n 2 momentissa on käytetty termejä työllistymissuunnitelma ja työllistymissuunnitelmaa korvaava suunnitelma. Lakiehdotukseen on eduskuntakäsittelyssä lisätty sosiaali- ja terveystieteiden ehdotuksen (StVM 50/2009 vp) mukaisesti voimaantulosäännös, jonka mukaan mitä työttömyysturvalaissa on säädetty työllistymissuunnitelmasta, sovelletaan myös työnhakusuunnitelmaan ja työllistymisohjelmaan. Lisäksi mitä työttömyysturvalaissa on säädetty työllistymissuunnitelmaa korvaavasta suunnitelmasta, sovelletaan myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun aktiivointisuunnitelmaan ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitettuun kotoutumissuunnitelmaan. Esityksessä on siten tältä osin jo ennakolta huomioitu tässä esityksessä ehdotettavat muutokset. Lisäksi ehdotettua työttömyysturvalain 5 luvun 10 §:n 2 momenttia tulisi muuttaa siten, että viittaus työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä olemiseen korvattaisiin viittaamalla työllistymistä edistäviin palveluihin tässä esityksessä ehdotettua työttömyysturvalain 2 luvun 11 §:ää vastaavasti.

Ehdotettua julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 a luvun 5 §:ssä on huomioitu laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (897/2009) sekä laki valtion aluehallinnon uudistamista koskevan lainsäädännön voimaantulosta (903/2009), joiden johdosta työ- ja elinkeinokeskukset muuttuvat 1.1.2010 alkaen osaksi perustettavia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Ehdotettu 5 a luvun 5 § vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevaa lain 5 a luvun 7 §:ää, jonka 2 momenttia koskeva muutos johtuen valtion aluehallinnon uudistamisesta tulee voimaan 1.1.2010.

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen laeiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 2 ja 10 §:n, työttömyysturvalain 8 luvun 6 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 10 ja 10 a §:n muuttamisesta (HE 94/2009 vp). Minitussa esityksessä ehdotettua kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n 2 momenttia tulisi muuttaa siten, että siinä viitattaisiin työttömyysturvalain osalta aktiivointisuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämiseen (2 luvun 18 §), kieltäytymiseen osallistumasta aktiivointisuunnitelman laatimiseen (2 luvun 18 a §) sekä nykyistä vastaavasti 8 luvun 6 §:ään.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Laki julkisesta työvoimapalvelusta****1 luku. Yleiset säännökset**

7 §. Määritelmät. Työnhakijan määritelmää täsmennettäisiin kielellisesti siten, että työnhakemuksen voimassa pitämisen sijasta käytettäisiin käsitettä työnhaun voimassa pitäminen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi työllistymissuunnitelman sekä työllistymissuunnitelmaa korvaavan suunnitelman määritelmät. Työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa sekä maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös de minimis -tuen määrittely (uusi 16 kohta), koska kyseistä tukimuotoa sovellettaisiin myönnettäessä työllistämistukea starttirahana yrittäjäksi ryhtyvälle henkilöasiakkaalle sekä myönnettäessä palkkatukea elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle.

Lisäksi 1 momentin 8 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi työministeriön lakkauttamisesta ja työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta johtuva muutos.

2 luku. Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet

2 §. Toimeenpanojärjestys ja työllisyysmäärärahojen käyttö. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työllistymistä edistettäessä ja tuettaessa työ- ja elinkeinotoimiston tulee selvittää ensin henkilöasiakkaan mahdollisuudet saada työtä asiakkaan kanssa sovitulla työnhakualueella työssäkäyntialueen sijaan.

Työnhakualueella tarkoitettaisiin aluetta, jolta henkilöasiakas hakee työtä ja jolta hänelle ensisijaisesti tarjotaan työtä. Säännös olisi luonteeltaan työ- ja elinkeinotoimistojen

toimintaa ohjaava yleinen tarkoitussäännös. Tavoitteena olisi, että työnhakijoiden kiinnostus ja mahdollisuudet alueelliseen liikkuvuuteen kartoitettaisiin nykyistä paremmin ja työnhakijalle tarjottaisiin sopivaa työtä nykyistä laajemmalla alueella. Lisäksi tavoitteena olisi muuttaa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintatapoja siten, että työpaikan sijainti ja mahdolliset työttömyysturvaseuraamukset hakijan kieltäytyessä työstä eivät vaikuttaisi työn tarjoamiseen.

Työ- ja elinkeinotoimisto ja työnhakija sopisivat työnhakijan työnhakualueesta ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa. Työnhakualueen tulisi aina olla mahdollisimman laaja. Työnhakualueella ei olisi oikeusvaikutuksia arvioitaessa työstä kieltäytymistä tai velvollisuutta osallistua työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin, vaan mahdollisia seuraamuksia arvioitaisiin työttömyysturvalaissa määritellyn työssäkäyntialueen perusteella. Työttömyysturvalakiin ehdotetun muutoksen mukaan työssäkäyntialue olisi 80 kilometrin etäisyydelle henkilön asuinpaikasta ulottuva alue.

II OSA Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut ja palveluprosessi**3 luku. Työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen perusteet**

Lukuun ehdotetaan tehtäväksi muutoksia, jotka johtuvat työnhakusuunnitelmien ja työllistymisohjelman korvaamisesta työllistymissuunnitelmalla. Voimassa olevassa 3 luvussa olevia henkilöasiakkaan palveluprosessiin ja suunnitelmien laatimiseen liittyviä säännöksiä ehdotetaan siirrettäväksi 5 lukuun, joka koskisi työnhakijan haastattelua ja työllistymissuunnitelmaa.

Työnhakijaksi rekisteröintiin ja työnhaun voimassaoloon liittyviä säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi. Sähköinen verkkopalvelun kautta tapahtuva työnhakijaksi rekisteröityminen olisi ensisijainen tapa. Työhakemuksen voimassaoloa koskeva 6 § ehdotetaan jaettavaksi 6 ja 6 a §:iksi, joista 6 § koskisi työnhaun voimassaoloa ja 6 a § työnhaun voimassaolon lakkaamista. Ulkomaalaisen

mahdollisuuksia rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ehdotetaan laajennettavaksi. Voimassa olevassa laissa hajallaan olevat työttömän työnhakijan velvollisuudet ehdotetaan koottaviksi luvun 9 §:ään.

Osaan muutettaviksi ehdotetuista pykälistä tulisi ainoastaan kielellisiä täsmennyksiä sekä muutoksia johtuen työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi sekä työministeriön lakkauttamisesta ja työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta. Muutoin pykälät vastaisivat sisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia.

2 §. Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen tarjoaminen. Voimassa olevassa 2 §:ssä säädetään henkilöasiakkaan ja työnantaja-asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista ja palvelujen tarjoamisesta. Pykälän 1 momentti sisältää myös niin sanottua henkilöasiakkaan profilointia koskevan säännöksen. Koska profilointi liittyy ainoastaan henkilöasiakkaaseen ja on tarkoitettu tehtäväksi heti työnhaun alussa osana palvelun vahvaa alkua, pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, profilointimenettelyä koskeva säännös siirrettäisiin 5 luvun 2 §:ään, johon se asiayhteydeltään kuuluu.

Asiakkaiden asiointia ja yhteydenpitoa työ- ja elinkeinotoimiston kanssa koskevat tarpeet vaihtelevat asiakkaan palvelutarpeesta riipuen. Tästä syystä 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka korostaa asiakkaan palvelutarpeen merkitystä arvioitaessa tarkoituksenmukaista asiointitapaa sekä yhteydenpitoa työ- ja elinkeinotoimiston kanssa.

Lisäksi pykälän 1 ja 3 momentteihin ehdotetaan tehtäviksi työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuvat muutokset.

3 §. Palveluprosessin eteneminen. Voimassa olevassa 4 luvun 4 §:n 3 momentissa on henkilöasiakkaan palveluprosessia koskeva asetuksenantovaltuus. Samassa lainkohdassa säädetään asetuksenantovaltuudesta koskien myös työnhakusuunnitelmia ja työnhakuhaastatteluja. Lain rakenteen loogisuuden parantamiseksi voimassa oleva 4 luvun 4 §:n 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja asetuksenantovaltuudesta ehdotetaan säädettäväksi kutakin asiaa koskevassa lainkohdassa. Palveluprosessin etenemistä koskevaan 3 lu-

vun 3 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan palveluprosessista säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetun 5 momentin mukainen asetuksenantovaltuus koskisi myös muiden kuin henkilöasiakkaiden palveluprosessia. Asetuksella voitaisiin siten tarvittaessa säätää myös työnantaja-asiakkaiden palveluprosessista.

Lisäksi pykälän 1 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäviksi työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuvat muutokset.

4 §. Muiden viranomaisten palveluihin ohjaaminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuva muutos. Voimassa olevan pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta aktivointisuunnitelman laatimiseen ehdotetaan säädettäväksi työllistymissuunnitelman laatimista ja tarkistamista koskevassa 5 luvun 3 §:n 1 momentissa.

5 §. Työnhakijaksi rekisteröityminen. Tavoitteena on, että jatkossa asiakkaat rekisteröityisivät työnhakijoiksi ensisijaisesti sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Koska ei voida edellyttää, että kaikki asiakkaat menettelisivät näin, myös henkilökohtainen rekisteröityminen olisi mahdollista. Edellä mainitun tavoitteen mukaisesti pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että verkkopalvelun kautta tapahtuva rekisteröityminen mainittaisiin ensin ja sille vaihtoehtona olisi henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa tapahtuva rekisteröityminen. Työ- ja elinkeinotoimisto voisi jatkossakin hyväksyä myös muulla tavoin esitetyn pyynnön.

Työkokemuksen sijasta pykälässä käytettäisiin muualla laissa olevaa käsitettä työhistoria.

6 §. Työnhaun voimassaolo. Voimassa oleva 6 § ehdotetaan jaettavaksi 6 ja 6 a §:iksi, joista 6 § koskisi työnhaun voimassaoloa ja 6 a § työnhaun voimassaolon lakkaamista. Ehdotettu 6 § vastaisi voimassa olevan 6 §:n 1 momenttia ja 2 momentin 1 virkettä. Työhakemuksen sijasta pykälässä käytettäisiin vakiintuneita ilmaisuja työnhaku ja työnhaun

voimassaolo. Muutoksella ei olisi vaikutuksia työnhakijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan työnhakijan olisi pidettävä työhakemus voimassa työ- ja elinkeinotoimiston edellyttämällä tavalla. Työnhaun uusimiseen liittyy usein työnhakijan haastattelu ja palvelutarpeen arviointi sekä työnhakusuunnitelman laatiminen tai tarkistaminen, mistä johtuen työnhakijan edellytetään useimmiten uusivan työnhakunsa asioimalla henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa. Henkilön palvelutarpeen näkökulmasta myös muu asiointitapa voi olla tarkoituksenmukainen.

6 a §. *Työnhaun voimassaolon lakkaaminen.* Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa työnhaun voimassaolo lakkaisi.

Pykälän 1 momentin 1—3 ja 6 kohdat sekä 2 momentti vastaisivat voimassa olevaa lakia. Työhakemuksen sijasta pykälässä käytettäisiin vakiintuneita ilmaisuja työnhaku ja työnhaun voimassaolo.

Pykälän 1 momentin 5 kohta vastaisi voimassa olevaa lakia, mutta sen sanamuotoa on selkiytetty säännöksen ymmärrettävyyden parantamiseksi. Kohdan mukaan työnhaun voimassaolo lakkaisi, jos työnhakija ei ilmoita työ- ja elinkeinotoimistolle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

Pykälän 1 momentin 4 kohta olisi uusi. Kohdan mukaan työnhaun voimassaolo lakkaisi myös tilanteissa, jossa työnhakija ei saavu työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen. Säännös koskisi tilanteita, joissa työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto ovat yhdessä sopineet tietystä ajankohdasta suunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi sekä tilanteita, joissa työ- ja elinkeinotoimisto on lähettänyt työnhakijalle kutsun saapua tiettyä ajankohtana työ- ja elinkeinotoimistoon suunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi. Säännöksessä tarkoitettua saapumatta jäämisestä ei kuitenkaan olisi kyse silloin, jos työnhakija etukäteen ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimistilaisuuteen

ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy uuden ajankohdan suunnitelman laatimiselle tai tarkistamiselle.

Ehdotettu muutos ei muuttaisi merkittävästi nykyistä käytäntöä, sillä useimmat työ- ja elinkeinotoimistot kytkevät jo nykyisin ministeriön ohjeistuksen mukaisesti työnhaun uusimisen työnhakusuunnitelman laatimistilaisuuden yhteyteen. Säännöksen lisääminen lakiin yhdenmukaistaisi käytäntöjä ja parantaisi siten työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua.

Jos henkilö ei saapuisi työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen tai jos hän ei ilmoittaisi työ- ja elinkeinotoimistolle suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa, työnhaku olisi vielä voimassa kyseisenä päivänä, mutta ei enää seuraavana päivänä. Työnhaku tulisi kuitenkin uudelleen voimaan ehdotetun 6 a §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla työnhakijan pyytäessä työnhakijaksi rekisteröintiä. Henkilö voisi siten itse vaikuttaa työnhaun voimassaoloa koskevan katkoksen keston. Jos hän pyytäisi työnhakijaksi rekisteröintiä heti laatimis- tai tarkistamistilaisuutta taikka ilmoitusvelvollisuudelle asetettua määräpäivää seuraavana päivänä, työnhakuun ei käytännössä tulisi katkosta. Mahdollinen seuraamus työttömyysturvalain mukaan määräytyisi erikseen. Julkisesta työvoimapaalvelusta annettua lakia ja työttömyysturvalakia säädettäessä eduskunnan työ- ja tasa-arvoasianvaliokunta katsoi mietinnössään (TyVM 10/2002 vp) koskien 5 luvun 4 §:ssä tarkoitettua työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuutta, ettei yhteistyövelvollisuuden laiminlyönnistä voisi olla seurauksena sekä työnhaun päättyminen julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 3 luvun 6 §:n mukaan että korvaukseton määräaika työttömyysturvalain perusteella. Säännösten samanaikaisesta soveltamisesta ehdotetulla tavalla ei kuitenkaan aiheutuisi sanktiokumulaatiota. Jos korvaukseton määräaika työttömyysturvalain perusteella tulisi asetettavaksi, käytännössä se ajoittuisi samaan aikaan mahdollisen työnhaun katkoksen kanssa.

Voimassa olevan 3 luvun 7 §:n mukaan työnhakijaksi rekisteröiminen edellyttää muun kuin EU- tai ETA-maan kansalaiselta,

että hänellä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn jatkuvaluonteisen oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaani liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Jos henkilön oleskeluluvan voimassaolo päättyy joko määräajan päättymisen vuoksi tai muusta syystä, voimassa olevan lain mukaan henkilön työnhakua ei kuitenkaan ole mahdollista päättää. Tästä syystä 6 a §:n 1 momenttiin ehdotetaan uutta 7 kohtaa, jonka mukaan työhaun voimassaolo lakkaisi myös, jos työnhakija ei enää täyttäisi 7 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työhaun tulemisesta uudelleen voimaan tilanteessa, jossa se on päättynyt. Momentti vastaisi voimassa olevaa 6 §:n 3 momenttia. Jos työhaun voimassaolo päättyy, työnhaku tulisi lähtökohtaisesti uudelleen voimaan, kun henkilö on rekisteröitynyt työnhakijaksi ehdotetussa 5 §:ssä säädetyllä tavalla. Jos työhaun voimassaolo on päättynyt sen vuoksi, että työnhakija ei ole osallistunut työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi, työhaun voimaantulo edellyttäisi että henkilöasiakas pyytäessään rekisteröintiä sitoutuu osallistumaan työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin.

Lisäksi pykälään ehdotetaan tehtäväksi työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuvat muutokset.

7 §. Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa myös määräaikaisen tilapäisen oleskeluluvan (B) saanut henkilö voitaisiin rekisteröidä työnhakijaksi. Oleskeluluvan myöntämisperusteella ei olisi merkitystä. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että henkilöllä on oikeus tehdä ansiotyötä eikä oleskelulupaani ei liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Muilla oleskelulupaani liittyvillä työntekoa koskevilla rajoituksilla ei olisi merkitystä työnhakijaksi rekisteröimisen kannalta.

Turvapaikkaa hakeneilla henkilöillä on ulkomaalaislain (301/2004) 81 §:n perusteella oikeus työskennellä Suomessa, vaikka heillä ei olisi oleskelulupaa lainkaan. Työnhakijaksi rekisteröiminen ei kuitenkaan ole mahdollista oleskeluluvan puuttuessa. Tältä osin la-

kia ei ehdoteta muutettavaksi. Jos turvapaikan hakijalle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänet voidaan rekisteröidä työnhakijaksi.

8 §. Työnhakijan informointi. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnhakijaksi rekisteröityvää tulisi informoida myös työnhakuun liittyvistä seikoista.

Työhakemuksen voimassa pitämisen sijasta pykälässä käytettäisiin käytössä vakiintunutta ilmaisua työhaun voimassa pitäminen. Työllistymisohjelman poistumisesta johtuen 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi työllistymisohjelmaa koskeva viittaus. Lisäksi momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuva tekninen muutos.

Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus 6 §:n mukaiseen velvollisuuteen pitää työhaku voimassa, koska tästä seikasta, samoin kuin työnhakuun liittyvistä seikoista, olisi ehdotetun 1 momentin mukaan informoitava kaikkia työnhakijoita. Työhaun voimassaolon vaikutus oikeuteen saada työttömyysetuutta kuuluu niihin keskeisiin etuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin, joista työttöntä työnhakijaa olisi aina informoitava.

9 §. Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet. Voimassa olevassa laissa työttömän työnhakijan velvollisuuksista on säädetty 3 luvun 9 §:ssä (Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet) sekä 5 luvun 4 §:ssä (Työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus). Lain 3 luvun 9 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin kattavasti työttömän työnhakijan velvollisuuksista. Voimassa olevassa 9 §:ssä säädettyjen työttömän työnhakijan yleisten velvollisuuksien ohella pykälässä säädettäisiin lisäksi työttömän työnhakijan velvollisuudesta osallistua ehdotetussa 5 luvussa säädettyihin työnhakijan haastatteluihin, työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä velvollisuudesta toteuttaa suunnitelmaansa ja ilmoittaa suunnitelman toteutumisesta työ- ja elinkeinotoimistolle.

Säännöksessä tarkoitettujen työttömän työnhakijan velvollisuuksien laiminlyönnin seuraamuksista säädettäisiin muualla laissa

julkisesta työvoimapalvelusta sekä työttömyysturvallaissa.

4 luku. Työnvälityspalvelut

2 §. Työnvälityksen maksukiellot. Voimassa olevan 2 §:n 2 momentin mukaan työnvälitys merenkulkijoille on kiellettyä, jos siitä peritään maksua. Merenkulkijoiden työnvälityksen maksukiello on perustunut merimiesten työnvälitystä koskevaan ILO:n sopimukseen nro 9 vuodelta 1920. Tämän sopimuksen mukainen maksukiello oli luonteeltaan täydellinen maksukiello. ILO:n sopimus nro 9 on korvattu ILO:n sopimuksella nro 179 (Merimiesten työnvälitystä koskeva yleissopimus), jonka Suomi on ratifioinut vuonna 1999. ILO:n sopimuksen nro 179 4 artiklan mukaan jäsenvaltion on huolehdittava siitä, etteivät työnvälityksestä tai työn tarjoamisesta aiheutuvat kulut tai maksut tule suoraan tai välillisesti osin tai kokonaan merenkulkijan maksettavaksi.

Voimassaolevan 2 §:n 1 momentin mukaan työllistymiseen suoraan tähtäävistä työnvälityspalveluista ei saa periä maksua henkilöasiakkaalta. Koska lainkohta kattaa sanamuotonsa mukaisesti kaikki henkilöasiakkaat merimiehet mukaan luettuna, pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

Asia on käsitelty kolmikantaisessa merimiesasiain neuvottelukunnassa, joka on katsonut Suomen täyttävän ILO:n sopimuksen nro 179 edellyttämät säätelyvelvoitteet (lupa- tai kelpoisuusmenettely tai muu säätely), koska Suomessa on säädetty yksityiselle työvoimapalvelun tarjoajalle ilmoitusvelvollisuus kaupparekisteriin sekä velvoite ilmoittaa toiminnan aloittamisesta työsuojeluviranomaiselle.

4 §. Henkilöasiakkaan työnvälityspalvelut. Voimassa olevan 4 §:n 3 momentissa säädetään työttömän työnhakijan oikeudesta työhaun tueksi laadittavaan työnhakusuunnitelmaan sekä työvoimatoimiston velvollisuudesta varata hänelle määräjain tilaisuus työnhakuhaastatteluun suunnitelman laatimiseksi, tarkistamiseksi tai uudistamiseksi. Lisäksi momentti sisältää asetuksenantovaltuuden liittyen henkilöasiakkaan palveluproses-

siin sekä työnhakusuunnitelmiin ja työnhakuhaastatteluihin.

Koska tavoitteena on koota tällä hetkellä hajallaan olevat työnhakusuunnitelmia koskevat säännökset 5 lukuun, pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Työnhakijan haastattelusta ja haastattelujen järjestämisestä säädettäisiin ehdotetussa 5 luvun 1 §:ssä ja oikeudesta työllistymissuunnitelmaan 3 §:ssä. Edellä mainituissa lainkohdissa säädettäisiin myös asetuksenantovaltuudesta.

5 §. Työnhakuhaastattelut. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Koska työnhakuhaastattelu ja suunnitelman laatiminen liittyvät työnhakijan palveluprosessissa olennaisesti yhteen, 5 luvussa ehdotetaan säädettäväksi työnhakijan haastattelusta ja työllistymissuunnitelmasta.

6 §. Työnantaja-asiakkaan maksulliset erityispalvelut. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka johtuvat työnantaja-asiakkaan maksullisten erityispalvelujen, HenkilöstöRatkaisut- ja Henkilöstövuokraus – palvelujen, yhdistämisestä HRV-palveluiksi. Lisäksi pykälään ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka johtuvat partneritoiminnan lakkauttamisesta ja toiminnalta edellytettävästä valtakunnallisesta kannattavuudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö edellyttää työ- ja elinkeinotoimistojen harjoittamilta maksullisilta erityispalveluilta vähintään 100 % kannattavuutta. Lisäksi edellytetään valtion nimellisen korkoprosentin mukaisen tuotto-tavoitteen saavuttamista.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi myös työministeriön lakkauttamisesta ja työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta sekä työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuvat muutokset.

5 luku. Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma

5 luku ehdotetaan muutettavaksi kokonaan. Luvussa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessin etenemisen kannalta keskeisistä elementeistä, työnhakijan haastattelusta ja työllistymissuunnitelmasta. Voimassa olevassa laissa työnhakuhaastattelua koskeva säännös on työnvälityspalveluita koskevan 4 luvun 5 §:ssä ja työnhakusuunnitelmia kos-

kevat säännökset pääosin 5 luvussa. Koska haastattelu ja suunnitelma liittyvät työnhakijan palveluprosessissa kiinteästi yhteen, niitä ehdotetaan säädettäväksi samassa luvussa. Myös luvun otsikoinnilla korostettaisiin haastattelun ja suunnitelman välistä yhteyttä.

Työnhakusuunnitelmasta, yksilöidystä työnhakusuunnitelmasta ja uudistetusta yksilöidystä työnhakusuunnitelma sekä työllistymisohjelmasta erillisinä suunnitelmalajeina ehdotetaan luovuttaviksi. Kaikkien työnhakijoiden kanssa laadittavan suunnitelman tavoitteena on työnhakijan mahdollisimman nopea työllistyminen avoimille työmarkkinoille sekä niistä palveluista ja toimenpiteistä sopiminen, jotka edistävät tätä tavoitetta. Tämän vuoksi ei ole syytä nimetä suunnitelmia hakijalle maksettavien etuuksien tai muiden syiden perusteella. Eri suunnitelmat ehdotetaan yhdistettäväksi yhdeksi suunnitelmaksi, työllistymissuunnitelmaksi. Työllistymissuunnitelma kuvaisi paremmin suunnitelman keskeistä tavoitetta, työllistymistä. Nimi kuvaisi paremmin myös sitä, että suunnitelmassa sovitaan työnhakuun liittyvien seikkojen lisäksi myös niistä palveluista, joilla työllistymistä pyritään edistämään. Suunnitelman nimen muuttaminen ei muuta sitä keskeistä lähtökohtaa, että työttömyys on yksilön ja valtion välisenä suhteena päätoimista työnhakua. Edellä mainittu lähtökohta on ollut perusteena sille, että työnhakijan kanssa tehtävä suunnitelma on nimetty työnhakusuunnitelmaksi.

Tavoitteena on, että siirtyminen yhteen työllistymissuunnitelmaan auttaa sekä työnhakijaa että työ- ja elinkeinotoimistoa hahmottamaan selkeämmin laadittavan suunnitelman sekä koko työllistymisprosessin luonnetta ja sisältöä. Jatkossakin laadittavan suunnitelman sisältö olisi riippuvainen työnhakijan palvelutarpeesta ja työmarkkina-asemasta. Myös työttömyyden kestolla olisi vaikutusta työllistymissuunnitelman sisältöön.

Luopuminen työllistymisohjelmasta erillisenä suunnitelmalajina ei heikentäisi muutosturvan piiriin kuuluvien asemaa. He olisivat edelleenkin muutosturvan piirissä, heille laadittaisiin henkilökohtainen suunnitelma ja muutosturvan toimintamallin toteuttamiseen varattuja määrärahoja voitaisiin käyttää toi-

menpiteiden järjestämiseen. Muutoksella ei myöskään olisi merkittäviä vaikutuksia työttömyysetuuden maksajien toimintaan ja muutosturvaan liittyvien etuuksien maksamiseen. Työttömyysetuuden maksaja saisi jatkossakin tiedon hakijan kuulumisesta muutosturvan piiriin työ- ja elinkeinotoimiston antamasta työvoimapoliittisesta lausunnosta.

Kotouttamissuunnitelmasta säädetään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta annetussa laissa ja aktivointisuunnitelmasta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa. Myös kunnat laativat kotoutumissuunnitelmia maahanmuuttajien kanssa ja aktivointisuunnitelmia toimentulotukea saavien asiakkaiden kanssa. Koska kyseiset suunnitelmalajit ovat käytössä myös muiden kuin työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastyössä, esityksessä ei ehdoteta muutoksia em. suunnitelmiin. Julkisesti työvoimapalvelusta annetussa laissa olevaa sääntelyä on kuitenkin pyritty yksinkertaistamaan ja yhdenmukaistamaan myös kyseisten suunnitelmalajien osalta.

Voimassa olevan lain 5 luvun 4 §:ssä säädetään työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuudesta. Työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus koskee työnhakijan velvollisuutta osallistua työnhakuhaastatteluihin, työnhaku- tai aktivointisuunnitelman laatimiseen ja suunnitelmassa sovittuihin palveluihin tai toimenpiteisiin, sekä velvollisuutta toteuttaa suunnitelmaa ja ilmoittamaan suunnitelman toteuttamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle. Vastaavaa säännöstä ei ehdoteta otettavaksi uuteen 5 lukuun, koska lain 3 luvun 9 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin kattavasti työttömän työnhakijan velvollisuuksista.

Voimassa olevan lain 5 luvun 5 §:ssä on säädetty yhteistyövelvollisuuden voimassaolosta. Lainkohdan mukaan yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan ja työllistymisohjelmaan liittyvä työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus on voimassa sinä aikana, kun henkilö on työttömänä työnhakijana. Yhteistyövelvollisuus lakkaa, kun henkilö täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Työssäoloehdon täyttymisen vaikutusta yhteistyövelvollisuuden voimassaoloon koskevan säännöksen merkitys ja suhde työttö-

myysturvalain säännöksiin on jossain määrin epäselvä ja omiaan aiheuttamaan tulkintaongelmia työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastyössä. Lähtökohtana on, että työttömän työnhakijan velvollisuudet ovat samat riippumatta siitä, mitä työttömyysetuutta henkilö saa. Tästä syystä vastaavaa säännöstä ei ehdoteta otettavaksi uuteen 5 lukuun. Ehdotetussa 3 luvun 9 §:ssä säädettäisiin velvollisuuksista, jotka koskevat työtöntä työnhakijaa. Työtön työnhakija on määritelty 1 luvun 8 §:ssä. Tämän vuoksi ei ole erikseen tarpeen säätää yhteistyövelvollisuuden voimassaolosta.

1 §. Työnhakijan haastattelun järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin työnhakijan haastattelun järjestämisestä. Voimassa olevassa laissa käytetty käsite työnhakuhaastattelu ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä työnhakijan haastattelu, joka nimenä kuvaisi nykyistä paremmin haastattelun sisältöä. Vaikka tavoitteena on työnhakijan työllistymisen avoimille työmarkkinoille, työnhakijan haastattelussa voidaan käsitellä laajalti myös muita kuin välittömästi työnhakuun liittyviä asioita.

Esityksessä ehdotetaan, että työ- ja elinkeinotoimiston tulisi järjestää työnhakijalle ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Ensimmäisen haastattelun ajankohta aikaistuisi siten kahdella viikolla voimassa olevaan lakiin verrattuna. Kahden viikon aikaraja vastaisi hallitusohjelman kirjausta koskien työnhakijan kartoitusta kahden viikon sisällä ilmoittautumisesta, sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) työllistymisen tehostamiseen liittyviä linjauksia ja työmarkkinoiden keskusjärjestöjen tammikuussa 2009 tekemän ns. sosiaaliturvan kirjausta työnhakijan työllistymisedellytysten arvioinnista kahden viikon kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta.

Työnhakijan haastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijaksi ilmoittautuneille, myös muille kuin työttömille työnhakijoille. Työ- ja elinkeinotoimistolla ei kuitenkaan olisi velvollisuutta järjestää haastattelua, jos se työnhakijan tilanne huomioon ottaen olisi ilmeisen tarpeetonta. Ilmeisen tarpeetonta haastattelun järjestäminen olisi ainakin tilanteissa, joissa työnhakijaksi ilmoittautuvalla on jo olemassa varma tieto lyhyehkön ajan

sisällä alkavasta uudesta työstä, opinnoista, asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen alkamisesta, siirtymisestä perhevapaalle tai eläkkeelle taikka muusta vastaavasta muutoksesta. Muutosturvan piiriin kuuluvan tai kokonaan työttömän työnhakijan kohdalla haastattelun järjestäminen olisi pääsääntö ja haastattelun järjestämistä voitaisiin pitää ilmeisen tarpeettomana vain perustellusta syystä.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin myöhempien työnhakijan haastattelujen ajankohdasta. Lähtökohtana olisi, että haastattelut järjestettäisiin määräajoin työnhakijan yksilöllisen palvelutarpeen mukaisesti. SATA-komitean linjausten ja työmarkkinoiden keskusjärjestöjen ns. sosiaaliturvassa sovitun mukaisesti momentissa säädettäisiin tietyistä tarkistuspisteistä, jolloin haastattelu tulisi aina järjestää. Työnhakijan haastattelu tulisi aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen ja kuuden kuukauden ajan. Kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen haastattelu tulisi järjestää aina kuuden kuukauden välein. Työ- ja elinkeinotoimistoilla ei kuitenkaan olisi velvollisuutta järjestää myöhempiä haastatteluja, jos se työnhakijan tilanne huomioon ottaen olisi ilmeisen tarpeetonta.

Työnhakijan palvelutarpeen sitä edellyttäessä työnhakijoita haastatellaan tai heihin ollaan henkilökohtaisesti yhteydessä myös säännöksessä ehdotettujen määräaikaisten välillä. Erityisen tärkeää tämä olisi kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana palvelun vahvan alun varmistamiseksi sekä työttömyyden pitkittymisen ennaltaehkäisemiseksi.

2 §. Työnhakijan haastattelun sisältö. Pykälässä säädettäisiin työnhakijan haastattelujen sisällöstä. Ehdotetun 1 momentin mukaan ensimmäisessä haastattelussa tarkistettaisiin ja täydennettäisiin työnhakijan työnhakutiedot, arvioitaisiin työnhakijan välitön palvelutarve, laadittaisiin työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma sekä sovittaisiin asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välillä. Haastattelun syvyys ja siihen käytettävä aika riippuisivat asiakkaan tilanteesta. Tavoitteena kuitenkin on, että työ- ja elinkeinotoimisto saisi heti työnhaun alussa kattavat tiedot asi-

akkaasta ja hänen tilanteestaan, jotta asiakkaalle pystyttäisiin tarjoamaan nopeasti hänen palvelutarvettaan vastaavia palveluja. Myös työnhakijan haastattelussa sovittavan asioinnin ja yhteydenpidon tiheys ja tapa riippuisivat asiakkaan tilanteesta ja hänen palvelutarpeestaan. Myöhemmissä haastattelussa arvioitaisiin työnhaun tuloksellisuutta sekä suunnitelman toteutumista sekä tarkistettaisiin suunnitelma.

Tavoitteena on, että työnhakijalle järjestettävä haastattelu veisi aina työnhakijan tilannetta konkreettisesti eteenpäin. Tämän korostamiseksi 2 momentissa säädettäisiin siitä, että työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa haastattelun yhteydessä työnhakijalle soveltuvia työ- ja koulutustilaisuuksia sekä muita työnhakijan palvelutarpeen ja hänen kanssaan laaditun suunnitelman mukaisia palveluja.

Ehdotetun 3 momentin mukaan työnhakijan haastatteluista säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin oikeudesta työllistymissuunnitelmaan. Asiasisällöltään momentti vastaisi voimassa olevaa lakia. Lain rakenteen loogisuuden parantamiseksi momenttiin on koottu suunnitelmia koskevia kohtia voimassa olevista 3 luvun 4 § 2 momentista, 4 luvun 2 §:n 3 momentista, 5 luvun 3 §:stä ja 5 a luvun 3 §:stä.

Oikeus työllistymissuunnitelmaan olisi työttömällä työnhakijalla ja 5 a luvussa tarkoitettulla muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla. Tarvittaessa työllistymissuunnitelma voitaisiin laatia myös muullekin työnhakijalle. Lisäksi momentissa olisi viittaukset maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta annettuun lakiin, jossa säädetään maahanmuuttajan oikeudesta ja työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta kotoutumissuunnitelman laatimiseen, sekä vastaavat viittaukset kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin aktiivintisuunnitelman osalta.

Työllistymissuunnitelman laatimisen ajankohdasta säädettäisiin ehdotetussa 2 momentissa. Työllistymissuunnitelmaa laadittaisiin ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa. Työllistymissuunnitelman laatimisen kytkeminen työnhakijan haastattelun yhteyteen ni-

voisi nämä henkilöasiakkaan palveluprosessin keskeiset osat nykyistä selvemmin yhteen myös lainsäädännön tasolla.

Ensimmäinen työllistymissuunnitelma laadittaisiin siten viimeistään kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Suunnitelman laatimisajankohta aikaistuisi merkittävästi voimassa olevaan lakiin verrattuna, jonka mukaan suunnitelma on laadittava viimeistään viiden kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen. Ensimmäisen suunnitelman mahdollisimman varhaista laatimisajankohtaa puoltavat useat seikat. Hyvin laadittu työllistymissuunnitelma jäsentää työnhakijan työnhakua, auttaa työ- ja elinkeinotoimistoa tekemään asiantuntevia työhönoitoituksia ja tukee siten työnhakijan nopeaa työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Samoin se osaltaan mahdollistaa asiakkaiden tarpeiden mukaisen muiden palvelujen oikea-aikaisen tarjoamisen.

Suunnitelman laatiminen sitoo työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöresursseja ja se on koettu jossain määrin aikaa vieväksi ja rasakaksi menettelyksi. Työhallinnon asiakaspalvelun URA-tietojärjestelmään vuoden 2008 alussa tehdyt muutokset ovat kuitenkin yksinkertaistaneet suunnitelman laatimisprosessia merkittävästi. Myös työnhakijan omaa vastuuta suunnitelman laatimisessa pyritään lisäämään kehittämällä työnhaun käynnistymiseen liittyvää verkkopalvelua siten, että työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä henkilö laatii oman suunnitelmansa ohjatusti hänen tilannettaan kartoittavien kysymysten avulla. Tämä suunnitelma toimisi nykyistä paremmin pohjana työ- ja elinkeinotoimiston ja asiakkaan yhdessä laatimalle työllistymissuunnitelmalla.

Työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa olisi ehdotetun 3 momentin mukaan tarkistettava aina työnhakijan haastattelun yhteydessä. Koska työnhakijan haastattelulle on ehdotetussa 1 §:n 2 momentissa määritelty tietyt tarkistuspisteet, seuraisi tästä vastaavat ennalta määritellyt tarkistuspisteet myös työllistymissuunnitelmalle tai sitä korvaavalle suunnitelmalle. Suunnitelmaa voidaan tarkistaa myös laissa määriteltyjen tarkistuspisteiden välillä asiakkaan tilanteesta ja yksilöllisesti määräytyvästä asiointivälisestä riippuen. Lisäksi työllistymissuunnitelmaa

olisi aina tarkistettava työnhakijan pyynnöstä. Voimassa olevaa 5 luvun 1 §:n 2 momenttia vastaavasti suunnitelmaa olisi myös viivytyksettä tarkistettava tehostettujen palvelujen tarjoamiseksi, jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakautettu työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla. Jos työllistymissuunnitelma on laadittu työssä olevalle työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle, suunnitelmaa tulisi tarkistaa työsuhteen päättyessä tai lomautuksen alkessa, jolloin samalla voidaan todeta myös ehdotetussa 5 a luvun 2 §:ssä tarkoitettujen muutosturvan piiriin kuulumisen edellytysten täyttyminen.

Työllistymissuunnitelmaa ei laadittaisi eikä tarkistettaisi, jos sen laatiminen tai tarkistaminen olisi ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelman laatiminen tai tarkistaminen olisi ilmeisen tarpeetonta ainakin tilanteissa, joissa myös työnhakijan haastattelun järjestäminen olisi ilmeisen tarpeetonta.

Voimassa olevassa 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa on säännös koskien työnantajan osallistumista työllistymisohjelman laatimiseen. Ehdotetun 4 momentin mukaan työnantaja voisi osallistua muullekin kuin muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalle tehtävän suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen työnhakijan suostumuksella. Suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuva työnantaja voisi olla irtisanotun tai lomautetun työntekijän nykyinen työnantaja tai potentiaalinen työnantaja. Työnantajan osallistuminen työllistymissuunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen mahdollistaisi nykyistä paremmin esimerkiksi työnhakijan osaamisen kehittämiseen liittyvien tarpeiden arvioinnin sekä sellaisten palvelukokonaisuuksien räätälöinnin, jotka edistävät työnhakijan työllistymistä suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen osallistuvan työnantajan palvelukseen.

4 §. *Työllistymissuunnitelman sisältö.* Työllistymissuunnitelman ja soveltuvien osin myös sitä korvaavan suunnitelman sisällöstä säädettäisiin 4 §:ssä. Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia. Voimassa olevan lain sanamuotoja on täsmennetty tavoitteena selkiyttää suunnitelmassa sovittavia asioita.

Ehdotetussa 1 momentissa korostettaisiin työllistymissuunnitelman asiakaslähtöistä luonnetta. Suunnitelmassa sovitettaisiin yhteen toisaalta työnhakijan työtä ja koulutusta koskevat tavoitteet ja toisaalta hänen arvioitu palvelutarpeensa.

Työllistymissuunnitelmassa sovitettaisiin nykyistä vastaavasti työnhausta ja sen tavoitteista sekä erilaisista työllistymistä edistävästä palveluista. Suunnitelmassa sovitettavat palvelut perustuisivat asiakkaan palvelutarpeeseen. Tarvittaessa suunnitelmassa sovitettaisiin osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista, työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimenpiteistä tai muista työ- ja elinkeinotoimiston palveluista.

Ehdotetun 3 momentin mukaan työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto sopisivat myös siitä, miten työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavaan suunnitelman toteutumista seurataan. Tavoitteena on lisätä työnhakijoiden sitoutumista suunnitelman toteuttamiseen. Lisäksi tavoitteena on pyrkiä lisäämään asiakkaan omaa vastuuta suunnitelmien toteutumisen seurannassa sekä samalla keventää työ- ja elinkeinotoimistojen työtä. Tässä tarkoituksessa verkkopalvelua tullaan kehittämään siten, että työnhakija voi verkon kautta ilmoittaa, miten hän on toteuttanut suunnitelmaansa. Momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 5 luvun 4 §:n 3 momenttia vastaavasti, että mikäli työ- ja elinkeinotoimisto edellyttää työnhakijalta muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen siitä, miten hän on suunnitelmaansa toteuttanut, asiaa koskeva ehto olisi merkittävä suunnitelmaan.

Suunnitelma katsottaisiin laadituksi vasta, kun työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto olisivat allekirjoittaneet sen. Suunnitelman allekirjoittamisella halutaan korostaa suunnitelman sopimusluonnetta ja sitouttaa sekä asiakas että työ- ja elinkeinotoimisto suunnitelman toteuttamiseen. Allekirjoittamisella on myös merkitystä työttömyysturva-oikeuden kannalta. Suunnitelmasta, sen allekirjoittamisesta ja arkistoinnista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §. *Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuuksista. Sisällöltään ehdotettu pykälä vastaisi pääosin voimassa ole-

vaa 5 luvun 6 §:n 1 ja 2 momenttia, mutta voimassa olevan pykälän sanamuotoja on täsmennetty ja selkiytetty.

Kun työllistymissuunnitelmassa olisi sovittu ehdotetun 4 §:n mukaisesti työnhausta ja sen tavoitteista, työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä tai muista työnhakijan palvelutarpeen mukaisista palveluista, työ- ja elinkeinotoimiston olisi määrärahojen asettamisessa rajoissa pyrittävä aktiivisesti ja kaikin käytettävissään olevin keinoin osaltaan vaikuttamaan suunnitelman toteutumiseen. Esimerkiksi palkkatuetun työn, työelämävalmennuksen, työharjoittelun tai työpaikalla tapahtuvan työkokeilun kohdalla tilanne voi olla se, ettei suunnitelmassa sovittu toteudu, koska sopivaa työnantajaa tai toimenpiteen järjestäjää ei löydy työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan aktiivisuudesta huolimatta.

Voimassa olevan 6 §:n 3 momentissa säädetään palveluista, joiden edellytyksenä on työnhakusuunnitelma. Vastaavaa säännöstä ei ehdoteta otettavaksi uuteen 6 §:ään, koska ehdotetun 4 §:n 2 momentin mukaan työllistymissuunnitelmassa sovittaisiin muun muassa työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä palveluista. Ehdotettu lainkohta pitää siten sisällään myös palkkatuen ja starttirahan käytöstä sekä työelämävalmennuksesta sopimisen.

Seuraamukset palkkatuetusta työstä ja työelämävalmennuksesta kieltäytymisestä tai sen keskeyttämisestä määräytyvät työttömyysturvalain säännösten perusteella. Työtön työnhakija ei voi työttömyysturvalain perusteella pätevästi kieltäytyä työstä sillä perusteella, että työnantajalle myönnetään palkkatukea tai että työstä ei ole sovittu työnhakusuunnitelmassa. Osa-aikaisia myönnetään kokoaikatyöstä vapaaehtoisesti osa-aikatyöhön siirtyvällä työntekijälle, jos työnantaja samalla sitoutuu palkkaamaan työ- ja elinkeinotoimiston osoittaman työttömän työnhakijan. Sijaiseksi palkkattavan työttömän työnhakijan näkökulmasta kyseessä on tavallinen palkkatyö. Tämän vuoksi asiasta ei olisi erikseen tarpeen sopia työttömän työnhakijan kanssa laadittavassa työllistymissuunnitelmassa.

5 a luku. Muutosturva

5 a luku ehdotetaan muutettavaksi kokonaan. Työllistymisohjelmasta erillisenä suunnitelmalajina ehdotetaan luovuttavaksi ja jatkossa myös muutosturvan piiriin kuuluville työnhakijoille laadittaisiin 5 luvussa tarkoitettu työllistymissuunnitelma. Voimassa olevan 5 a luvun 3 §:ssä on säädetty työllistymisohjelman laatimisesta, 4 §:ssä työllistymisohjelman sisällöstä ja 6 §:ssä työllistymisohjelman suhteesta työnhakusuunnitelmaan. Työllistymisohjelman poistuessa pykälissä tarkoitetuista asioista ei olisi enää tarpeen säätää erikseen. Muutoin ehdotettu 5 a luku vastaisi asiasisällöltään pääosin voimassaolevaa lakia.

1 §. Muutosturva. Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin voimassaolevaa 5 a luvun 1 §:ää. Koska työllistymisohjelmasta erillisenä suunnitelmalajina ehdotetaan luovuttavaksi, muutosturva muodostuisi siten ehdotetun 2 momentin mukaan työllistymissuunnitelmassa sovituista julkisista työvoimapalveluista sekä mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista.

Eduskunnan hyväksymässä hallituksen esityksessä (HE 178/2009 vp) laiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta ehdotetaan koulutustukea koskevien säännösten kumoamista. Tämän vuoksi pykälästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus koulutukea koskevaan 9 luvun 2 §:ään.

2 §. Muutosturvan piiriin kuuluminen. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevan 5 a luvun 2 §:n 1 momenttia. Työllistymisohjelmaan oikeutetun sijasta 1 momentissa säädettäisiin muutosturvan piiriin kuulumisesta. Edellytykset muutosturvan piiriin kuulumiselle vastaisivat voimassa olevaa lakia.

Voimassa olevan 5 a luvun 2 §:n 2 momentissa on säädetty, että työnhakijan on pyydetävä työllistymisohjelman laatimista 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä tai lomautuksen kestoja koskevien edellytysten täyttymisestä. Tilanteissa, joissa henkilö ei hakeudu työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden piiriin työllistymisohjelman laatimisen edellytysten täytyttyä esimerkiksi uuden työ-

suhteen, vanhemmuuteen liittyvän vapaan tai muun työttömyysturvalain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua hyväksyttävän syyn takia, ohjelma voidaan laatia edellyttäen, että sitä on pyydetty esteen lakattua. Koska työllistymisohjelma erillisenä suunnitelmalajina ehdotetaan poistettavaksi, myös ohjelman pyytämistä ehdotetaan luovuttavaksi. Jatkossa työ- ja elinkeinotoimisto tutkisi muutosturvan piiriin kuulumisen edellytykset ilman työnhakijan erikseen esittämää pyyntöä.

Muutosturvan toimintamallin tavoitteena on johtaa työnhakijan mahdollisimman nopeaan työllistymiseen. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että muutosturvan piiriin kuulumisen edellyttää henkilöltä itseltään aktiivista hakeutumista työ- ja elinkeinotoimistojen palvelujen piiriin. Vaikka työnhakijan ei enää erikseen tarvitsisi pyytää muutosturvan piiriin kuulumista, ehdotetun 2 momentin mukaan muutosturvan piiriin kuulumisen edellytyksenä olisi kuitenkin 1 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi, että henkilön työnhaku on alkanut 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä tai lomautusten kestoja koskevien edellytysten täyttymisestä. Jos työnhaun alkaminen tätä myöhemmin on johtunut työssäolohtoon luettavassa työssä olemisesta, työttömyysturvalain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista tai jos muutosturvan piiriin kuulumisen epäminen muutoin olisi kohtuutonta, henkilön katsottaisiin kuuluvan muutosturvan piiriin. Momentissa mainitut hyväksyttävät tilanteet vastaisivat voimassa olevan lain mukaisia hyväksyttäviä syitä työllistymisohjelman pyytämiseksi 30 päivän jälkeen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudesta tutkia, täyttääkö työnhakija muutosturvan piiriin kuulumisen edellytyksen. Ehdotetun säännöksen mukaan muutosturvan piiriin kuulumisen tutkittaisiin työllistymissuunnitelman laatimisen tai tarkistamisen yhteydessä. Samalla voidaan sopia työllistymistä edistävästä palveluista, joiden ajalta henkilöllä on oikeus korkeampaan etuuteen.

3 §. Maksullisten erityispalvelujen järjestäminen muutosturvan piiriin kuuluvalla. Voimassa olevan 5 a luvun 4 §:ssä on säädetty työllistymisohjelman sisällöstä. Jatkossa myös muutosturvan piiriin kuuluvalla laadit-

taisiin työllistymissuunnitelma, jonka sisällöstä säädettäisiin pääosin ehdotetussa 5 luvun 4 §:ssä. Ehdotetussa 5 a luvun 3 §:ssä säädettäisiin kuitenkin voimassa olevaa 5 a luvun 4 §:n 2 ja 3 momenttia vastaavasti maksullisten erityispalvelujen järjestämisestä muutosturvan piiriin kuuluvalla.

Ehdotetun 1 momentin mukaan 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetuista HRV-palveluista tai muista työnantajalle maksullisista palveluista voitaisiin sopia muutosturvan piiriin kuuluvan työnhakijan kanssa laadittavassa työllistymissuunnitelmassa vain työnantajan suostumuksella. Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joilla työ- ja elinkeinotoimisto voisi tehdä työnantajan rahoitusvastuuta koskevan päätöksen ilman, että asiasta on erikseen sovittu työnantajan kanssa. Edellytykset vastaisivat pääosin voimassa olevaa lakia. Säännöksestä ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi maininta 'kokonaan tai osittain' liittyen työnantajan rahoitusosuuteen ryhmävalmennuksena toteutettavassa maksullisessa uudelleensijoitusvalmennuksessa. Voimassa olevassa laissa oleva maininta on harhaanjohtava, koska työnantaja rahoittaa maksullisen palvelun aina kokonaan eikä ole olemassa tahoja, jotka voisi subventoida palvelua.

4 §. Muutosturvan piiriin kuulumisen voimassaolo. Ehdotetussa 4 §:ssä säädettäisiin muutosturvan piiriin kuulumisen voimassaolosta. Henkilö kuuluisi muutosturvan piiriin sinä aikana, kun hän on työnhakijana. Muutosturvan piiriin kuulumisen lakkaisi, kun työnhakijan oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan täyttymisen vuoksi. Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan 5 a luvun 5 §:ää, jossa säädetään työllistymisohjelman voimassaolosta.

5 §. Työvoimaviranomaisen velvollisuudet. Pykälä vastaisi sisällöltään voimassa olevan 5 a luvun 7 §:ää. Ehdotetun 1 momentin 4 kohdassa olisi työllistymisohjelman muuttamista työllistymissuunnitelmaksi koskeva muutos. Ehdotetussa pykälässä on huomioitu työvoimatoimistojen muuttuminen työ- ja elinkeinotoimistoiksi.

Lisäksi ehdotetussa 5 §:ssä on huomioitu laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009) sekä laki valtion aluehallinnon uudistamista koskevan lainsäädännön

voimaanpanosta (903/2009), joiden johdosta työ- ja elinkeinokeskukset muuttuvat 1.1.2010 alkaen osaksi perustettavia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

6 luku. **Ammatillisen kehittymisen palvelut**

14 §. *Vakuutusturva.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimenpiteisiin, joiden aikana sattuneesta tapaturmasta tai niissä saadusta ammattitaudista henkilöasiakkaalle suoritetaan korvaus valtion varoista, lisättäisiin työhön valmennus muussa palveluyksikössä. Ehdotettu muutos vastaisi vakiintunutta käytäntöä, eikä sillä olisi kustannuksia lisäävää vaikutusta. Pykälän 3 momentissa tarkoitettu ryhmävastuuvakuutus kattaa jo nykyisin työhön valmennuksen muussa palveluyksikössä. Vakuutusturva ei koskisi työhön valmennusta työlinikalla.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työministeriön muuttumisesta työ- ja elinkeinoministeriöksi johtuva muutos.

7 luku. **Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla**

EY:n valtiotukisääntelyn vuoksi lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a pykälä, jota sovellettaisiin myönnettäessä palkkatukea elinkeinotoimintaa koskevalle työnantajalle. EY:n valtiotukisääntelyn vuoksi ehdotetaan muutoksia tuen määrään (9 §) ja tuen kestoon (11 §). Yrittäjäksi ryhtyvälle henkilöasiakkaalle myönnetään starttiraha de minimis –tukena. Esityksessä ehdotetaan, että tuen myöntämisestä säädettäisiin lain tasolla. Lisäksi palkkatuen myöntämistä alle 25-vuotiaille ehdotetaan helpotettavaksi väliaikaisesti vuosina 2010 - 2011. Palkkatuella palkatun edelleensijoittamisoikeus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan yksityisiä henkilöstöpalveluyrityksiä.

1 a §. *Palkkatuen myöntäminen elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a pykälä, jossa säädettäisiin palkkatuen myöntämisestä elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle. Säännöksen tarkoituksena on sopeuttaa kansallinen lainsäädäntö EY:n valtiotukisääntelyyn.

Pykälän 1 momentin mukaan palkkatuki myönnettäisiin elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (komission asetus 800/2008, EUVL 9.8.2008 L214/16) mukaisena tukena, kun tuella palkattava on vajaakuntoinen, pitkäaikaistyötön tai vaikeasti työllistettävä taikka kun tuella palkattava henkilö on ollut vähintään kuusi kuukautta työttömänä, hän on vailla ammatillista koulutusta, hän on yli 50-vuotias tai hän on maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) 11 §:n nojalla oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan. Edellä mainitut kohderyhmät sisältyvät yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseen epäedullisessa asemassa olevan työntekijän määritelmään. Säännökseen ei ehdoteta sisällytettäväksi ryhmäpoikkeusasetuksessa mainittuja yksinhuoltajia ja sukupuolijakaumaltaan epätasapainoisessa tehtävässä tai alalla työskenteleviä. Suomessa tuen myöntäminen lähtee kaikkien työttömien kohdalla siitä, että palkkatuella arvioidaan voitavan edistää avoimille työmarkkinoille sijoittumista. Yksinhuoltajuus ja sukupuolijakaumaltaan epätasapainoisessa tehtävässä työskentely ei ole yksinomaan peruste palkkatuen myöntämiselle. Ryhmien pois jättäminen säännöksestä ei tarkoita sitä, ettei palkkatukea voitaisi myöntää esimerkiksi yksinhuoltajan työllistymisen edistämiseen.

Pykälää sovellettaisiin ainoastaan elinkeinotoimintaa harjoittavaan työnantajaan. Elinkeinotoimintaa ei säännöksessä määriteltäisi. Elinkeinonharjoittajana pidettäisiin yhtiömuodossa toimivia työnantajia ja oikeudellisesta muodosta riippumatta sosiaalisia yrityksiä, koska sosiaalinen yritys on määritelmänsä mukaisesti hyödykkeitä liiketaloudellisin periaattein tuottava, kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja. Suurin osa (noin 97 prosenttia) lokakuussa 2009 sosiaalisten yritysten rekisteriin merkityistä toimii yhtiömuodossa. Yhdistysten ja säätiöiden kohdalla kuulumisen säännöksen soveltamisalaan arvioitaisiin tapauskohtaisesti.

Elinkeinonharjoittajan käsite esiintyy muualla lainsäädännössä. Voimassa olevan kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) elinkeinonharjoittajan määritelmä poikkeaa jossain määrin EY:n kilpailusääntöjen sovel-

tamisalaa määrittävästä yrityksen käsitteestä. Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman Kilpailulaki 2010 – työryhmän ehdotuksessa uudeksi kilpailulaiksi elinkeinoharjoittajan määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi vastaamaan EY:n kilpailuoikeuden soveltamisalaa määrittävää yrityksen käsitettä. Ehdotuksen mukaan muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että kansallisen kilpailulainsäädännön ja EY:n kilpailusääntöjen kielto-säännösten soveltamisalaa tulkitaan yhdenmukaisesti. Ehdotettu säännös parantaisi lainsäädännön selkeyttä, ennakoitavuutta ja yritysten oikeusturvaa. Elinkeinoharjoittajalla tarkoitettaisiin edelleen luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä. Keskeiseksi kriteeriksi muodostuisi taloudellisen toiminnan harjoittaminen markkinoilla. Elinkeinoharjoittajan käsite olisi tarkoitettu laissa laajaksi.

Työ- ja elinkeinotoimisto päättäisi sen, pidettäisiinkö palkkatukea hakevaa työnantajaa ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuna elinkeinotoiminnan harjoittajana. Olennaista ratkaisua tehtäessä olisi se, tuottaako palkkatukea hakeva työnantaja markkinoilla tuotteita ja palveluja kilpailuolosuhteissa ja olisiko tuella palkattavan tarkoitus työllistyä nimenomaan elinkeinotoiminnaksi katsottavaan toimintaan. Arvioidessaan toiminnan luonnetta työ- ja elinkeinotoimistot voisivat käyttää apunaan verottajan tuloverolain nojalla tekemiä päätöksiä. Verottajan asiassa tekemä päätös ei kuitenkaan sitoisi työ- ja elinkeinotoimistoa, vaan toimisto voisi palkkatukisäännösten näkökulmasta itsenäisesti arvioida, onko palkkatuen hakijan toiminta luonteeltaan ja laajuudeltaan kilpailua vääristävää. Palkkatuki voitaisiin myöntää nykyisin ehdoin, kun tuella palkattava työskentelisi toiminnassa, jota verottaja ei olisi pitänyt elinkeinotoimintana. On mahdollista, että osa tuen hakijan toiminnasta on elinkeinotoimintaa. Tällöin palkkatuki myönnettäisiin elinkeinotoimintaan työllistyvän henkilön osalta elinkeinotoimintaa harjoittavaa työnantajaa koskevin ehdoin ja muuhun toimintaan työllistyvien osalta nykyisin ehdoin.

Palkkatukea saaneet yhdistykset ja säätiöt katsovat usein toimintansa olevan yleishyödyllistä eikä elinkeinotoimintaa. Lainsäädännössä yleishyödyllisyys rakentuu keskei-

simmin tuloverolain (1535/1992) 22 pykälän määritelmään. Yhteisöä voidaan pitää tulo- ja arvonnäisäverotuksessa yleishyödyllisenä, jos se täyttää samanaikaisesti kolme tuloverolaissa säädettyä edellytystä. Tuloverolaissa säädetään niistä varainhankinnan muodoista, joita ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotuloina. Esimerkkeinä voidaan mainita yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin rinnastettavasta toiminnasta saatu tulo. Myöskään edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä tuotetusta tarjoilu- ja myyntitoiminnasta taikka adressien, korttien ja muiden vastaavien hyödykkeiden myynnistä saatua tuloa ei oteta huomioon. Tavarankeräyksellä tarkoitetaan vastikkeetta saatujen tavaroiden luovuttamista lähes sellaisenaan vastiketta vastaan (muun muassa kirpputorit ja kierrätyskeskukset). Yleishyödyllisten yhteisöjen tuloverolain mukaan verotettava tulo voidaan verotuksessa katsoa osittain tai kokonaan verovaapaaksi. Veronhuojennus voidaan myöntää vain silloin, kun veronhuojennusta voidaan pitää perusteltuna yhteisön toiminnan yhteiskunnalle tuottamaan etuun nähden. Elinkeinotoiminnan tulo voidaan huojentaa, jos huojennus ei aiheuta vastaavaa elinkeinotoimintaa harjoittavalle haittaa, joka ei ole vähäinen.

Jos verottaja on katsonut, että palkkatukea hakeva yhteisö on yleishyödyllinen ja tuella palkattavan on tarkoitus työllistyä toimintaan, josta saatua tuloa ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona, palkkatukea myönnettäessä ei sovellettaisi elinkeinotoimintaa harjoittavaa työnantajaa koskevia säännöksiä. Jos verottaja on myöntänyt palkkatukea hakevalle yleishyödylliselle yhteisölle veronhuojennuksen, työ- ja elinkeinotoimisto arvioisi tapauskohtaisesti, pidetäänkö toimintaa, johon tuella palkattavan on tarkoitus työllistyä palkkatukisäännöksissä tarkoitettuna elinkeinotoimintana.

Verottajan tulkinnan mukaan elinkeinotoimintaa ei esimerkiksi ole ollut se osa sosiaali- ja terveysalan yhdistysten toiminnasta, jonka sisältönä on tiedon tuottaminen ja välittäminen, toimiminen kansalaisten edunvalvojina, vapaaehtoistoiminnan organisointi ja

vertaistuki. Elinkeinotoiminnaksi ei ole myöskään katsottu esimerkiksi liikunta-, urheilu- ja vapaa-ajan yhdistysten harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävää toimintaa, jota ei harjoiteta ansiotarkoituksessa elinkeinotoiminnan ehdoin.

Palkkatukisäännöksissä tarkoitettua elinkeinotoimintaa kilpailuolosuhteissa yritysten kanssa saattavat harjoittaa ne yhdistykset ja säätiöt, jotka myyvät kunnille, yrityksille ja kotitalouksille esimerkiksi vanhusten ja vammaisten asumispalveluja tai koti-, siivous-, muutto-, kiinteistöhoito-, remontti- ja rakennuspalveluja, majoitus-, ruokailu-, kahvila- ja pitopalveluja, auto- ja konekorjaamopalveluja tai tekevät yrityksille alihankintatöitä taikka vuokraavat työvoimaa.

EY:n valtiotukisäännöt eivät koske palkkatuen myöntämistä yhdistyksille ja säätiöille muutoin kuin siinä tapauksessa, että kyseinen toimija harjoittaa elinkeinotoimintaa kilpailuolosuhteissa ja henkilö palkataan palkkatuella nimenomaan siihen osaan yhteisön toimintaa. Yhteisöllä on mahdollisuus eriyttää liiketoiminta kirjanpidollisesti muusta toiminnasta. Näin ollen palkkatukea myönnettäisiin ryhmäpoikkeusasetuksen tai de minimis -ehdoin siihen osaan toimintaa, joka on katsottu kirjanpidollisesti liiketoiminnaksi ja muuhun toimintaan voimassa olevin ehdoin.

Jos palkkatukea hakeneen työnantajan katsotaan harjoittavan ehdotetussa pykälässä tarkoitettua elinkeinotoimintaa ja tuella palkkattava kuuluu muuhun kuin I momentissa tarkoitettuun kohderyhmään, palkkatuki myönnettäisiin vähämerkityksellisenä eli de minimis -tukena ((EY) N:o 1998/2006, EUVL 28.12.2006 L 379). Komission asetuksen mukaan tuki on vähämerkityksinen, jos yhdelle yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei ole yli 200 000 euroa kolmen verovuoden jakson aikana. Tarkastelussa otetaan huomioon tuen hakemisvuoden lisäksi kaksi aiempaa verovuotta. Jos tukitoimenpiteeseen kuuluvien tukien yhteismäärä ylittää tämän enimmäismäärän, asetusta ei voida soveltaa tukeen edes sen osuuden osalta, joka ei ylitä enimmäismäärää. Tällaisessa tapauksessa asetukseen ei voida vedota kyseisen tukitoimenpiteen myöntämishetkellä eikä myöhemmin. Asetuksen mukaan viranomaisen on nimen-

omaisesti ilmoitettava tuen saajalle, että kyseinen tuki on myönnetty de minimis -tukena. Yrityksen on vastaavalla tavalla ilmoitettava viranomaiselle kaikki sille kolmen vuoden aikana myönnetty de minimis -tuet.

Samaan konserniin kuuluvien yritysten sekä yritysten eritoimipisteiden saamat de minimis -tuet tulee laskea yhteen. Konserniajattelun mukainen tukien kasautumissääntö soveltuu käytännössä huonosti keskusjärjestön ja paikallisyhdistysten väliseen toimintaan. Näin ollen konsernimäärittelyyn liittyvää kasautumissääntöä ei käytännössä sovellettaisi yhdistysten osalta. Tämä tulkintanaikemus on esitetty myös Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus -työryhmän muistiossa (valtiovarainministeriön julkaisu 31/2009).

Komissio on hyväksynyt Suomen väliaikaisen 500 000 euron yritystukiohjelman (N224/2009). Tukiohjelma on kansallinen puiteohjelma, jonka perusteella myös alueelliset ja paikalliset viranomaiset voivat myöntää tukea ja se on voimassa vuosina 2009 - 2010. Ohjelman soveltaminen mahdollistaa kahdeksan kuukauden sopeuttamisjakson toteutumisen de minimis -säännön voimaantulon jälkeen. Näin ollen ne yhteisöt ja säätiöt, joiden osalta de minimis -sääntö tulisi sovellettavaksi, voisivat sopeuttaa toimintansa säännösmuutosten osalta korkeamman enimmäistukimäärän avulla.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälää ei sovellettaisi oppisopimuskoulutukseen. Näin ollen palkkatuki myönnettäisiin oppisopimukseen kaikille työnantajille voimassa olevin ehdoin. EY:n valtiotukisääntelyä ei sovelleta yleis- tai tutkintotavoitteiseen peruskoulutukseen.

2 §. Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnetä, jos työnantaja on hakemuksen jättämistä edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä työssäkäyntialueella samoista tai samanlaisista tehtävistä taikka lyhentänyt heidän työaikaansa.

EY:n ryhmäpoikkeusasetuksen 40 ja 41 artiklassa säädetään palkkatuen myöntämisestä epäedullisessa asemassa olevien ja alentuneesti työkykyisten työntekijöiden työhönottoon. Artiklan neljä kohdan mukaan,

jos työhönotto ei johda kyseisen yrityksen työntekijöiden nettomäärän lisääntymiseen verrattuna edellisen 12 kuukauden jakson keskiarvoon, toimen on pitänyt vapautua muun kuin irtisanomisen seurauksena.

Jotta tarkastelujakso olisi koko palkkatuki-järjestelmän osalta yhdenmukainen, ehdotetaan, että 2 momentin yhdeksän kuukauden tarkastelujakso muutetaan 12 kuukaudeksi.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan palkkatukea ei voida myöntää, jos tuki vääristäisi samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien tahojen välistä kilpailua. Ehdotuksen mukaan palkkatuki myönnettäisiin kaikille elinkeinotoimintaa harjoittaville työnantajille samoilla ehdoilla joko ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti tai de minimis -tukena. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on osaltaan turvata yritysten välisen kilpailuneutraliteetin toteutuminen, joten erillistä kilpailun vääristymistä ehkäisevää säännöstä ei jatkossa enää tarvittaisi. Siten mainittu 5 kohta ehdotetaan kumottavaksi.

3 §. Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset. Pykälän 3 momentin mukaan työnantaja ei saa sijoittaa palkkatuella palkattua muun työn järjestäjän tehtäviin. Kunnalla, yhdistyksellä ja säätiöllä sekä sosiaalisella yrityksellä on kuitenkin oikeus sijoittaa tuella palkattu edelleen. Kielto sijoittaa palkkatuella palkattu muun työn järjestäjän tehtäviin estää palkkatuen myöntämisen henkilöstöpalveluyritykselle. Lain 4 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan yksityisillä työvoimapalveluilla tarkoitetaan työvoimaviranomaisista riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja työvoiman vuokrausta sekä muita työnhakuun liittyviä palveluita.

Vuokratyön avulla arvioidaan olevan mahdollista lisätä työttömien työllistymismahdollisuuksia. Jotta työvoiman vuokrausta harjoittavalle henkilöstöpalveluyritykselle voitaisiin myöntää palkkatukea, oikeus sijoittaa tuella palkattu edelleen ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan yksityisiä työvoimapalveluita. Palkkatuen myöntämisen edellytyksiä täsmennettäisiin asetustasolla siten, että henkilöstöpalveluyrityksen tulisi järjestää vähintään kuukauden yhdenjaksoinen työsuhde. Edellä todetun lisäksi työsuhteen tulisi olla julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain

7 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla kokoaikainen eli työajan tulisi olla palkanmaksukautta vastaavana ajanjaksona vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a kohta. Ehdotuksen mukaan palkkatukea voitaisiin myöntää määräaikaisen työsopimuksen perusteella yritykselle, joka palkkaisi alle 25-vuotiaan työttömän työnhakijan, jonka yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt vähintään kolme kuukautta. Ehdotettu ikäraja vastaisi työvoimapalveluja koskevassa lainsäädännössä käytettyä nuorten ikärajaa. Säännöksen tavoitteena on edistää erityisesti nuorten vastavalmistuneiden sijoittumista työmarkkinoille meneillään olevan taantuman aikana ja siten ehkäistä työttömyyden pitkittymistä. Ehdotettu säännös olisi määräaikainen ja voimassa vuoden 2011 loppuun saakka.

Pykälän 4 momentin 4 kohdan mukaan palkkatukea voidaan myöntää yritykselle määräaikaisen työsopimuksen perusteella metsänparannustöiden suorittamiseen. Käytännössä kyseinen lainkohta on tullut harvoin sovellettavaksi. Vuonna 2008 yksinomaan metsänparannustyöt olivat perusteena määräaikaisen työsopimuksen käyttämiselle 23 työttömän kohdalla. Koska suurin osa metsänparannustöihin palkattavista on henkilöitä, joiden työttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään puoli vuotta, ehdotetaan momentin 4 kohta poistettavaksi.

5 §. Työllistämistuki toimeentulon turvaamiseksi. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin starttirahan myöntämisestä de minimis -tukena. Muutoksen perusteluina viitataan 7 luvun 1 a §:n perusteluissa mainittuihin de minimis -tuen käyttöönotton perusteisiin. Starttirahan myöntäminen poikkeaa palkkatuesta siten, että starttirahapäätös tehdään aina henkilöasiakkaalle ja palkkatukipäätös tehdään työnantajalle. Yhteisön tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yrityksiä ovat kuitenkin kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta, rahoitustavasta tai taloudellisen voiton tavoitteesta. Tuen katsotaan kohdistuvan yritystoimintaan, vaikka starttirahapäätös tehdään henkilöasiakkaalle, koska

starttiraha myönnetään luonteeltaan päätöksen yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen. Lisäksi yhtenä starttirahan myöntämisedellytyksenä on, että aloitavaksi aiotulla yrityksellä on edellytyksiä kannattavaan toimintaan. Ehdotettu sääntely vastaa jo käytössä olevaa menettelyä.

9 §. Työllistämistuen määrä. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan palkkatuen enimmäismäärä voi olla vajaakuntoisen kohdalla enintään 75 prosenttia palkkakustannuksista ja muiden asetuksessa mainittujen työttömien ryhmien osalta enintään 50 prosenttia palkkakustannuksista. Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan palkkatuki voi olla enintään tuella palkatusta työnantajalle aiheutuvien palkkauskustannusten suuruinen. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen enimmäistukirajojen vuoksi säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi elinkeinotoimintaa harjoittavan työnantajan osalta siten, että vajaakuntoista lukuun ottamatta pykälän 1 momentissa tarkoitettuun kohderyhmään kuuluvan henkilön palkkaamiseen myönnettävä tuki voi olla enintään 50 prosenttia palkkauskustannuksista ja vajaakuntoisen työllistämiseksi 75 prosenttia palkkauskustannuksista. Enimmäistukirajojen asettamisella ei muutettaisi nykyisiä tuen määriä, vaan tuet määriteltäisiin voimassa olevien säännösten mukaisesti.

11 §. Työllistämistuen kesto. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan tukea pitkäaikaistyöttömän palkkakustannuksiin enintään 12 kuukauden ajan ja vaikeasti työllistyvän palkkakustannuksiin enintään 24 kuukautta. Luvun 11 pykälän 3 momentin 2 kohdan mukaan sosiaaliselle yritykselle voidaan myöntää palkkatukea henkilöä kohden kerrallaan 24 kuukaudeksi, jos tuella palkattava on pitkäaikaistyötön tai vaikeasti työllistyvä. Ryhmäpoikkeusasetuksen enimmäiseston vuoksi momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tukea voidaan myöntää pitkäaikaistyöttömän työllistämiseksi enintään 12 kuukauden ajan. Maininta vaikeasti työllistyvän tukikauden kestosta ehdotetaan poistettavaksi, koska 24 kuukauden tukikaudesta on säännelty jo pykälän 2 momentissa.

Pykälän 4 momentin mukaan palkkatuki voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi, jos valtion virasto tai laitos, kunta, yhdistys

tai säätiö palkkaa tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Koska ryhmäpoikkeusasetus ei mahdollista työsuunnittelijan osalta 24 kuukauden tukijaksoa, säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 1 momentin enimmäiskestoä koskevasta säännöstä ei poikettaisi elinkeinotoimintaa harjoittavan yhdistyksen ja säätiön osalta. Elinkeinotoimintaa harjoittavan yhdistyksen, säätiön ja yrityksen kohdalla sääntely olisi siten samanlainen.

8 luku. Työmarkkinatoimenpiteet

Esityksessä ehdotetaan, että lakia yksityisyyden suojasta työelämässä (työelämän tietosuojalaki) sovellettaisiin terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyyn, huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittelyyn tehtäessä sopimusta työmarkkinatoimenpiteestä (ns. työhönottotilanne), kameravalvonnan toteuttamiseen, työnantajalle kuuluvien sähköpostiviestien esille hakemiseen ja avaamiseen, työnantajan tiedonantovelvoitteisiin tekniseen valvontaan liittyen ja rangaistussääntelyyn. Työharjoittelun ja työelämävalmennuksen enimmäiskestoksi ehdotetaan 12 kuukautta. Lisäksi ehdotetaan, että nykyisin työkokeilun osalta voimassa olevaa säännöstä saman järjestäjän toimenpiteessä työskentelyn kuuden kuukauden enimmäiskestosta sovellettaisiin myös muiden toimenpiteiden osalta. Esityksessä ehdotetaan työmarkkinatoimenpiteeseen uudelleenpääsyn ehtoja muutettavaksi siten, että työelämävalmennukseen voisi osallistua enimmäiskeston täytyttyä uudelleen 12 kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen. Alle 25-vuotias työmarkkinatukeen oikeutettu, ammatillista koulutusta vailla oleva nuori voisi osallistua uudelleen työharjoitteluun kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

2 §. Työmarkkinatoimenpiteiden rajoitukset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan henkilöasiakasta ei ohjattaisi tai osoitettaisi työmarkkinatoimenpiteeseen sellaisiin tehtäviin, joiden suorittamiseksi toimenpiteen järjestäjä edellyttää työelämän tietosuojalain 6 §:ssä

tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä, jos henkilöasiakas ei halua mainittua todistusta esittää.

Säännös liittyy ehdotettuun 3 §:n muutokseen, jonka mukaan yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain työnantajaa ja työntekijää koskevia säännöksiä sovellettaisiin soveltuvin osin työmarkkinatoimenpiteen järjestäjään ja työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvaan. Lähtökohtana olisi, että työelämän tietosuojalain säännöksiä huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä sovellettaisiin myös työmarkkinatoimenpiteissä. Huumausaineita koskevaa testaamista ja siitä annettavaa todistusta voitaisiin edellyttää silloin, kun testaaminen on työntekijän työtehtävistä johtuvien erityisten vaatimusten vuoksi välttämätöntä hänen työ- ja toimintakykynsä selvittämiseksi.

Huumausainetestitodistuksessa ilmenevät tiedot ovat henkilön arkaluonteisia terveydentilatietoja. Ehdotettu säännös on samankaltainen kuin lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002, ns. rikostaustan selvittämislaki) säännös arkaluonteisten rikosrekisteritietojen esittämisestä. Rikostaustan selvittämislaissa on annettu työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuville mahdollisuus kieltäytyä menettelyn piiriin kuuluvista tehtävistä. Työ- ja elinkeinotoimisto ei saa tehdä lain soveltamisalaan kuuluvista tehtävistä työkokeilua, työelämävalmennusta tai työharjoittelua koskevaa sopimusta vastoin henkilön tahtoa. Säännöksen tarkoituksena on antaa työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin osallistuville henkilöille mahdollisuus kieltäytyä rikostaustan selvittämismenettelyn piiriin kuuluvista tehtävistä ilman seuraamuksia (työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen menettäminen). Vastavaa sääntelytapaa tulisi käyttää myös huumausainetestitodistuksen esittämisen osalta. Henkilön tulisi voida kieltäytyä sellaisesta työmarkkinatoimenpiteestä, jossa edellytetään huumausainetestitodistuksen esittämistä.

Tehtäessä sopimusta työmarkkinatoimenpiteestä huumausainetestitodistuksen esittämistä koskevat säännökset tulisivat harvoin sovellettavaksi ottaen huomioon toimenpiteiden luonne, työpaikkaa sekä työnohjausta ja -johtoa koskevat vaatimukset. Todistuksen käsittelemistä koskevat edellytykset ovat tiu-

kat. On kuitenkin mahdollista, että työmarkkinatoimenpiteitä järjestetään tehtävissä, joissa toimenpiteen järjestäjä voisi edellyttää huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä sopimusta tehtäessä. Näitä ovat liikennöintitehtävät ja tehtävät, joissa harjoittelijan oma tai toisten turvallisuus voi vaarantua. Käytännössä tämän kaltaisia tehtäviä annetaan hyvin vähän työmarkkinatoimenpiteissä oleville.

3 §. Oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta. Pykälän otsikko ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että se vastaisi pykälään ehdotettavia muutoksia. Toimenpiteen järjestäjällä olisi työturvallisuuden lisäksi vastuu myös tietosuojasta.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutos työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan työelämän tietosuojalain työnantajaa ja työntekijää koskevia säännöksiä sovellettaisiin soveltuvin osin työmarkkinatoimenpiteen järjestäjään ja työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvaan, jollei muualla ole toisin säädetty. Momentissa lueltaisiin erikseen ne pykälät, jotka tulisivat sovellettaviksi. Ehdotuksen tavoitteena on saattaa kaikki työpaikalla toimivat samantasoisien suojan piiriin ja edistää työpaikalla työtä tekevien yhdenvertaista kohtelua ja hyvää henkilötietojen käsittelytapaa.

Työelämän tietosuojalain säännökset tulisivat sovellettaviksi työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvan henkilötietojen käsittelyyn, toimenpiteeseen valittavan huumausainekäyttöä koskevien tietojen käsittelyyn, toimenpiteeseen osallistuvalla tehtäviin testeihin ja tarkastuksiin sekä niitä koskeviin vaatimuksiin, kameravalvontaan toimenpiteen järjestäjän työpaikalla ja toimenpiteeseen osallistuvan sähköpostiviestin hakemiseen ja avaamiseen.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjän tulisi työelämän tietosuojalain mukaisesti noudattaa terveydentilatietojen käsittelyssä työmarkkinatoimenpiteissä vastaavaa menettelyä kuin mitä työsuhteissa noudatetaan. Säännökset selkeyttäisivät toimenpiteessä olevien terveydentilatietojen käsittelyä ja edistäisivät hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä toimenpiteissä olevien yksityisyyden suojaa.

Työmarkkinatoimenpiteissä tarve terveydentilatietojen käsittelyyn voisi liittyä lähinnä huumausainetestitodistuksen käsittelyyn ja tilanteisiin, joissa toimenpiteen järjestäjälle on luovutettu tehtävien asettamien vaatimusten takia osallistujan terveydentilatietoja. Työmarkkinatoimenpiteissä huumausainetestitodistuksen käsittelyoikeutta arvioitaisiin samoin kriteerein kuin työsuhteisten luonteesta ja sääntelystä muuta johtuisi. Terveydentilatietojen luovuttamisesta toimenpiteen järjestäjälle on säädetty erikseen työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä annetussa laissa (158/2002).

Työelämän tietosuojalaissa säädetään työpaikalla toteutettavasta kameravalvonnasta. Ehdotuksen mukaan kameravalvontaa koskevan sääntely kattaisi myös toimenpiteeseen osallistuvat henkilöt. Myös säännöksiä sähköpostiviestien käsittelystä sovellettaisiin sillä osin kuin toimenpiteissä olevilla teetetään laissa säädetty edellytykset täyttäviä työtehtäviä. Työelämän tietosuojalain noudattamista valvoisivat työsuojeluviranomaiset yhdessä tietosuojavaltuutetun kanssa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan rangaistuksesta työelämän tietosuojalain rikkomisesta säädetään mainitun lain 24 §:ssä. Edellä mainittujen ehdotusten vuoksi työelämän tietosuojalain rangaistussääntelyä tulisi soveltaa myös työmarkkinatoimenpiteissä toimenpiteen järjestäjään vastaavalla tavalla kuin työsuhteisakin. Rangaistussääntelyn selkeyden ja työmarkkinatoimenpiteen järjestäjän oikeusturvan varmistamiseksi informatiivinen viittaus työelämän tietosuojalain rangaistuspykälään on tarpeellinen.

Työelämän tietosuojalain 24 §:n soveltaminen työmarkkinatoimenpiteen järjestäjään tarkoittaisi sitä, että toimenpiteen järjestäjä, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta toimii vastoin työelämän tietosuojalain menettelytapasäännöksiä, tuomittaisiin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 163/2003 vp) todetaan, että teon ran-

gaistavuus edellyttäisi tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta, vaikka rikoslaissa (39/1889) rangaistaviksi säädetty teot, joihin jäljempänä viitataan 3 a §:ssä, edellyttävät henkilörekisteririkosta lukuun ottamatta tahallisuutta. Ehdotetun rangaistussäännöksen soveltamisala olisi tältä osin laajempi kuin 3 a §:ssä mainittujen tekojen.

3 a §. Viittaukset rangaistussäännöksiin. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a §, joka olisi informatiivinen viittaussäännös rikoslakiin. Säännöksen mukaan rangaistuksesta henkilörekisteririkoksesta, tietomurrosta, salakatselusta, salakuuntelusta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta, salassapitorikoksesta ja virkarikoksista säädetään rikoslaissa.

Viittaussäännös vastaa työelämän tietosuojalain 24 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä. Ehdotettu viittaussäännös on tarpeellinen työmarkkinatoimenpiteen järjestäjän oikeusturvan kannalta. Hallituksen esityksen (163/2003) mukaan kameravalvontaa tai sähköisen viestin esille hakemista ja avaamista koskevien säännösten rikkomisesta työnantaja tuomittaisiin usein rikoslain viestintäsalaisuuden loukkaamisesta tai salakatselusta eikä yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta. Siten esimerkiksi työmarkkinatoimenpiteen järjestäjän työpaikalla tapahtuvaa kameravalvontaa arvioitaessa tulisi ensisijaisesti tutkia, täyttääkö epäilty rikos rikoslain salakatselun tunnusmerkistön. Jos rikoslaissa säädetty tunnusmerkistö ei täytyisi, tulisi menettely arvioida työelämän tietosuojalain säännösten nojalla.

5 §. Sopimuksen enimmäiskesto. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että samaa järjestäjää koskeva kuuden kuukauden enimmäiskesto koskisi kaikkia työmarkkinatoimenpiteitä. Momentin 2 ja 3 kohdat yhdistettäisiin siten, että sekä työelämävalmennusta että työharjoittelua koskevan sopimuksen tai sopimusten yhteenlaskettu enimmäiskesto olisi 12 kuukautta.

Ehdotuksella on tarkoitus yhtenäistää työmarkkinatoimenpiteiden enimmäiskestoön liittyviä säännöksiä. Työmarkkinatoimenpiteet on tarkoitettu tavoitteidensa mukaisesti lyhytkestoisiksi toimenpiteiksi. Työ- ja elinkeinotoimisto voisi tehdä työmarkkinatoi-

menpidettä koskevan sopimuksen siksi ajaksi, jonka toimenpiteen tavoitteena olevan työmarkkinavalmiuksien edistämisen arvioidaan kestävän. Ehdotuksen mukaan työmarkkinatoimenpiteen enimmäiskesto olisi henkilön saamasta työttömyysetuudesta riippumatta 12 kuukautta sekä työelämävalmennuksessa että työharjoittelussa.

Säännöstä enimmäiskeston uudelleen laskemisen aloittamista alusta ehdotetaan muutettavaksi. Tarkoituksena on yhtenäistää ja lieventää niitä edellytyksiä, joiden mukaan henkilö voi osallistua enimmäisajan täyttyttyä uudelleen työmarkkinatoimenpiteeseen. Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että työelämävalmennuksen enimmäiskeston laskenta aloitettaisiin uudelleen alusta, kun henkilö on ollut enimmäiskeston täyttyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta. Työharjoittelun enimmäiskeston laskenta aloitettaisiin uudelleen alusta, kun henkilö on ollut enimmäiskeston täyttyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kolme kuukautta. Nuorten osalta muutos tukisi nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoa. Samalla ehdotetaan poistettavaksi pykälän 3 ja 4 momentit, joissa on säädetty enimmäisaikojen laskennan aloittamisesta uudelleen.

10 luku. **Ylläpitokustannusten korvaaminen**

1 §. Liikkuvuusavustus. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 kohdassa työllistymisohjelmaan oikeutetun sijasta käytettäisiin käsitettä muutosturvan piiriin kuuluva. Ehdotettu muutos johtuisi työllistymisohjelman korvaamista työllistymissuunnitelmalla koskevasta ehdotuksesta.

11 luku. **Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö**

7 §. Työnantajan tiedonsaantioikeus. Pykälä olisi uusi. Työsopimuslain 6 luvun 6 §:ssä säädetään työnantajan velvollisuudesta ottaa taloudellisella tai tuotannollisella perusteella tai saneerausmenettelyn yhteydessä irtisanottu työntekijä takaisin, jos työntekijä on työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa ja työnantaja tarvitsee työntekijöitä yhdeksän kuu-

kauden kuluessa työsuhteen päättymisestä samoihin tai samankaltaisiin tehtäviin.

Käytännössä työnantaja ottaa yhteyttä työ- ja elinkeinotoimistoon täyttääkseen työsopimuslaissa säädetyn takaisinottovelvollisuuden. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 25 kohta kuitenkin estää työ- ja elinkeinotoimistoa antamasta työnantajalle tietoa siitä, onko työnantajan tiedustelemlia työntekijöitä työnhakijoina, jos työnhakija ei ole erikseen antanut suostumustaan tietojensa luovuttamiseen työnantajalle. Jos työnhakija ei ole antanut tällaista suostumusta, työ- ja elinkeinotoimisto ottaa yhteyttä työnhakijaan ja kertoo työnantajan yhteydenotosta ja siitä aiheutuvasta työnhakijan velvollisuudesta ottaa yhteyttä työnantajaan työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

Menettelyn ongelmana on se, ettei työnantaja voi varmistua siitä, onko työ- ja elinkeinotoimisto ottanut yhteyttä kaikkiin mahdollisesti takaisinotettaviin työntekijöihin, vaikka työnantaja voi joutua mahdollisesta lainsäädännöstä vahingonkorvausvastuuseen työntekijää kohtaan. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimistolle aiheutuu ylimääräistä työtä tilanteessa, jossa olisi luontevinta, että työnantaja ottaisi suoraan yhteyttä työntekijään.

Pykälässä säädetäisiin, että työ- ja elinkeinotoimistolla olisi oikeus antaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä työnantajalle takaisinottovelvollisuuden suorittamiseksi tieto siitä, onko työnantajan irtisanoma yksilöity henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

13 luku. **Muutoksenhaku**

3 §. Muutoksenhaku työnantajapalvelujen epäämistä ja työnantajien rahoitusvastuuta koskevaan päätöksen. Pykälän 1 momentin viittaukset muutettaisiin vastaamaan 5 a luvun ehdotettuja muutoksia. Lisäksi pykälään ehdotetaan tehtäviksi työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuvat muutokset.

1.2 Työttömyysturvalaki

1 luku. Yleiset säännökset

3 §. Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnhakusuunnitelmaa koskevat maininnat korvattaisiin työllistymissuunnitelmallä yhdenmukaisesti julkisesta työvoimapaalvelusta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten kanssa. Työkokemuksen sijasta pykälässä käytettäisiin julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa olevaa käsitettä työhistoria. Terminologisella muutoksella ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Lisäksi pykälään ehdotetaan tehtäväksi työvoimatoimistojen muuttamista työ- ja elinkeinotoimistoiksi koskeva muutos.

5 §. Määritelmät. Työvoimapolitiittista toimenpidettä ei enää määritellä työttömyysturvalaissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 1 momentin 9 kohdassa säädettyä työssäolovelvoitteen määritelmää muutettaisiin. Työvoimapolitiittista toimenpidettä koskevan maininnan korvaaminen työllistymistä edistävällä palvelulla ei vaikuttaisi työssäolovelvoitteiden täyttymiseen, koska velvoitteiden täyttymisestä säädetään kutakin työssäolovelvoitetta koskevassa pykälässä.

Pykälän 1 momentin 10 ja 10 a kohdissa määriteltäisiin työllistymissuunnitelma ja työllistymissuunnitelmaa korvaava suunnitelma yhdenmukaisesti julkisesta työvoimapaalvelusta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten kanssa.

9 §. Työssäkäyntialue. Työvoiman alueellisen liikkuvuuden ja työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi työnhakijaksi rekisteröitynyt henkilö pyritään ohjaamaan hakemaan työtä mahdollisimman laajalta alueelta. Työ- ja elinkeinotoimisto ja työnhakija sopivat työnhakijan työnhakialueesta ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa. Työnhakialue on alue, jolta henkilöasiakas hakee työtä ja jolta hänelle ensisijaisesti tarjotaan työtä.

Koska kaikilla työttömillä työnhakijaasiakkailla ei ole mahdollisuuksia ottaa työtä vastaan tai osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin laajalla maantieteellisellä alueella, on tarpeen määritellä työssäkäyntialue, jolla henkilön on otettava tarjottu työ vastaan

ja osallistuttava työllistymistä edistäviin palveluihin työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työssäkäyntialueen määrittelyllä on vaikutusta myös työnhakijalle maksettavaan ylläpitokorvaukseen, liikkuvuusavustukseen sekä työttömyysturvalaissa tarkoitettuun matka-avustukseen.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että työssäkäyntialue määriteltäisiin kilometripohjaisesti siten, että henkilön työssäkäyntialue olisi hänen asuinpaikastaan 80 kilometrin etäisyydelle ulottuva alue. Tällä alueella henkilön oletettaisiin lähtökohtaisesti pystyvän järjestämään kulkemisensa. Etäisyyden tarkastelussa huomioitaisiin matka henkilön asuinpaikan osoitteesta työpaikan osoitteeseen yleistä tietä pitkin. Asuinpaikalla tarkoitettaisiin osoitetta, jossa henkilö tosiasiallisesti asuu. Lähtökohtaisesti henkilön katsotaisiin asuvan osoitteessa, jonka hän on ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle ja joka on merkitty työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään.

Ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus laajentaa nykyisiä työssäkäyntialueita. Kun tarkastelussa ovat kaikki nykyiset työssäkäyntialueet, keskimääräinen enimmäispituus on noin 80 kilometriä. Tällä hetkellä maksimietäisyydet työssäkäyntialueella ovat yli sata kilometriä. Työssäkäyntialueiden laajuutta arvioitaessa on otettava huomioon, että ehdotettu 80 kilometriä olisi työssäkäyntialueen enimmäislaajuus. Tilastokeskuksen työssäkäyntialuetilastojen mukaan toisen kunnan alueella työssä käyvien (pendelöivien) osuus on vuodesta 1990 vuoteen 2005 kasvanut noin kahdeksan prosenttiyksikköä ollen 33,5 % vuonna 2005. Vaikka työmatkojen keskipituus on kasvanut, suurella osalla työssäkäyvistä päivittäinen työmatka jää alle 80 kilometrin. Tämä johtunee ainakin osittain asutuksen ja työpaikkojen keskittymisestä tietyille alueille. Vaikka ehdotettu muutos ei keskimäärin laajentaisi työssäkäyntialueita, joidenkin työnhakijoiden kohdalla muutos tarkoittaisi nykyisen työssäkäyntialueen laajentamista. Näin tapahtuu myös tällä hetkellä, kun työssäkäyntialueita määritellään uudelleen kuntien yhdistymisten johdosta.

Työnhakijan tosiasiallisiin mahdollisuuksiin ottaa tarjottu työ vastaan vaikuttaa muun

muassa se, millä tavoin hänellä on mahdollisuus järjestää työmatkansa.

Pätevästä syystä kieltäytyä tarjotusta työstä työmatkaan kuluvan ajan perusteella ehdotetaan säädettäväksi 2 luvun 14 §:ssä. Nykyisen lain mukaan työnhakijalle on varattava kohtuullinen aika kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen. Lisäksi työnhakijalla on oikeus kieltäytyä tarjotusta osa-aikaisesta työstä, jos työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava soviteltu työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työttömyysetuus. Näitä säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi.

2 luku. **Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset**

1 §. Työtön työnhakija. Pykälän 1 momentissa säädettyä työttömyysetuuteen oikeutetun henkilön määritelmää ehdotetaan muutettavaksi. Työttömyysetuuteen olisi oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Nykyisen säännöksen maininnalla työmarkkinoiden käytettävissä olemisesta ei ole käytännössä merkitystä, koska työnhakijan asettaessa rajoituksia työmarkkinoiden käytettävissä ololleen hänen oikeutensa työttömyysetuuteen ratkaistaan muiden 2 ja 8 luvussa olevien säännösten perusteella.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyistä lakia vastaavasti siitä, ketä pidetään työttömänä. Työnhakijan määritelmästä säädettäisiin 3 momentissa. Työnhakijan määritelmä vastaisi asiasisällöltään muutoin nykyistä lakia, mutta säännöksessä huomioitaisiin työnhakijaksi rekisteröitymisen painottuminen henkilökohtaisen käynnin sijasta verkkopalveluiden käyttämiseen. Tästä syystä 3 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä olisi, että työnhakija asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla. Säännöksen perusteella henkilön rekisteröityessä työnhakijaksi verkkopalvelussa työttömyysetuuden saamisen edellytykseksi voitaisiin asettaa, että henkilön on käytävä työ- ja elinkeinotoimistossa tietyn ajan kuluessa henkilökohtaisesti. Tällöin työttömyys-

etus voitaisiin muiden edellytysten täytyessä maksaa verkkoilmoittautumisesta lukien. Tämä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Työnhakijan palvelutarpeen selvittäminen ja työnhakijan tarvitsemien palveluiden järjestäminen edellyttävät yleensä henkilökohtaista asiointia. Henkilökohtaisen asioinnin vaatimus työnhaun uusimiseksi perustuisi aina työnhakijan yksilöllisesti määräytyvään palvelutarpeeseen tai etuuden väärinkäytösten ehkäisemiseen tai selvittämiseen.

Pykälän 4 momentti vastaisi nykyistä 3 momenttia, mutta siihen tehtäisiin työnhakusuunnitelma- ja työllistymisohjelma - käsitteiden korvaamista työllistymissuunnitelmalla koskeva muutos.

1 a §. Ulkomaalaisen oikeus työttömyysetuuteen. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia siten, että lain 3 luvun 7 §:ssä säädettyjä ulkomaalaisen rekisteröintiä työnhakijaksi koskevia edellytyksiä lievennettäisiin. Jatkossa myös määräaikaisen tilapäisen oleskeluluvan (B) saanut henkilö voitaisiin rekisteröidä työnhakijaksi, jos oleskelulupa ei liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Muutosehdotuksen tavoitteena on parantaa ulkomaalaisten mahdollisuuksia päästä julkisen työvoimapalvelun piiriin. Koska tavoitteena ei kuitenkaan ole laajentaa ulkomaalaisen henkilön oikeutta saada työttömyysetuutta, ehdotetaan työttömyysturvalain 2 lukuun otettavaksi uusi 1 a §, jossa säädettäisiin ulkomaalaisen oikeudesta työttömyysetuuteen. Samalla ehdotetaan kumottavaksi voimassa oleva 8 luvun 1 §.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa työmarkkinatukea koskevaa 8 luvun 1 §:ää vastaavasti sellaisten henkilöiden, jotka eivät ole Suomen kansalaisia ja joilla on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen perusteella, oikeudesta saada työttömyysetuutta. Ehdotettu säännös koskisi myös työttömyyspäivärahaa hakevia henkilöitä.

Pykälän 2 momentti vastaisi pääosin voimassa olevaa 8 luvun 1 §:ää. Koska ulkomaalaislain 33 §:n mukaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa (P-EY) rinnastetaan voimassaoloajaltaan pysyvään oleskelulupa (P),

säännökseen ehdotetaan lisättäväksi pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa. Ehdotettu muutos vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä. Tilapäisen määräaikaisen oleskeluluvan (B) saaneella henkilöllä ei säännöksen perusteella olisi oikeutta työmarkkinatukeen, vaikka hänet rekisteröitäisiin työnhakijaksi.

Työttömyyspäiväraha-oikeuden osalta voimassa olevassa työttömyysturvalaissa ei ole oleskelulupaa koskevia edellytyksiä. Tästä syystä lakiin julkisesta työvoimapalvelusta ehdotettu muutos voisi siten merkitä sitä, että osa tilapäisen määräaikaisen oleskeluluvan (B) saaneista voisi työttömänä ollessaan saada oikeuden työttömyyspäivärahaan. Koska tarkoituksena ei ole laajentaa työttömyyspäivärahaan oikeutettujen piiriä, pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että momentissa tarkoitettun henkilön oikeus työttömyyspäivärahaan edellyttää, että henkilöllä on oikeus ansiotyöhön muun kuin tilapäisen oleskeluluvan perusteella. Ehdotettu säännös säilyttäisi nykytilan julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin ehdotetusta muutoksesta riippumatta.

11 §. Työmarkkinoilta poissaolo. Koska työvoimapolitiittista toimenpidettä ei enää määritellä työttömyysturvalaissa, pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että työnhakijan katsottaisiin olleen työmarkkinoilla ajan, jonka hän on ollut jossakin 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdissa mainituista työllistymistä edistävästä palveluista. Työmarkkinoilla olona pidettäisiin siten myös julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvussa tarkoitettua työttömyysetuudella tuettua omaehtoista opiskelua sekä maahanmuuttajien työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai työmarkkinatoimenpiteeseen rinnastetussa palvelussa olemista.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi myös muutos, joka johtuu työvoimatoimistojen muuttamisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi.

14 §. Alueellinen liikkuvuus. Pykälässä säädettäisiin pätevästä syystä kieltäytyä työssäkäyntialueella tarjotusta työstä työmatkaan kuluvaan aikaan vedoten sekä pätevästä syystä kieltäytyä työssäkäyntialueen ulkopuolelta tarjotusta työstä.

Vaikka ehdotettu kilometripohjainen työssäkäyntialueen määrittely lyhentäisi joiden-

kin työttömien työnhakijoiden kohdalla matkaa, jolta työtä on otettava vastaan, se ei riittävästi ottaisi huomioon todellisia liikkumismahdollisuuksia. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä, jos päivittäinen työmatka kokoaikatyössä keskimäärin ylittäisi yhteensä kolme tuntia. Koska osa-aikatyössä kolmen tunnin päivittäinen työmatka saattaisi tarkoittaa sitä, että päivittäinen matka-aika olisi pitempi kuin työaika, ehdotetaan että osa-aikatyössä vastaava päivittäinen työmatkaan kuluva aika olisi keskimäärin yhteensä kaksi tuntia. Työpäivän ja työmatkan kokonaispituuden huomioon ottaminen antaisi nykyistä paremmat mahdollisuudet kiinnittää huomiota työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Kokoaikatyö ja osa-aikatyö olisivat työttömyysturvalaissa määritellyn mukaisia.

Tarkasteltaessa päivittäiseen työmatkaan käytettävää aikaa otettaisiin joukkoliikenteen lisäksi huomioon esimerkiksi oman auton ja polkupyörän käyttömahdollisuus sekä mahdollisuus kävellä työmatka. Työmatkaan kuluva aika laskettaessa huomioitaisiin aika, joka henkilöllä kuluu matkaan hänen asuinpaikastaan työpaikan osoitteeseen yleistä tietä pitkin normaaleissa sää- ja muissa olosuhteissa. Keskimääräisen matka-ajan tarkastelu tarkoittaa sitä, että tarkastelussa otettaisiin huomioon työmatkaan normaalitilanteessa keskimäärin kuluva aika. Näin ollen pätevää syytä kieltäytyä työstä ei olisi, jos työmatkaan kuluva aika olisi esimerkiksi joinakin viikonpäivinä tai kesäaikana julkisen liikenteen aikatauluista johtuen tavanomaista pidempi.

Matka-aikaa laskettaessa otettaisiin huomioon myös kulkuvälineiden vaihtaminen odotusaikoihin. Sen sijaan aikaa, joka työmatkaan kaikkienensa kuluu, kun siihen yhdistetään esimerkiksi lasten vieminen hoitopaikkaan, ei huomioitaisi. Jos työnantaja edellyttää työntekijältä liikkumista työpisteestä toiseen työpäivän aikana, työpisteiden välistä matka-aikaa ei huomioitaisi työmatkaan kuluva aika laskettaessa.

Pykälän 2—5 momentti vastaisi jäljempänä kerrottua poikkeusta lukuun ottamatta voimassa olevan lain 1 ja 3—5 momenttia. Säännöksen luettavuutta parannettaisiin sää-

tämällä 2 momentissa luettelomuodossa pätevistä syyistä kieltäytyä vastaanottamasta työssäkäyntialueen ulkopuolelta tarjottua työtä. Luetteloa täsmennettäisiin 3 ja 4 momentissa. Lisäksi pykälässä otettaisiin huomioon työssäkäyntialueiden muuttuminen yksilöllisesti määräytyviksi. Mainitut muutokset eivät vaikuttaisi työnhakijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin.

Nykyisen lain 2 momentissa on edellytetty, että työvoimatoimisto on selvittänyt, olisiko työssäkäyntialueen ulkopuolelta tarjottuun työhön ollut saatavissa sopivaa työvoimaa siltä työssäkäyntialueelta, jolla avoin työpaikka sijaitsee. Koska työssäkäyntialue määräytyisi jatkossa työnhakijan tosiasiallisen asuinpaikan perusteella, säännös ehdotetaan korvattavaksi säätämällä 2 momentin 1 kohdassa, että työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä työssäkäyntialueen ulkopuolelta tarjotusta työstä, jos työpaikkaan olisi työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan saatavissa sellaisia sopivia työntekijöitä, joiden työssäkäyntialueella avoin työpaikka sijaitsee.

Pykälään tehtäisiin myös työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuvat muutokset.

17 §. *Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen.* Laissa on käytetty epäyhtenäisesti työ- ja elinkeinotoimiston järjestämiin palveluihin ja toimenpiteisiin liittyviä termejä. Käytettyjä ilmaisuja selkeytettäisiin säätämällä pykälän 1 momentissa koulutukseen osallistuvasta palveluun osallistuvan sijasta.

18 §. *Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että työnhakijalle voitaisiin asettaa korvaukseton määräaika, jos hän jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen.

Ehdotettu momentti koskisi myös kotoutumissuunnitelman tai aktivointisuunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen saapumatta jättämistä. Nykyisessä laissa aktivointisuunnitelman laatimisesta kieltäytymistä koskeva säännös on 8 luvun 6 § 1 momentissa. Nykyinen säännös koskee vain työmarkkinatuen saajia. Ehdotettua 18 §:n 1 momenttia ei kuitenkaan olisi tarkoituk-

senmukaista rajata henkilön saaman etuuden perusteella. Koska aktivointisuunnitelma laaditaan työttömyyspäivärahan saajalle vain hänen omasta pyynnöstään, ehdotetun pykälän mukainen korvaukseton määräaika asetettaisiin työttömyyspäivärahan saajalle hänen pyydettyään aktivointisuunnitelman laatimista mutta jäätyä saapumatta suunnitelman laatimistilaisuuteen.

Kotoutumissuunnitelman laatimisesta kieltäytymisestä ei voimassa olevassa laissa ole erillistä säännöstä. Maahanmuuttajalle, joka kieltäytyy kotoutumissuunnitelman laatimisesta, ei ole asetettu korvauksetonta määräaika, koska ennen kotoutumissuunnitelman laatimista henkilöllä ei lain mukaan ole oikeutta työmarkkinatukeen kotoutumistukena. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan myös maahanmuuttajalle, jolle on jo laadittu kotoutumissuunnitelma ja joka kieltäytyy sen tarkistamisesta, on asetettu korvaukseton määräaika työttömyysturvalain 2 luvun 18 §:n perusteella. Työttömien työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi on perusteltua, että suunnitelman laatimisen laiminlyönnistä asetettava seuraamus olisi samanlainen kaikille työnhakijoille.

Voimassa olevan lain mukaista 60 päivän korvauksetonta määräaika työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen saapumatta jäämisen perusteella on käytännössä pidetty liian pitkänä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että korvaukseton määräaika olisi 15 päivää. Tällä tarkoitettaisiin kalenteripäiviä, kuten muidenkin korvauksettomien määräaikojen kohdalla. Lisäksi saapumatta jättämisen syyistä riippumatta henkilön työhaun voimassaolo päättyisi julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin ehdotetun muutoksen mukaisesti.

Työllistymissuunnitelma muodostaa perustan työnhakijan palveluille työ- ja elinkeinotoimistossa sekä pohjan niille toimille, joilla työnhakija itse pyrkii työllistymään tai parantamaan edellytyksiään työllistyä. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että laiminlyönnin jälkeen oikeus työttömyysetuuteen ei palautuisi ennen kuin työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu.

Suunnitelmaa ei aina voida laatia viipymättä alkuperäisen laatimis- tai tarkistamistilaisuuden jälkeen työ- ja elinkeinotoimistosta

johtuvasta syystä, vaikka työnhakija pyytäisi suunnitelman laatimista. Riippumatta siitä, milloin suunnitelma laadittaisiin tai työnhakija pyytäisi suunnitelman laatimista laiminlyötyään saapua suunnitelman alkuperäiseen laatimistilaisuuteen, korvaukseton määräaika olisi aina vähintään 15 päivää. Jos työnhakija olisi tänä 15 päivän aikana esittänyt suunnitelman laatimista koskevan pyynnön, oikeus työttömyysetuuteen palautuisi 15 päivän kulluttua alkuperäisen aikavarauksen laiminlyönnistä. Jos työnhakija taas pyytäisi suunnitelman laatimista myöhemmin, mutta suunnitelmaa ei voitaisi laatia työ- ja elinkeinotoimistosta johtuvasta syystä, oikeus etuuteen palautuisi päivästä, jona työnhakija olisi esittänyt pyyntönsä.

Työttömyysetuuden menettäminen työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen saapumatta jäämisen perusteella olisi luonteeltaan korvaukseton määräaika myös 15 päivän jälkeisen ajan osalta. Tällä olisi merkitystä ratkaistaessa työnhakijan oikeutta saada työttömyysetuutta työttömyysturvalain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työllistymistä edistävän palvelun ajalta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei työnhakijalle asetettaisi 1 momentissa tarkoitettua korvauksetonta määräaika laiminlyönnistä, jos hän olisi etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyisi työnhakijan esittämän syyn aikavarauksen siirtämiselle. Käytännössä työ- ja elinkeinotoimisto ei tulisi ensimmäisellä kerralla edellyttämään työnhakijalta yhteydenoton lisäksi mitään muuta selvitystä pois jäämisen syistä, mutta työnhakijan peruuttaessa aikavarauksia toistuvasti häneltä vaadittaisiin asiaa koskevaa selvitystä. Pätevänä syynä pidettäisiin ainakin sairauteen, työhön, työnhakuun tai työmarkkinavalmiuksien parantamiseen liittyvää tai muuta pätevydeltään näihin verrattavaa syytä.

Jos työnhakija ei olisi ottanut ennen aikavarausta yhteyttä työ- ja elinkeinotoimistoon varatun ajan muuttamiseksi, hänelle asetettaisiin 1 momentissa tarkoitettu korvaukseton

määräaika kaikissa muissa tilanteissa paitsi silloin, kun saapumatta jäämisen syynä on sairaus, tapaturma tai jokin henkilöstä itsestään riippumaton syy.

Voimassa olevan 18 §:n 2 ja 4 momentit ehdotetaan siirrettäväksi 19 §:ään. 18 §:n 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun periaate huomioon ottaen työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan saajia ei tulisi perusteettomasti asettaa eri asemaan toimenpiteestä kieltäytymisen johdosta.

18 a §. *Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen.* Pykälä olisi uusi, mutta vastaisi asiasisällöltään nykyisen 18 §:n 1 momenttia ja sen vakiintunutta soveltamiskäytäntöä muulta kuin työnhakusuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämisen osalta.

Pykälässä säädettäisiin 60 päivän korvauksettomana määräajan asettamisesta työnhakijan kieltäytyttyä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta. Korvaukseton määräaika asetettaisiin suunnitelman laatimista tai tarkistamista koskevan nimenomaisen kieltäytymisen lisäksi myös työnhakijan meneteltyä muutoin kuin 18 §:ssä tarkoitetulla tavalla siten, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa. Tällaisesta menettelystä voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun työnhakijan päihtymys estää suunnitelman laatimisen tai työnhakija kieltäytyy allekirjoittamasta suunnitelmaa.

Nykyisessä laissa ei ole säädetty pätevistä syystä kieltäytyä työnhakusuunnitelman laatimisesta. Lakia on kuitenkin vakiintuneesti tulkittu siten, ettei korvauksetonta määräaika ole asetettu, jos työnhakija on voinut osoittaa pätevän syyn kieltäytymiselleen. Pykälässä ehdotetaankin säädettäväksi, ettei korvauksetonta määräaika asetettaisi, jos työnhakijalla on pätevä syy, jonka takia työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa ei ole voitu laatia tai tarkistaa. Pätevän syyn arvioisi työ- ja elinkeinotoimisto.

19 §. *Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työnhakijan kanssa laaditussa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta, pykälässä erikseen määritellyistä

työllistymistä edistävästä palveluista kieltäytymisestä ja palvelun keskeyttämisestä.

Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevia 18 ja 19 §:ää kuitenkin siten, että nykyisen lain 18 §:n 2 momenttiin sisältyvää säännöstä, joka koskee työkokeiluun ja työelämävalmennukseen rinnastettavasta, kohtuulliseksi katsottavasta työllistymistä edistävästä toimenpiteestä kieltäytymistä, on täsmennetty määrittelemällä, mitä palveluja säännös koskee. Määrittely on perusteltua työttömän työnhakijan oikeusturvan kannalta ja samalla poistuisi käytännössä vaikeaksi muodostunut ongelma siitä, mitä voidaan pitää laissa tarkoitettuna rinnastettavana, kohtuulliseksi katsottavana työllistymistä edistävästä toimenpiteestä.

Työnhakijalla ei ehdotetun 19 §:n mukaan olisi oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyisi työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvästä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työkokeilusta tai työelämävalmennuksesta, 6 luvussa tarkoitettua työ- ja koulutuskokeilusta tai maahanmuuttajan kotoutumistoimenpiteestä. Nykyistä lakia vastaavasti 60 päivän korvaukseton määräaika voitaisiin asettaa myös jos työnhakija ilman pätevää syytä keskeyttäisi edellä mainitun palvelun. Kotoutumistoimenpiteestä kieltäytymisestä ja sen keskeyttämisestä säädetään tällä hetkellä voimassa olevassa 8 luvun 5 §:ssä, joka ehdotetaan kumottavaksi.

Työharjoittelusta kieltäytymisestä tai sen keskeyttämisestä säädetään työttömyysturvain 8 luvun 2 §:ssä ja kuntouttavaa työtointa koskevasta kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä 8 luvun 6 §:ssä. Sellaisia työllistymistä edistäviä ja muita palveluita, joihin ei sovellettaisi 2 luvun 16 tai 19 §:ää taikka 8 luvun säännöksiä, koskeva kieltäytyminen tai palvelun keskeyttäminen arvioitaisiin 2 luvun 20 §:n mukaisesti työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteuttamisen laiminlyöntinä. Tämä korostaisi suunnitelman toteuttamiseen liittyvää työnhakijan omaa vastuuta työllistymisen edellytysten parantamisessa.

20 §. Työllistymissuunnitelman toteuttaminen. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka johtuvat käsitteiden työllistymissuunnitelma ja sitä korvaava suunnitelma käyttöön ottamisesta.

Korvaukseton määräaika työllistymissuunnitelman toteuttamisen perusteella tulisi nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti asetettavaksi esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö ei esimerkiksi hae työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuihin työ- tai koulutuspaikkoihin tai kieltäytyy suunnitelmassa sovitusta työhaikvalmennuksesta tai keskeyttää sen.

21 §. Toistuva kieltäytyminen. Pykälä vastaisi lähtökohtaisesti voimassa olevaa lakia. Säännöstä kuitenkin täydennettäisiin siten, että siinä tarkoitettu työssäolovelvoite voitaisiin asettaa, jos työnhakijan menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua hakeutua ammatilliseen koulutukseen 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Tämä tukisi osaltaan 8 luvun 2 ja 3 §:ssä säädettyä velvollisuutta, kun toistuvasta yhteishaun laiminlyönnistä voitaisiin asettaa tässä pykälässä tarkoitettu työssäolovelvoite.

Nykyisessä laissa on säädetty, että työssäolovelvoite täyttyy muun muassa henkilön oltua koulutuksessa vähintään kolme kuukautta. Tästä on aiheutunut epäselvyyttä sen suhteen, onko kyse työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta vai kerryttääkö velvoitetta myös omaehtoinen opiskelu. Tulkintaongelmien ratkaisemiseksi pykälässä ehdotetaan säädetäväksi, että velvoitetta kerryttäisi sekä työvoimapoliittinen aikuiskoulutus että omaehtoinen opiskelu. Omaehtoiselta opiskelulta edellytettäisiin, että sitä pidettäisiin päätoimisena opiskeluna 2 luvun 6 §:n 2 momentin perusteella ja että henkilö on myös tosiasiallisesti opiskellut kyseisiä opintoja.

Pykälää täsmennettäisiin lisäksi korvaamalla ilmaus työllistymistä edistävä toimenpide ilmaisulla työllistymistä edistävä palvelu. Muutoksesta huolimatta kuntouttavaan työtoimintaan liittyvästä toistuvasta menettelystä asetettaisiin työssäolovelvoite 8 luvun 6 §:n perusteella.

8 luku. **Työmarkkinatuen erityiset työvoimapoliittiset rajoitukset**

2 §. *Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori.* Koska työvoimapoliittista toimenpidettä ei enää määritellä työttömyysturvalaisena, pykälän 2 momenttia muutettaisiin viittaamalla työvoimapoliittisen toimenpiteen sijasta 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdissa mainittuihin työllistymistä edistäviin palveluihin.

Pykälän 3 momentin mukaan ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta työmarkkinatukeen työttömyysajalta, jos hän on kieltäytynyt kuntoutuksesta tai keskeyttänyt kuntoutuksen. Säännöstä täsmennettäisiin viittaamalla julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettuun työ- ja koulutuskokeiluun.

Pykälän 5 momentissa oleva viittaussäännös muutettaisiin vastaamaan 2 lukuun ehdotettuja muutoksia. Työelämävalmennuksesta ja työkokeilusta kieltäytymisestä ja näiden palveluiden keskeyttämisestä säädettäisiin vain 2 luvun 19 §:ssä.

3 §. *Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen.* Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin työnhakusuunnitelmien muuttumisesta työllistymissuunnitelmiksi johtuva muutos.

4 §. *Odotusaika.* Koska työvoimapoliittista toimenpidettä ei enää määritellä työttömyysturvalaisena, pykälän 2 momenttia muutettaisiin viittaamalla työvoimapoliittisen toimenpiteen sijasta 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdissa mainittuihin työllistymistä edistäviin palveluihin.

4 a §. *Työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen.* Pykälään tehtäisiin työnhakusuunnitelmien muuttumisesta työllistymissuunnitelmiksi johtuva muutos. Lisäksi pykälää muutettaisiin siten, että työvoimapoliittisessa toimenpiteessä olemisen sijasta työssäolovelvoitetta kerryttäisi 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdissa mainittuihin työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen.

5 §. *Kotoutustoimenpiteestä kieltäytymisen ja sen keskeyttäminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Maahanmuuttajan kotoutustoimenpiteestä kieltäytymisestä ja sen keskeyttämisestä säädettäisiin ehdotetussa 2 luvun 19 §:ssä. Muutos ei vaikuttaisi työmarkkinatukea saavan maahanmuuttajan oikeuk-

siin tai velvollisuuksiin. Jos maahanmuuttajalle poikkeuksellisesti maksettaisiin työttömyyspäivärahaa, hän tulisi kotoutumissuunnitelmassa sovittujen palveluiden osalta velvoittavuuden piiriin yhdenmukaisesti työmarkkinatukea saavien kanssa.

6 §. *Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä kieltäytyminen ja keskeyttäminen.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Aktivointisuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen liittyvästä työnhakijan moitittavasta menettelystä säädettäisiin ehdotetussa 2 luvun 18 ja 18 a §:ssä. 3 momentista poistettaisiin viittaus 1 momenttiin.

7 §. *Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen.* Koska laissa ei enää määritellä työvoimapoliittista toimenpidettä, työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää se osallistuessaan 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdissa mainittuihin työllistymistä edistäviin palveluihin.

11 luku. **Toimeenpanoa koskevat säännökset**

2 §. *Velvollisuus tietojen antamiseen.* Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin työvoimatoimistojen muuttumisesta työ- ja elinkeinotoimistoiksi johtuva muutos ja 4 momentissa oleva työttömyysetuuden saajan velvollisuus ilmoittaa etuuden maksajalle työvoimapoliittisen toimenpiteen päättymisestä korvattaisiin velvollisuudella ilmoittaa työllistymistä edistävän palvelun päättymisestä.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään työnhakijalle työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta ylläpitokorvauksesta. Koska järjestelmää, jossa työttömyysetuuden maksajalla olisi aina käytettävissään ajantasainen tieto työnhakijan osallistumisesta palveluihin, on käytännössä mahdotonta luoda, ylläpitokorvauksen perusteettoman maksatuksen kannalta olisi tärkeää, että työnhakija itse ilmoittaisi osallistumispäivät Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle. Tämän vuoksi 4 momentin uudessa 18 kohdassa säädettäisiin etuuden saajan velvollisuudesta ilmoittaa mainitut osallistumispäivät. Koska kuntouttava työtoiminta on työllistymistä edistävä palvelu,

kuntouttavan työtoiminnan osallistumispäiviin liittyvä 5 momentin 5 kohta voitaisiin kumota.

Samalla korjattaisiin 5 momentin 3 kohdassa oleva virheellinen pykäläviittaus.

1.3 Lakiehdotukset 3 – 4

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) osalta ehdotetaan tehtäväksi terminologiaan liittyvät tekniset muutokset.

2 Tarkemmat säännökset ja mää- räykset

Lakiesitys edellyttää muutoksia julkisesta työvoimapaalvelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1344/2002). Asetukseen on tarkoitus tehdä tarvittavat muutokset koskien työnhakijaksi rekisteröintiä ja työllistymissuunnitelmia. Asetukseen tulisi tarkemmat säännökset koskien työllistymissuunnitelman rakennetta, sen allekirjoittamista sekä arkistointia.

Asetusta on myös tarkoitus muuttaa vastaamaan lakiesityksen ehdotuksia palkkatuen myöntämisen ehtojen lieventämisestä. Lisäksi tarkistetaan palkkatukea koskevat säännökset vastaamaan lakiesityksessä ehdotettuja lakimuutoksia, jotka ovat aiheutuneet EU:n ryhmäpoikkeusasetuksen voimaantulosta ja jotka koskevat elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle myönnettävää palkkatukea de minimis -tukena.

Lisäksi asetukseen tehdään tarvittavat muutokset johtuen lakiesityksessä ehdotetuista muutoksista työnantaja-asiakkaan maksullisiin erityispalveluihin (HRV-palvelut).

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

Lain 7 luvun 3 §:n 4 momentin 2 a kohta on voimassa 31 päivään joulukuuta 2011. Sen nojalla myönnettyä palkkatukea voidaan kuitenkin maksaa enintään 31 päivään joulukuuta 2012.

Julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain muuttamisesta annettavan lain siirtymäsäännöksessä ehdotetaan, että jos henkilö on täytännyt muutosturvan piiriin kuulumisen 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja työhistoriaedellytykset ennen kuin laki on tullut voimaan, sovelletaan lain tullessa voimaan voimassa ollutta 5 a luvun 2 §:n 2 momenttia siltä osin kuin se koskee pyynnön esittämistä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että työ- ja elinkeinotoimistolla ei olisi velvollisuutta erikseen ilman työnhakijan esittämää pyyntöä tutkia niiden työnhakijoiden muutosturvan piiriin kuulumista, joiden osalta edellytykset ovat täyttyneet ennen 1.5.2010. Henkilöiden tulisi itse pyytää muutosturvan piiriin kuulumisen tutkimista 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä tai pykälässä säädettyjen lomautuksen kestoja koskevien edellytysten täyttymisestä. Kaikille muutosturvan piiriin kuuluville laadittaisiin kuitenkin lain voimaan tulon jälkeen työllistymissuunnitelma riippumatta siitä, ovatko muutosturvan piiriin kuulumisen edellytykset täyttyneet ennen vai jälkeen lain voimaantumista.

Työnantajalle myönnettyyn palkkatukeen sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä, jos päätös tuen myöntämisestä on tehty ennen ehdotetun lain voimaantumista. Työmarkkinatoimenpiteiden osalta sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä, jos toimenpiteestä on tehty sopimus ennen lain voimaantumista.

Työttömyysturvalain muuttamista koskevaa lakia sovellettaisiin korvauksettomien määräaikojen asettamisen osalta tilanteissa, joissa työnhakijan menettely on tapahtunut lain voimaantumisen jälkeen. Käytännössä tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että työnhakijan alueellista velvollisuutta ottaa vastaan tarjottua työtä arvioitaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleiden työssäkäyntialueiden perusteella. Jos työnhakijalle maksettaisiin ylläpitokorvausta lain voimaan tullessa kesken olevan työllisyyttä edistävän palvelun ajalta, oikeus ylläpitokorvaukseen määräytyisi lain voimaan tullessa voimassa olleiden työssäkäyntialueiden perusteella.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämismääräykset

Suomen perustuslain (731/1991, jäljempänä perustuslaki) perusoikeussäännöksillä on ollut merkitystä esitystä valmisteltaessa. Arvioinnissa on otettu huomioon erityisesti perustuslain 6, 7, 9, 10 ja 19 pykälät.

Lakiehdotus 1.

Työnhaun voimassaolo ja työnhaun voimassaolon lakkaaminen

Työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:n mukaan työttömyysetuuden saaminen edellyttää, että henkilö on työtön työnhakija. Työnhakijana pidetään työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään rekisteröityä henkilöä, joka on pitänyt työhakemuksensa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään. Esityksessä ehdotetaan muutoksia työnhaun voimassa oloa koskevaan 3 luvun 6 §:ään. Pykälä ehdotetaan jaettavaksi työnhaun voimassaoloa koskevaksi 6 §:ksi ja työnhaun voimassaolon lakkaamista koskevaksi 6 a §:ksi. Ehdotetuilla muutoksilla on kiinteä yhteys henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta ja sitä kautta perustuslain 19 §:n 2 momenttiin.

Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 47/2002 vp), että työhakemuksen voimassaolon lakkaaminen tilanteessa, jossa työnhakija laiminlyö työvoimatoimiston määräämät toimet hakemuksen voimassa pitämiseksi, edellyttää, että laissa määritellään, mitä tällaiset toimet ovat. Lisäksi hallinnon suhteellisuusperiaate edellyttää, että hakemuksen voimassaolon lakkaaminen liittyy ainoastaan vakaviin laiminlyönteihin. Lisäksi perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että laissa tulisi säätää myös siitä, minkä ajan jälkeen voimassaololtaan lakannut työhakemus voidaan saada uudelleen voimaan.

Esityksessä ehdotettu 3 luvun 6 a §:n 1 momentin 5 kohta vastaa sisällöltään voimassa olevaa 3 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohtaa. Säännöksen sanamuotoa kuitenkin ehdotetaan täsmennettäväksi. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan työnhaun voimassaolo lakkai-

si, jos työnhakija ei saavu sovittuun tai työ- ja elinkeinotoimiston työnhakijalle muutoin etukäteen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimistilaisuuteen. Sovittuun tai työnhakijalle muutoin etukäteen ilmoitettuun suunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jättämistä voidaan pitää perustuslakivaliokunnan tarkoittamana vakavana laiminlyöntinä ottaen huomioon suunnitelman merkityksen työnhakijan palveluprosessin etenemisen ja tarjottavien palvelujen perustana.

Ehdotetun 6 a §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan työnhaun voimassaolo lakkaisi myös, jos työnhakija ei enää täyttäisi 3 luvun 7 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi. Työnhaun voimassaolon lakkaaminen ei välttämättä liittyisi henkilön omaan menettelyyn tai laiminlyöntiin. Vastaavassa tilanteessa olevaa henkilöä, joka vasta pyytää työnhakijaksi rekisteröimistä, ei voitaisi hyväksyä työnhakijaksi. Näin ollen työnhaun päättymisen vastaavalla perusteella ei voitane katsoa olevan ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. Samalla esityksessä ehdotetaan parannettavaksi ulkomaalaisten asemaa lieventämällä 3 luvun 7 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Alle 25-vuotiaiden työllistäminen palkkatuella

Julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin ehdotetussa 7 luvun 3 §:n 4 momentin 2 a kohdassa mahdollistettaisiin palkkatuen myöntäminen määräaikaan työsuhteeseen yrityksen palkatessa yhdenjaksoisesti vähintään kolme kuukautta työttömänä olleen alle 25-vuotiaan nuoren. Säännöksen tavoitteena on helpottaa nuorten työllistymistä ja ehkäistä nuorten työttömyyden pitkittymistä lieventämällä palkkatuen myöntämisen edellytyksiä. Ehdotettua ikärajaa on käytetty työllisyyslainsäädännössä muutoinkin. Säännös olisi voimassa kahden vuoden ajan. Pykälässä ehdotettua ikärajaa tulee tarkastella myös perusoikeuksien näkökulmasta.

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan iän perusteella. Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen val-

lan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lainkohdassa säädetään yksilöille kaikissa elämäntilanteissa kuuluvasta vähimmäisturvasta. Pykälän 2 momentin mukaan lailla tataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden aikana. Käytännössä tällä tarkoitetaan sitä, että lainsäätäjän on turvattava perustoimeentulon turva lainkohdassa mainituissa tilanteissa. Perustuslakivaliokunta on pitänyt mahdollisena, ettei kaikkien henkilöiden työttömyyden aikaista toimeentuloa turvata samalla tavoin (PeVL 6/2002 vp sekä PeVL 17/1995 vp, PeVL 17/1996 vp, PeVL 32/1997 vp, PeVL 32/2000 vp ja PeVL 43/2001 vp). Erottelujen tulee kuitenkin olla hyväksyttäviä perusoikeusjärjestelmän kannalta.

Perustuslakivaliokunta on nuorten työmarkkinatukioikeutta koskevista lausunnoissaan (PeVL 17/1995 vp ja PeVL 17/1996 vp) katsonut, että iän perusteella määräytyvä erityiskohtelu on mahdollinen. Lausunnossa PeVL 17/1996 vp perustuslakivaliokunta toteaa, että ikärajojen asettamista käytetään sosiaaliturvalainsäädännössä määrittelemään tietyn järjestelmän piiriin kuuluvat tahot ja etuuden myöntämiseksi asetettavat ehdot. Perustuslakivaliokunta katsoi ottaen huomioon ajan työllisyystilanteen, että nuorten erilliskohtelulle oli olemassa hyväksyttävä peruste. Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota myös siihen, ettei kyse ollut mielivaltaisesti valitusta ikärajasta, sillä kyseinen 25-vuoden ikäraja sisältyi jo muutoinkin työllisyyslainsäädäntöön. Perustoimeentuloon liittyen perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan PeVL 17/1995 vp, ettei perustoimeentulon turva sinänsä estä asettamasta ehtoja ja rajoituksia tuen saamiselle. Perustoimeentuloa turvaavat sosiaalijärjestelmät on kuitenkin laadittava niin, ettei niiden ulkopuolelle jää väliinpuotoajaryhmiä. Järjestelmien ei kuitenkaan tarvitse ulottua sellaisiin henkilöihin, joilla lakisääteiset turvajärjestelmät ja oma tilanteensa kuten esimerkiksi perhesuhteensa muutoin kokonaisuutena arvioiden on toimeentulon edellytykset, vaikka heidän nor-

maalit toimeentulomahdollisuutensa ovatkin esimerkiksi työttömyyden johdosta heikentyneet. Edellä mainituissa lausunnoissa viitattiin lisäksi siihen, että lakiehdotusten tavoitteet liittyivät myös julkisen vallan velvollisuuteen edistää työllisyyttä.

Ehdotetulla säännöksellä ei puututa henkilölle myönnettäviin etuuksiin, sillä palkkatuki myönnetään työnantajalle. Säännös merkitsisi sitä, että muihin ikäryhmiin nähden alle 25-vuotiaille annettaisiin mahdollisuus työllistyä helpommin määräaikaiseen työsuhteeseen. Ehdotettu säännös ei kuitenkaan antaisi alle 25-vuotiaille subjektiivista oikeutta palkkatuettuun työhön, vaan palkkatuettuun työhön ohjaaminen perustuisi edelleenkin työ- ja elinkeinotoimiston harkintaan.

Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain soveltaminen soveltuvin osin työmarkkinatoimenpiteen järjestäjään ja työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvaan

Ehdotetun lain 8 luvun 3 §:n ehdotetaan uutta 3 momenttia, jonka mukaan yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain työnantaja ja työntekijää koskevia säännöksiä sovellettaisiin soveltuvin osin työmarkkinatoimenpiteen järjestäjään ja työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvaan, jollei muualla ole toisin säädetty. Lakia sovellettaessa toimenpiteen järjestäjä rinnastettaisiin työnantajaan ja työnhakija työntekijään. Momentissa luelteltaisiin sovellettavat säännökset.

Yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa säädetään muun muassa henkilötietojen käsittelystä, huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittelystä, kamera-valvonnasta sekä työnantajalle kuuluvien sähköpostiviestien käsittelystä. Sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatus yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan kannalta sekä perustuslain 7 §:ssä turvatus henkilökohtaisen koskemattomuuden kannalta.

Yksityisyyden suojasta työelämästä annetun lain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia työelämässä. Työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvat tekevät työtä pääsääntöisesti työpaikoilla, joissa on muita työntekijöitä ja joissa jo muutoinkin noudatetaan kyseistä lakia. Perusteltua on saattaa kaikki työpaikalla toimivat saman-

tasoisien suojan piiriin. Yksityisyyden suojausta työelämästä annetun lain säännösten suhdetta perusoikeuksiin on arvioitu perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 10/2004 vp. Laki on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittelyn osalta sääntelyä on arvioitu myös siviilipalveluslain (1446/2007) ja asevelvollisuuslain (1438/2007) käsittelyn yhteydessä pyydytyissä perustuslakivaliokunnan lausunnoissa (PeVL 18/2007 vp ja PeVL 9/2007 vp). Siviilipalvelusta koskevassa lausunnossa PeVL 18/2007 vp todetaan, etteivät kyseisen lakiehdotuksen 24 ja 25 §:n säännökset siviilipalvelusvelvolliseen kohdistettavissa olevista terveystarkastuksesta ja huumetestistä ole valiokunnan aiemman käytännön valossa perustuslain kannalta ongelmallisia. Järjestelmien välillä on tiettyä samankaltaisuutta siitä huolimatta, että siviilipalveluksen suorittaminen perustuu perustuslain säännöksiin maanpuolustusvelvollisuudesta. Käytännössä palvelus ja toimenpide suoritetaan normaaleissa työpaikoissa ilman työsopimussuhdetta. Siviilipalveluksen osalta tarkoituksena on ollut vähentää huumausaineiden käytöstä aiheutuvia riskejä palvelupaikoilla, jotka ovat normaaleja työpaikkoja. Vastaavaa perustelua voidaan käyttää myös työmarkkinatoimenpiteiden osalta. Sääntelyllä on merkitystä myös työpaikan muiden työntekijöiden työturvallisuuden näkökulmasta.

Edellä todetun lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan rangaistuksesta yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 24 §:ssä. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen (muun muassa täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimukset) ja työmarkkinatoimenpiteen järjestäjän oikeusturvan varmistamiseksi informatiivinen viittaus työelämän tietosuojalain rangaistuspykälään on katsottava tarpeelliseksi siitä huolimatta, että rangaistussäännös tulisi sovellettavaksi jo pykälän 3 momentin perusteella.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 3 a pykälä, joka olisi informatiivinen viittaussäännös rikoslakiin. Säännöksen mukaan rangaistuksesta henkilörekisteririkoksesta,

tietomurrosta, salakatselusta, salakuuntelusta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta, salassapitorikoksesta ja virkarikoksista säädetään rikoslaisissa. Viittaussäännös vastaa mainitun lain 24 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä. Ehdotettu viittaussäännös on tarpeellinen edellä todetun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

Lakiehdotus 2.

Työssäkäyntialueet ja työttömyysturva

Perustuslain 9 § turvaa jokaiselle oikeuden valita asuinpaikkansa. Tämä liikkumisvapauden osa-alue korostaa perinteisten vapauksien ja sosiaalisten oikeuksien välisiä yhteyksiä. Perustuslain 19 § 2 momentin perusteella lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden aikana.

Työttömyysturvalakia säädettäessä perustuslakivaliokunta katsoi, että työttömyysturvalain säännökset eivät olleet ristiriidassa perustuslain kanssa. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 46/2002 vp sekä viittaukset siinä perustuslakivaliokunnan aiempaan käytäntöön), että perustuslaki ei sinänsä estä asettamasta ehtoja perustoimeentuloa turvaavan etuuden saamiselle. Valiokunnan mukaan nämä ehdot voivat rakentua sen varaan, että asianomainen itse aktiivisesti myötävaikuttaa sellaisiin toimiin, jotka viime kädessä ovat omiaan edistämään hänen työkykynsä ylläpitämistä ja työllistymistä. Turvan saamisen ehdot voivat siten olla tuen saajan vastasuorituksia edellyttäviä. Sanktiona käytetyn etuuden epäämisen pitää kuitenkin olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea. Toimeentuloturva ja perustuslakia koskevan tutkimuksen (Pentti Arajärvi, Toimeentuloturvan oikeellisuus, Kelan julkaisu 2002, Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 68) mukaan työttömyysturvan säännökset eivät ole perus- ja ihmisoikeuksien vastaisia.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä (StVM 43/2002 vp) on esitetty perusoikeuksia tukeva kannanotto. Valiokunta korosti, että ”perustuslain kansallaiselle turvaamaa oikeutta vapaasti valita

asuinpaikkansa tulee yksittäistapauksessa suojata siten, että säännöstä työssäkäyntialueesta ja siihen liittyvää työn vastaanottamisvelvoitetta sovelletaan perusoikeuksia korostavalla tavalla” myös työssäkäyntialueen sisällä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kannanotto pohjautui perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 46/2002 vp), jossa valiokunta viittasi perustuslain 9 §:n 2 momenttiin ja korosti, että ilman tapauskohtaista harkintaa työn vastaanottamisvelvollisuuden soveltaminen työssäkäyntialueen sisälläkin saattaa johtaa asuinpaikan valintaa koskevan perusoikeussäännöksen vastaiseen lopputulokseen, jos esimerkiksi julkinen liikenne tarjotun työn ja työnhakijan asuinpaikan välillä on sillä tavoin heikosti järjestetty, että työpäivästä muodostuu kohtuuttoman pitkä työstä saatuun ansiotuloon nähden. Valiokunta katsoi, että ongelma olisi yksittäistapauksissa ratkaistavissa perusoikeusmyönteisellä tulkinnalla, mutta totesi kuitenkin, että lain täydentämistä kohtuusharkintaa koskevalla lisäyksellä olisi syytä harkita.

Ehdotuksen 1 luvun 9 §:ssä säädettäisiin työssäkäyntialueesta. Säännös määrittäisi sen alueen, jolla henkilön on työttömyysturvan saamisen edellytyksenä otettava tarjottu työ vastaan ja osallistuttava toimenpiteisiin. Työssäkäyntialueen määrittelyllä on vaikutus myös työnhakijalle maksettavaan julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitettuun ylläpitokorvaukseen ja liikkuvuusavustukseen sekä työttömyysturvalaissa tarkoitettuun matka-avustukseen.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että työssäkäyntialueet määriteltäisiin kilometripohjaisesti siten, että henkilön työssäkäyntialue olisi hänen asuinpaikastaan 80 kilometrin etäisyydelle ulottuva alue. Ehdotettu mää-

rittelytapa ei keskimääräisesti laajentaisi nykyisiä työssäkäyntialueita, sillä ehdotettu 80 kilometrin alue on nykyisten työssäkäyntialueiden keskimääräinen laajuus. Lisäksi on otettava huomioon, että jo nykyisin työssäkäyntialueita on määritelty uudelleen kunta- jaotuksen muuttumisen vuoksi, minkä seurauksena joidenkin työnhakijoiden työssäkäyntialue on suurentunut.

Voimassa olevan lain kuntapohjaisiin työssäkäyntialueisiin verrattuna työssäkäyntialueiden määrittäminen ehdotetulla tavalla olisi kuntamuutoksista riippumatonta. Uudistus lisäisi työttömien yhdenvertaisuutta, sillä työssäkäyntialueen laajuus olisi kaikille sama.

Ehdotuksen 2 luvun 14 §:n 1 momentissa säädettäisiin pätevistä syistä kieltäytyä työssäkäyntialueella tarjotusta työstä työmatkaan kuluvaan aikaan vedoten. Työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä, jos päivittäinen työmatka kokoaikatyössä keskimäärin ylittäisi yhteensä kolme tuntia. Osa-aikatyössä vastaava päivittäin työmatkaan kuluva aika olisi keskimäärin yhteensä kaksi tuntia. Ehdotettu säännös vahvistaisi osaltaan perustuslain kansalaisille turvaamaa oikeutta vapaasti valita asuinpaikkansa.

Edellä todetun perusteella hallitus katsoo, että ehdotetut lait eivät merkinne sellaista sääntelyä, mitä tulisi pitää perustuslain vastaisena. Asian periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan julkisesta työvoimapalvelusta 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1295/2002) 4 luvun 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 3 momentti ja 5 §, sekä 7 luvun 2 §:n 2 momentin 5 kohta, 3 §:n 4 momentin 4 kohta ja 7 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 2 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 1216/2005 ja 3 §:n 4 momentin 4 kohta laissa 547/2006,

muutetaan 1 luvun 7 §:n 1 momentin 3, 8 ja 13 kohta, 2 luvun 2 §:n 2 momentti, II osan otsikko, 3 luvun otsikko, 2 §:n 1 ja 3 momentti, 3 §:n 1 ja 4 momentti, 4 §, 5 §:n 1 momentti sekä 6—9 §, 4 luvun 6 §, 5 ja 5 a luku, 6 luvun 14 §:n 1 ja 3 momentti, 7 luvun 2 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 3 §:n 3 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 4 momentti sekä 11 §:n 3 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 8 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta sekä 3 ja 5 §, 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohta sekä 13 luvun 3 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 4 momentti sekä 7 luvun 2 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 3 §:n 3 momentti, 9 §:n 4 momentti sekä 11 §:n 3 momentin 2 kohta ja 4 momentti mainitussa laissa 1216/2005, 3 luvun 7 § laissa 306/2004, 3 luvun 8 § ja 13 luvun 3 § osaksi laissa 458/2005, 5 ja 5 a luku niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen, 7 luvun 3 §:n 4 momentin 3 kohta mainitussa laissa 547/2006 sekä 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohta laissa 1062/2006, ja

lisätään 1 luvun 7 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1216/2005, uusi 14–16 kohta, 3 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1216/2005, uusi 5 momentti sekä lukuun uusi 6 a §, 7 lukuun uusi 1 a §, luvun 3 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 547/2006, väliaikaisesti uusi 2 a kohta ja luvun 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1050/2004 ja 1177/2007, uusi 4 momentti, 8 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 4 kohta ja lukuun uusi 3 a § sekä 11 lukuun uusi 7 § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

7 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työnhakijalla* työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöasiakasta, joka on pitänyt työnhakunsa voimassa;

8) *työllisyysmäärärahoilla* valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokkaan osoitettuja määrärahoja, jotka on tarkoitettu työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan;

13) *työssäkäyntialueella* työttömyysturvain lain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettua aluetta;

14) *työllistymissuunnitelmalla* työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

15) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktiivointisuunnitelmaa ja maahanmuuttajien ko-

touttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitettua koutumissuunnitelmaa;

16) *de minimis* -tuella perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1998/2006 tarkoitettua tukea.

2 luku

Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet

2 §

Toimeenpanojärjestys ja työllisyysmäärärahojen käyttö

Työllistymistä edistettäessä ja tuettaessa selvitetään ensin henkilöasiakkaan mahdollisuudet saada työtä asiakkaan kanssa sovitulla työnhakualueella.

II OSA

TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON PALVELUT JA PALVELUPROSESSI

3 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen perusteet

2 §

Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen tarjoaminen

Palvelutarve arvioidaan vuorovaikutuksessa asiakkaan ja työ- ja elinkeinotoimiston kesken. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito työ- ja elinkeinotoimiston ja asiakkaan välillä määräytyvät arvioidun palvelutarpeen perusteella.

Asiakas voi työ- ja elinkeinotoimiston toiminta-alueesta riippumatta saada palveluja siitä toimipisteestä, missä niitä on tarjolla, jollei lailla toisin säädetä.

3 §

Palveluprosessin eteneminen

Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuuksia omatoimiseen palvelujen käyttöön itsepalvelun ja tiedottavien palvelujen avulla. Jos palvelujen käyttäminen tällä tavalla ei ole asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaista taikka ei johda työhön tai koulutukseen sijoittumiseen tai työpaikan täyttymiseen, työ- ja elinkeinotoimiston on yhdessä asiakkaan kanssa suunniteltava ja järjestettävä tehostuvia palveluja (*palveluprosessi*).

Jos työtön työnhakija on vaikeasti työllistytvä tai hänen työttömyytensä on pitkittynyt niin, että hän uhkaa tulla vaikeasti työllistytväksi, työ- ja elinkeinotoimiston on tehostusti järjestettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja palveluja sekä tarvittaessa ohjattava työtön työnhakija muiden palvelujen piiriin 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Palveluprosessista säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Muiden viranomaisten palveluihin ohjaaminen

Jos henkilöasiakkaan tarvitsemia palveluja ei ole mahdollista järjestää työ- ja elinkeinotoimiston palveluina, työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan tarpeen mukaan sosiaali-, terveydenhuolto- tai opetusviranomaisen tai Kansaneläkelaitoksen taikka muun palvelujen järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa.

5 §

Työnhakijaksi rekisteröityminen

Työ- ja elinkeinotoimisto rekisteröi työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään henkilöasiakkaan, joka pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa. Työ- ja elinkeinotoimisto voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Henkilöasiakkaan tulee antaa julkisen työvoimapalvelun tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. Henkilön katsotaan rekisteröityneen työnhakijaksi myös, jos työnantaja on tehnyt hänestä työ- ja elinkeinotoimistolle työsopimuslain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukaisen ryhmälomautusilmoituksen. Rekisteröitymiseen liittyvistä menettelytavoista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Työhaun voimassaolo

Työhaun voimassaolon katsotaan alkaneen sinä päivänä, jolloin työnhakijaksi rekisteröintiä on 5 §:ssä säädetyllä tavalla työ- ja elinkeinotoimistolta pyydetty.

Työnhakijan on pidettävä työnhaku voimassa työ- ja elinkeinotoimiston edellyttämällä tavalla.

6 a §

Työhaun voimassaolon lakkaaminen

Työhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

- 1) ilmoittaa, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa;
- 2) ei uusi työnhakuaan työ- ja elinkeinotoimiston antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;
- 3) ei esitä työ- ja elinkeinotoimistolle sen antamassa määräajassa selvityksiä työhistoriastaan ja muita julkisen työvoimapalvelun

tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista;

4) ei saavu sovittuun tai työ- ja elinkeinotoimiston työnhakijalle muutoin etukäteen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen;

5) ei ilmoita työ- ja elinkeinotoimistolle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa;

6) ei osallistu työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi; tai

7) ei enää täytä 7 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Työhaun voimassaolon lakattua työnhaku tulee uudelleen voimaan siten kuin 5 §:n 1 momentissa ja 6 §:n 1 momentissa säädetään. Jos työhaun voimassaolo on lakannut 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, edellytetään lisäksi, että henkilöasiakas pyytäessään rekisteröintiä sitoutuu osallistumaan työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin.

7 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi

Niiden valtioiden kansalaiset, joilla Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella on oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapoliittista harkintaa, rekisteröidään tässä laissa säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jollei näistä sopimuksista muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään tässä laissa säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

8 §

Työnhakijan informointi

Työnhakijaa tulee informoida työnhakijaksi rekisteröinnin yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työnhakuun liittyvistä seikoista, hänelle tarjolla olevista työ- ja elinkeinotoimiston palveluista, hänen velvollisuudestaan pitää työnhaku voimassa sekä 5 a luvussa tarkoitettua muutosturvasta.

Työtöntä työnhakijaa tulee 1 momentissa säädetyn lisäksi informoida tarvittaessa hänen työllistymistään edistävistä muista palveluista ja toimenpiteistä, 9 §:ssä säädettyistä työttömän työnhakijan yleisistä velvollisuuksista sekä työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen saamisen keskeisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

9 §

Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta. Työtön työnhakija on myös velvollinen osallistumaan 5 luvussa säädettyihin työnhakijan haastatteluihin sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen.

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan palveluihin ja toimenpiteisiin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja tavalla ilmoittamaan työ- ja elinkeinotoimistolle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

4 luku

Työnvälityspalvelut

6 §

Työnantaja-asiakkaan maksulliset erityispalvelut

Työ- ja elinkeinoministeriön määräämissä työ- ja elinkeinotoimistoissa voidaan järjestää työnvälitystä täydentäviä, työnantajan tarpeita vastaavia henkilöstön hankintaan tai vähentämiseen taikka työyhteisön kehittämiseen liittyviä erityispalveluja sekä työnantajien tilapäistyövoiman hankkimiseksi työnvälitystä täydentävänä palveluna työntekijöiden vuokrausta.

Henkilöstön hankintaan, vähentämiseen ja työyhteisön kehittämiseen liittyviä erityispalveluja voidaan täydentää 3 luvun 1 §:ssä säädetyn perusteiden.

Maksullisten työnantajapalvelujen on oltava valtakunnallisesti kannattavia. Niitä järjestettäessä on huolehdittava, ettei työvoimaviranomaiselle muodostu kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräävää markkina-asemaa.

Vuokrattujen työntekijöiden työsuhteissa sovellettavasta työehtosopimuksesta säädetään työehtosopimuslain 2 luvun 9 §:ssä. Edellä 1 momentissa tarkoitetuista palveluista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 luku

Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma

1 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempisiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen

mukaisesti. Työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen ja kuuden kuukauden ajan sekä kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen aina kuuden kuukauden välein, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

2 §

Työnhakijan haastattelun sisältö

Ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, arvioidaan palvelutarve, laaditaan työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinotoimisto tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä. Myöhemmissä haastatteluissa arvioidaan lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista sekä tarkistetaan suunnitelma.

Työnhakijan haastattelun yhteydessä työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa työnhakijalle soveltuvia työ- ja koulutustilaisuuksia sekä muita palvelutarpeen ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman mukaisia palveluja.

Työnhakijan haastatteluista säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen

Työttömällä työnhakijalla ja 5 a luvussa tarkoitettulla muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan. Maahanmuuttajan oikeudesta ja työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta kotoutumissuunnitelman laatimiseen säädetään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvaipaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa. Työttömän työnhakijan oikeudesta ja

työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta aktivointisuunnitelman laatimiseen säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa.

Työllistymissuunnitelma on laadittava, jollei sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta, viimeistään 1 §:n 1 momentin mukaisessa työnhakijan haastattelussa.

Työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa on tarkistettava työnhakijan haastattelun yhteydessä tai työnhakijan pyynnöstä, jollei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta. Lisäksi suunnitelmaa on viivytyksettä tarkistettava 3 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisten palvelujen tarjoamiseksi, jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla.

Työnhakijan suostumuksella työnantaja voi osallistua työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen.

4 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma perustuu työnhakijan omiin töitä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituun palvelutarpeeseen.

Suunnitelmassa sovitaan työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä palveluista. Tarvittaessa suunnitelmassa sovitaan osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista, työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimenpiteistä tai muista työ- ja elinkeinotoimiston palveluista.

Työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja allekirjoittavat suunnitelman. Jos työ- ja elinkeinotoimisto edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava suunnitelmaan.

Työllistymissuunnitelmasta, sen allekirjoittamisesta ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet

Työ- ja elinkeinotoimiston on aktiivisesti tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja ja toimenpiteitä työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinotoimiston on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

5 a luku

Muutosturva

1 §

Muutosturva

Muutosturvalla tarkoitetaan tässä laissa toimintamallia, jonka avulla irtisanottu tai työttömyysuhan alainen työntekijä pyritään työllistämään uudelleen mahdollisimman nopeasti.

Muutosturva muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovitusta tämän lain mukaisista palveluista ja toimenpiteistä sekä mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista ja toimenpiteistä.

Muutosturvaan liittyvistä erityisistä etuuksista säädetään 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdassa sekä työttömyysturvalaissa.

2 §

Muutosturvan piiriin kuuluminen

Muutosturvan piiriin kuuluu työnhakija:

1) jonka työnantaja on irtisanonut työsopimuslain 7 luvun 3,7 tai 8 §:ssä tarkoitetuista taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja jolle ennen irtisanomisajan päättymistä kertyisi yhteensä vähintään kolmen vuoden mittainen työhistoria saman tai eri työnantajien työssä;

2) joka on työsuhteen päättyessä ollut määräaikaisessa työsuhteessa samaan työnantajaan keskeytyksittä vähintään kolme vuotta

tai määräaikaisissa työsuhteissa samaan työnantajaan yhteensä vähintään 36 kuukautta viimeksi kuluneiden 42 kuukauden aikana;

3) jonka työsuhde on päätynyt työsopimuksen määräaikaisuuden takia ja jolle työsuhteen päättyessä on kertynyt työhistoriaa saman tai eri työnantajien työssä yhteensä vähintään viisi vuotta työsuhteen päättymistä edeltäneiden seitsemän vuoden aikana;

4) joka lomautetaan vähintään 180 päiväksi ja jolla on lomautusilmoituksen saadessaan 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria;

5) joka on ollut yhdenjaksoisesti lomautettuna 180 päivää ja jolla on tällöin 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria;

6) joka on irtisanonut työsopimuksensa työsopimuslain 5 luvun 7 §:n mukaisesti lomautuksen kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 200 päivää ja jolla on työsuhteen päättyessä 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria.

Muutosturvan piiriin kuulumisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että henkilön työnhaku on alkanut 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä tai 1 momentin 4 tai 5 kohdassa tarkoitettujen lomautuksen kestoja koskevien edellytysten täyttymisestä, jollei työnhaun alkaminen myöhemmin johdu työssäoloehtoon luettavassa työssä olemisesta tai työttömyysturvalain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista taikka muutosturvan piiriin kuulumisen epäminen muutoin ole kohtuutonta.

Työ- ja elinkeinotoimisto tutkii 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen muutosturvan piiriin kuulumisen edellytykset työllistymissuunnitelman laatimisen tai tarkistamisen yhteydessä. Työnhakijan työssäoloaika otetaan huomioon työnhakijan tai työnantajan esittämän luotettavan selvityksen mukaisena.

3 §

Maksullisten erityispalvelujen järjestäminen muutosturvan piiriin kuuluvalla

Muutosturvan piiriin kuuluvan työnhakijan kanssa laadittavassa työllistymissuunnitelmassa voidaan sopia 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetuista palveluista tai muista työnantajalle maksullisista palveluista vain, jos niistä on sovittu työnantajan kanssa.

Poiketen 1 momentista työ- ja elinkeinotoimisto voi päättää, että työnantaja rahoittaa ryhmävalmennuksena toteutettavan maksullisen uudelleensijoitusvalmennuksen. Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava asiasta kirjallinen päätös. Edellytyksenä työnantajan rahoitusvastuulle on, että:

- 1) valmennus on välttämätöntä siihen osallistuvien työllistymiseksi;
- 2) valmennuksesta on sovittu kunkin siihen osallistuvan työllistymissuunnitelmassa;
- 3) valmennus tapahtuu ennen työsuhteen päättymistä; ja
- 4) rahoitusvastuuta ei työnantajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole pidettävä kohtuuttomana.

4 §

Muutosturvan piiriin kuulumisen voimassaolo

Henkilö kuuluu muutosturvan piiriin sinä aikana, kun hän on työnhakijana. Muutosturvan piiriin kuulumisen lakkaa, kun työnhakijan oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan täyttymisen vuoksi

5 §

Työvoimaviranomaisen velvollisuudet

Muutosturvan toteuttamiseksi työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on:

- 1) kartoittaa irtisanomismenettelyn alettua yhteistyössä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa tarvittavat tämän lain mukaiset palvelut;
- 2) tiedottaa tarjolla olevista palveluista, toimenpiteistä ja etuuksista sekä avustaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) 49 §:n 1 ja 2 momentissa sekä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2007) 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta;
- 3) varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työsopimuslain 9 luvun 3 a §:ssä tarkoitettua ilmoituksen; ja

4) laatia tämän lain mukaisesti työnhakijaksi rekisteröityville työllistymissuunnitelma ja pyrkiä tarjoamaan sinä sovitut palvelut ja toimenpiteet viivytyksettä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on tiedottaa ja avustaa 1 momentin 2 kohdan mukaisesti.

6 luku

Ammatillisen kehittymisen palvelut

14 §

Vakuutusturva

Ammatinvalinnanohjauksen ja vajaakuntoisten työhön sijoituksen tai työssä pysymisen tukemiseksi tarkoitettussa työ- ja koulutuskokeilussa ammattioppilaitoksessa, työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa muussa palveluyksikössä taikka työnhakuvalmennuksessa tai 8 luvussa tarkoitettussa työmarkkinatoimenpiteessä tai tutustumiskäynnillä oppilaitoksessa sattuneesta tapaturmasta tai niissä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilöasiakkaalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1994) säädetään työtapaturmasta. Korvaus maksetaan siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvukseen muun lain nojalla.

— — — — —
Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen.

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

1 a §

Palkkatuen myöntäminen elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnetään tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksen 87 ja

88 artiklan mukaisesti (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) annetun komission asetuksen (EY) N:o 800/2008 mukaisena tukena, kun palkkatuella palkattava on:

- 1) vajaakuntoinen;
- 2) vaikeasti työllistyvä;
- 3) pitkäaikaistyötön;
- 4) ollut yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kuusi kuukautta;
- 5) vailla ammatillista koulutusta;
- 6) yli 50-vuotias;
- 7) oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvaipaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 11 §:n nojalla.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun työttömän työnhakijan palkkaamiseen palkkatuki myönnetään de minimis -tukena.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä ei sovelleta myönnettäessä palkkatukea oppisopimuskoulutukseen.

2 §

Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

Palkkatukea ei myönnetä, jos:

- 1) työnantaja on hakemuksen jättämistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä työssäkäyntialueella samoista tai samanlaisista tehtävistä taikka lyhentänyt heidän työaikaansa;

- 4) työnantaja saa tuella palkattavan henkilön palkkaamiseen tai työllistämisen edistämiseen samalta ajalta muuta valtion tukea.

3 §

Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset

Työnantaja ei saa sijoittaa tuella palkattua muun työn järjestäjän tehtäviin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kunnan, yhdistyksen ja säätiön, yksityisen työvoimapolvelun sekä sosiaalisista yrityk-

sistä annetussa laissa (1351/2003) tarkoitetun sosiaalisen yrityksen oikeudesta sijoittaa tuella palkattu muun työn järjestäjän tehtäviin ja edelleen sijoituksen ehdoista.

Yritykselle palkkatukea voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen perusteella. Palkkatukea voidaan kuitenkin myöntää määräaikaisen työsopimuksen perusteella yritykselle:

- 2 a) alle 25-vuotiaan muun kuin 1 kohdassa tarkoitetun työttömän työnhakijan palkkaamiseen, jos tämän yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt vähintään kolme kuukautta;

- 3) oppisopimuskoulutukseen.

5 §

Työllistämistuki toimeentulon turvaamiseksi

Starttiraha myönnetään de minimis -tukena.

9 §

Työllistämistuen määrä

Palkkatuki voi olla enintään tuella palkattava työntekijälle aiheutuvien palkkauskustannusten suuruinen. Elinkeinoimintaa harjoittavalle työntekijälle 1 a §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tarkoitetun henkilön työllistämiseksi myönnettävä palkkatuki voi olla enintään 50 prosenttia palkkauskustannuksista ja vajaakuntoisen työllistämiseksi enintään 75 prosenttia palkkauskustannuksista. Tukea ei makseta, jos palkkauskustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin perustuen kuukautta kohti laskettu määrä. Korkeimmalla korotetulla palkkatuella katettavista palkkauskustannuksista eri työnantajatahoilla ja palkkauskustannusten enimmäismäärän ylittävän tuen vähentämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Työllistämistuen kesto

Poiketen 1 ja 2 momentista sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa tarkoitettulle sosiaaliselle yritykselle myönnettävä palkkatuki voidaan myöntää henkilöä kohden kerrallaan:

2) 12 kuukaudeksi, jos tuella palkattava on pitkäaikaistyötön;

Palkkatuki voidaan 1 momentista poiketen myöntää enintään 24 kuukaudeksi, jos valtion virasto tai laitos, kunta, yhdistys tai säätiö palkkaa tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Edellä mainittua ei sovelleta elinkeinotoimintaa harjoittavaan yhdistykseen tai säätiöön.

8 luku

Työmarkkinatoimenpiteet

2 §

Työmarkkinatoimenpiteiden rajoitukset

Henkilöasiakasta ei ohjata tai osoiteta työmarkkinatoimenpiteeseen:

3) jos työmarkkinatoimenpiteestä aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua;

4) sellaisiin tehtäviin, joiden suorittamiseksi toimenpiteen järjestäjä edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitettua huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä, jos henkilöasiakas ei halua mainittua todistusta esittää.

3 §

Oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuva ei ole työsuhteessa toimenpiteen järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä vastaa toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa säädetään.

Työmarkkinatoimenpiteissä sovelletaan yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Lakia sovellettaessa toimenpiteen järjestäjä rinnastetaan työantajaan ja toimenpiteeseen osallistuva työntekijään. Työmarkkinatoimenpiteissä sovelletaan mitä mainitun lain 2 luvun 3 §:ssä, 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 5 §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 3 luvun 6 §:ssä, 7 §:n 1—3 momentissa, 9 ja 10 §:ssä, 4 luvun 14 ja 15 §:ssä, 5 ja 6 luvussa sekä 7 luvun 21 §:n 2 momentissa, 22 §:ssä ja 24 §:ssä säädetään

Rangaistus yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 24 §:ssä.

3 a §

Viittaukset rangaistussäännöksiin

Rangaistus henkilörekisteririkoksesta, tietomurrosta, salakatselusta, salakuuntelusta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta, salassapitorikoksesta ja virkarikoksista säädetään rikoslaisissa (39/1889).

5 §

Sopimuksen enimmäiskesto

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä työmarkkinatoimenpidettä koskevan sopimuksen siksi ajaksi, jonka toimenpiteen tavoitteena olevan työmarkkinavalmiuksien edistämisen arvioidaan kestävän. Sopimuksen tai sopimusten yhteenlaskettu kesto ei kuitenkaan saa ylittää:

1) saman järjestäjän toimenpiteessä kuutta kuukautta;

2) työelämävalmennuksessa ja työharjoittelussa 12 kuukautta.

Työelämävalmennuksen enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on ollut enimmäiskeston täyttyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta. Työharjoittelun enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on ollut enimmäiskeston täyttyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kolme kuukautta.

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

1 §

Liikkuvuusavustus

Liikkuvuusavustusta voidaan myöntää muutokustannusten korvaukseksi enintään 700 euroa, jos työnhakija siirtyy työhön työskäyntialueensa ulkopuolelle ja:

1) hän kuuluu 5 a luvun 2 §:n mukaisesti muutosturvan piiriin; tai

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

7 §

Työnantajan tiedonsaantioikeus

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta työsopimuslain 6 luvun 6 §:ssä säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

13 luku

Muutoksenhaku

3 §

Muutoksenhaku työnantajapalvelujen epäämistä ja työnantajan rahoitusvastuuta koskevaan päätökseen

Työ- ja elinkeinotoimiston 4 luvun 7 §:n 3 momentissa ja 5 a luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Työ- ja elinkeinotoimiston päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu tai valitusviranomaisen hallintolainkäyttölain 32 §:n nojalla toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

Lain 7 luvun 3 §:n 4 momentin 2 a kohta on voimassa 31 päivään joulukuuta 2011. Sen nojalla myönnettyä palkkatukea voidaan maksaa enintään 31 päivään joulukuuta 2012.

Jos 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset muutosturvan piiriin kuulumiselle ovat täyttyneet ennen lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa ollutta 5 a luvun 2 §:n 2 momenttia siltä osin kun se koskee pyynnön esittämistä.

Ennen tämän lain voimaantuloa sovellettiin työmarkkinatoimenpiteisiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin palkkatukea koskeviin päätöksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun 1 ja 5 § sekä 6 §:n 1 momentti ja 11 luvun 2 §:n 5 momentin 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 8 luvun 1 § laissa 307/2004,

muutetaan 1 luvun 3 §, 5 §:n 1 momentin 9, 10 ja 10 a kohta sekä 9 §, 2 luvun 1 §, 11 §:n 1 momentti, 14 §, 17 §:n 1 momentti ja 18—21 §, 8 luvun 2 §:n 2 momentti, 3 momentin 2 kohta ja 5 momentti, 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 2 momentti, 4 a §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 6 §:n 3 momentti ja 7 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 11 luvun 2 §:n 3 momentti, 4 momentin 11, 16 ja 17 kohta sekä 5 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 § ja 2 luvun 18 § osaksi laissa 459/2005, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta ja 8 luvun 4 a §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti laissa 1217/2005, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta laissa 970/2003 ja 10 a kohta mainitussa laissa 459/2005 sekä 1 luvun 9 § osaksi laissa 1053/2008, 2 luvun 1 § osaksi mainitussa laissa 459/2005 ja laissa 344/2009 sekä 20 § mainitussa laissa 459/2005 ja laissa 548/2006 sekä

lisätään 2 lukuun uusi 1 a ja 18 a § sekä 11 luvun 2 §:n 4 momenttiin uusi 18 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työ- ja elinkeinotoimistolle ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työssäolovelvoitteella* työssä- tai koulutuksessaoloa, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun työhaluttomuutta osoittavan menettelyn jälkeen, taikka työssä- tai koulutuksessaoloa taikka osallistumista työllistymistä edistävään palveluun, joka edellytetään ennen kuin työmarkkinatukea voidaan maksaa työttömyysajalta 8 luvun 2 §:n 3 momentissa, 4 a §:ssä tai 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

10) *työllistymissuunnitelmalla* julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;

10 a) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa (493/1999) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa.

9 §

Työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään merkittyä osoitettaan.

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyyrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa ja 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua henkilöä.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työnhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

1 a §

Ulkomaalaisen oikeus työttömyysetuuteen

Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti vain, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön pysyvän oleskeluluvan, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan tai perhesiteen perusteella myönnetyn jatkuvan oleskeluluvan perusteella.

Muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyyspäivärahaan tämän lain mukaisesti vain, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön muun kuin tilapäisen oleskeluluvan perusteella.

11 §

Työmarkkinoilta poissaolo

Työnhakijalla, joka on ollut työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää pätevää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Työnhakijan katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettussa työllistymistä edistävässä palvelussa tai ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

14 §

Alueellinen liikkuvuus

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueeltaan

tarjottua työtä, jos hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjottua työtä, jos:

1) työpaikkaan olisi työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan saatavissa sellaisia sopivia työntekijöitä, joiden työssäkäyntialueella avoin työpaikka sijaitsee;

2) työ ei ole pysyväisluonteista toimeentulon turvaavaa kokoaikatyötä;

3) uudella paikkakunnalla ei ole saatavissa työnhakijalle ja hänen perheelleen sopivaa asuntoa;

4) työn vastaanottamista on työnhakijan kielitaito huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana; tai

5) työnhakijalla on painava henkilökohtainen syy olla vastaanottamasta kyseistä työtä.

Työnhakijalle ja hänen perheelleen sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä työnhakijan käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava työnhakijan ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun työnhakija ottaa vastaan työn työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tai viipymättä sen jälkeen.

Painavana henkilökohtaisena syynä pidetään työnhakijan puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja hänelle maksetaan tältä ajalta työttömyyspäivärahaa Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

17 §

Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä tai erota koulutuksesta, jos se ei ole tai kyseisen ammattialan työ ei olisi hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa. Työnhakijalla on pätevä syy erota koulutuksesta menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen, jos koulutuksen järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan koulutukseen osallistuvan työturvallisuudesta tai koulutus olennaisesti poikkeaa koulutus- tai opetussuunnitelmasta.

18 §

Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisestä lukien. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimiston toiminnasta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itseltään riippumattomasta syystä. Korvauksetonta määräaika ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

18 a §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 18 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

19 §

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvästä:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitetusta työkokeilusta tai työelämävalmennuksesta;

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetusta työ- ja koulutuskoikeilusta; tai

3) maahanmuuttajan kotoutumistoimenpiteestä.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä 1 momentissa mainitusta työllistymistä edistävästä palvelusta, jos palvelu järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella tai jos hänellä on muu, tähän rinnastettava syy.

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 1 momentissa mainitun palvelun, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeyttämisestä lukien.

Työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää 1 momentissa mainittu palvelu, jos palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta tai laiminlyö noudattaa toimenpiteestä tehdyn sopimuksen ehtoja.

20 §

Työllistymissuunnitelman toteuttaminen

Työttömällä työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä omalla menettelyllään olennaisesti laiminlyö toteuttaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaansa, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijalla on pätevä syy olla toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin kuin hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävästä palvelusta 12—19 §:n nojalla.

21 §

Toistuva kieltäytyminen

Jos työnhakija toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 12 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 16 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavasta toistuvasta menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä, osallistua koulutukseen tai työllistymistään edistäviin palveluihin taikka haakeutua ammatilliseen koulutukseen 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen kuin hän on ollut työssäoloeseen luettavassa työssä, työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa tai harjoittanut omaehtoisesti 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja vähintään kolme kuukautta (*työssäolovelvoite*).

8 luku

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Poiketen 1 momentista oikeus työmarkkinatukeen on 18–24-vuotiaalla ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella, jolle ei hänen aktiivisesta työnhaustaan ja koulutukseen hakeutumisestaan huolimatta ole kyetty järjestämään työtä, koulutusta tai 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua. Työmarkkinatukioikeuden säilyttäminen edellyttää, että hän on halukas ottamaan vastaan työtä, koulutusta ja osallistumaan 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin palveluihin sekä aktiivisesti ja jatkuvasti hakeutuu soveltuvaan 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos hän ilman pätevää syytä on:

2) kieltäytynyt työharjoittelusta, työkokeilusta tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettua työ- ja koulutuskokeilusta tai keskeyttänyt tällaisen palvelun; taikka

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan, mitä 2 luvun 19 §:ssä säädetään pätevistä syyistä kieltäytyä työelämävalmennuksesta ja työkokeilusta tai keskeyttää ne.

3 §

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Jos julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun mukaisessa työllistymissuunnitelmassa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 luvun mukaisessa aktivointisuunnitelmassa on sovittu 1 momenttia laa-

jemmasta koulutukseen hakeutumisesta, aktiivisena ja jatkuvana koulutukseen hakeutumisena pidetään suunnitelman toteuttamista.

4 §

Odotusaika

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröidytyään ollut yhteensä viisi kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä, yrittäjänä tai työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettussa työllistymistä edistävässä palvelussa.

4 a §

Työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen

Henkilön, joka on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päätynyt 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitettuna enimmäisajan täyttymisen vuoksi ja joka työttömyyspäivärahoikeuden päättymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 180 päivältä, oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta lakkautetaan, jos hän:

2) kieltäytyy ilman pätevää syytä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitettua työkokeilusta, työelämävalmennuksesta tai työharjoittelusta, josta on sovittu hänen kanssaan laaditussa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa;

Henkilöllä, jonka oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu 1 momentin mukaisesti, on uudelleen oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta sen jälkeen, kun hän on ollut työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa huomioon otettavassa työssä, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua koulutuksessa tai 1 momentin 2 koh-

dassa tarkoitettussa työllistymistä edistävässä palvelussa vähintään viisi kuukautta.

6 §

Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä kieltäytyminen ja keskeyttäminen

Jos henkilön toistuvasta 2 momentissa tarkoitettusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut vähintään kolme kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä tai työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa tai alle 25-vuotiaana 2 §:n 1 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa (*työssäolovelvoite*).

7 §

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen on henkilöllä, joka:

4) osallistuu 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja olosuhteiden muutoksia, joita koskevat tiedot työttömyysetuuden saajan on välittömästi ilmoitettava etuuden maksajalle, ovat:

11) 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna työllistymistä edistävän palvelun päättyminen;

16) huollettavina olevat lapset;

17) muu vastaava muutos olosuhteissa;

18) päivät, joina työttömyysetuuden saaja on osallistunut 10 luvun 1 §:n 2 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

Työmarkkinatuen saajan on lisäksi ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle seuraavat itseään, puolisoaan ja perhettään koskevat tiedot ja niissä tapahtuneet muutokset:

3) vanhemman tai vanhempien 7 luvun 6 §:ssä tarkoitettut tulot, jos henkilö on 7 luvun 9 §:ssä tarkoitettu henkilö;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

Tässä laissa tarkoitettuun työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa kesken olevan työllistymistä edistävän palvelun tai muun palvelun ajalta maksettavaan ylläpitokorvukseen sovelletaan säännöksiä, jotka olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa.

3.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 5 § sekä 8 §:n 1 momentin 3 kohta ja 3 ja 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale laissa 1293/2002 ja 5 § osaksi mainitussa laissa 1293/2002, seuraavasti:

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäiväraha-ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on tehty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakijan haastattelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitetun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon.

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Kunta on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 3 kohdan tai 2 momentin 3 kohdan edellytykset.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman, tai että työ- ja elinkeinotoimisto on varannut 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henki-

lö ole ollut rekisteröitynä työttömäksi työnhakijaksi, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan on kuultava henkilöä.

8 §

Suunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

3) arvio aikaisempien työllistymissuunnitelmien ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta; sekä

Jos työ- ja elinkeinotoimisto arvioi, ettei henkilölle voida viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja henkilö.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

4.

Laki**maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain
11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (493/1999) 11 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1215/2005, seuraavasti:

11 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröity julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 3 luvun 5 §:n mukaisesti työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään tai joka saa toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitetun työllistymissuunnitelman.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Anni Sinnemäki*

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan julkisesta työvoimapalvelusta 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1295/2002) 4 luvun 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 3 momentti ja 5 §, sekä 7 luvun 2 §:n 2 momentin 5 kohta, 3 §:n 4 momentin 4 kohta ja 7 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 2 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 1216/2005 ja 3 §:n 4 momentin 4 kohta laissa 547/2006,

muutetaan 1 luvun 7 §:n 1 momentin 3, 8 ja 13 kohta, 2 luvun 2 §:n 2 momentti, II osan otsikko, 3 luvun otsikko, 2 §:n 1 ja 3 momentti, 3 §:n 1 ja 4 momentti, 4 §, 5 §:n 1 momentti sekä 6—9 §, 4 luvun 6 §, 5 ja 5 a luku, 6 luvun 14 §:n 1 ja 3 momentti, 7 luvun 2 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 3 §:n 3 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 4 momentti sekä 11 §:n 3 momentin 2 kohta ja 4 momentti, 8 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta sekä 3 ja 5 §, 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohta sekä 13 luvun 3 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 4 momentti sekä 7 luvun 2 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 3 §:n 3 momentti, 9 §:n 4 momentti sekä 11 §:n 3 momentin 2 kohta ja 4 momentti mainitussa laissa 1216/2005, 3 luvun 7 § laissa 306/2004, 3 luvun 8 § ja 13 luvun 3 § osaksi laissa 458/2005, 5 ja 5 a luku niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen, 7 luvun 3 §:n 4 momentin 3 kohta mainitussa laissa 547/2006 sekä 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohta laissa 1062/2006, ja

lisätään 1 luvun 7 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1216/2005, uusi 14–16 kohta, 3 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1216/2005, uusi 5 momentti sekä lukuun uusi 6 a §, 7 lukuun uusi 1 a §, luvun 3 §:n 4 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 547/2006, väliaikaisesti uusi 2 a kohta ja luvun 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1050/2004 ja 1177/2007, uusi 4 momentti, 8 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 4 kohta ja lukuun uusi 3 a § sekä 11 lukuun uusi 7 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

7 §

7 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *työnhakijalla* työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekiste-

3) *työnhakijalla* työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekiste-

röityä henkilöasiakasta, joka on pitänyt työhakemuksensa voimassa;

8) *työllisyysmäärärahoilla* valtion talousarviossa työministeriön hallinnonalan pääluokkaan osoitettuja määrärahoja, jotka on tarkoitettu työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan;

13) *työssäkäyntialueella* työttömyysturvain lain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettua aluetta.

röityä henkilöasiakasta, joka on pitänyt *työnhakunsa* voimassa;

8) *työllisyysmäärärahoilla* valtion talousarviossa *työ- ja elinkeinoministeriön* hallinnonalan pääluokkaan osoitettuja määrärahoja, jotka on tarkoitettu työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan;

13) *työssäkäyntialueella* työttömyysturvain lain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettua aluetta;

14) **työllistymissuunnitelmalla** *työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa;*

15) **työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla** *kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa;*

16) **de minimis -tuella** *perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1998/2006 tarkoitettua tukea.*

2 luku

Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet

2 §

Toimeenpanojärjestys ja työllisyysmäärärahojen käyttö

Työllistymistä edistettäessä ja tuettaessa selvitetään ensin henkilöasiakkaan mahdollisuudet saada työtä työssäkäyntialueellaan.

2 luku

Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet

2 §

Toimeenpanojärjestys ja työllisyysmäärärahojen käyttö

Työllistymistä edistettäessä ja tuettaessa selvitetään ensin henkilöasiakkaan mahdollisuudet saada työtä *asiakkaan kanssa sovitulla työnhakualueella.*

II OSA

**TYÖVOIMATOIMISTON PALVELUT
JA PALVELUPROSESSI**

3 luku

Työvoimatoimiston palvelujen perusteet

2 §

Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen tarjoaminen

Palvelutarve arvioidaan vuorovaikutuksessa asiakkaan ja työvoimatoimiston kesken. *Työtömän työnhakijan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä työvoimatoimisto tekee arvion asiakkaan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä.* Palvelutarpeen arvioinnin perusteella tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille.

Asiakas voi työvoimatoimiston toiminta-alueesta riippumatta saada palveluja siitä toimipisteestä, missä niitä on tarjolla, jollei lailla toisin säädetä.

3 §

Palveluprosessin eteneminen

Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuuksia oma-toimiseen palvelujen käyttöön itsepalvelun ja tiedottavien palvelujen avulla. Jos palvelujen käyttäminen tällä tavalla ei ole asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaista taikka ei johda työhön tai koulutukseen sijoittumiseen tai työpaikan täyttymiseen, työvoimatoimiston on yhdessä asiakkaan kanssa suunniteltava ja järjestettävä tehostuvia palveluja (*palveluprosessi*).

Jos työtön työnhakija on vaikeasti työllistytävä tai hänen työttömyytensä on pitkittynyt niin, että hän uhkaa tulla vaikeasti työllistytäväksi, työvoimatoimiston on tehostetusti jär-

II OSA

**TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON
PALVELUT JA PALVELUPROSESSI**

3 luku

Työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen perusteet

2 §

Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen tarjoaminen

Palvelutarve arvioidaan vuorovaikutuksessa asiakkaan ja *työ- ja elinkeinotoimiston* kesken. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille. *Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito työ- ja elinkeinotoimiston ja asiakkaan välillä määräytyvät arvioidun palvelutarpeen perusteella.*

Asiakas voi *työ- ja elinkeinotoimiston* toiminta-alueesta riippumatta saada palveluja siitä toimipisteestä, missä niitä on tarjolla, jollei lailla toisin säädetä.

3 §

Palveluprosessin eteneminen

Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuuksia oma-toimiseen palvelujen käyttöön itsepalvelun ja tiedottavien palvelujen avulla. Jos palvelujen käyttäminen tällä tavalla ei ole asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaista taikka ei johda työhön tai koulutukseen sijoittumiseen tai työpaikan täyttymiseen, *työ- ja elinkeinotoimiston* on yhdessä asiakkaan kanssa suunniteltava ja järjestettävä tehostuvia palveluja (*palveluprosessi*).

Jos työtön työnhakija on vaikeasti työllistytävä tai hänen työttömyytensä on pitkittynyt niin, että hän uhkaa tulla vaikeasti työllistytäväksi, *työ- ja elinkeinotoimiston* on tehoste-

jestettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja palveluja sekä tarvittaessa ohjattava työtön työnhakija muiden palvelujen piiriin 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

4 §

Muiden viranomaisten palveluihin ohjaaminen

Jos henkilöasiakkaan tarvitsemia palveluja ei ole mahdollista järjestää työvoimatoimiston palveluina, työvoimatoimiston tehtävänä on huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan tarpeen mukaan sosiaali-, terveydenhuolto- tai opetusviranomaisen tai Kansaneläkelaitoksen taikka muun palvelujen järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa.

Työvoimatoimiston osallistumisesta aktivointisuunnitelman laatimiseen ja velvollisuudesta aloittaa toimenpiteet työttömän työnhakijan aktivointisuunnitelman tekemiseksi säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001).

5 §

Työnhakijaksi rekisteröityminen

Työvoimatoimisto rekisteröi työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään henkilöasiakkaan, joka pyytää sitä henkilökohtaisesti työvoimatoimistossa. Työvoimatoimisto voi hyväksyä *sähköisesti tai* muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Henkilöasiakkaan tulee antaa julkisen työvoimapalvelun tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. Henkilön katsotaan rekisteröityneen työnhakijaksi myös, jos työnantaja on tehnyt hänestä työvoimatoimistolle työsopimuslain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukaisen ryhmälomautusilmoituksen. Rekisteröitymiseen liittyvistä menettelytavoista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

tusti järjestettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja palveluja sekä tarvittaessa ohjattava työtön työnhakija muiden palvelujen piiriin 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Palveluprosessista säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Muiden viranomaisten palveluihin ohjaaminen

Jos henkilöasiakkaan tarvitsemia palveluja ei ole mahdollista järjestää *työ- ja elinkeinotoimiston palveluina, työ- ja elinkeinotoimiston* tehtävänä on huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan tarpeen mukaan sosiaali-, terveydenhuolto- tai opetusviranomaisen tai Kansaneläkelaitoksen taikka muun palvelujen järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa.

5 §

Työnhakijaksi rekisteröityminen

Työ- ja elinkeinotoimisto rekisteröi työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään henkilöasiakkaan, joka pyytää sitä *sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai* henkilökohtaisesti *työ- ja elinkeinotoimistossa.* *Työ- ja elinkeinotoimisto* voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Henkilöasiakkaan tulee antaa julkisen työvoimapalvelun tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, *työhistoriastaan,* koulutuksestaan ja työkyvystään. Henkilön katsotaan rekisteröityneen työnhakijaksi myös, jos työnantaja on tehnyt hänestä *työ- ja elinkeinotoimistolle* työsopimuslain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukaisen ryhmälomautusilmoituksen. Rekisteröitymiseen liittyvistä menettelytavoista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Työhakemuksen voimassaolo

Työhakemuksen voimassaolon katsotaan alkaneen sinä päivänä, jolloin sitä on edellä säädetyllä tavalla työvoimatoimistolta pyydetty.

Työnhakijan on pidettävä työhakemus voimassa työvoimatoimiston edellyttämällä tavalla. *Hakemuksen voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:*

1) ilmoittaa, ettei hän enää halua pitää hakemustaan voimassa;

2) ei uusi työhakemustaan työvoimatoimistossa sen antamana aikana ja edellyttämällä tavalla;

3) ei esitä työvoimatoimistolle sen antamassa määräajassa selvityksiä työhistoriastaan ja muita julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista;

4) ei esitä työvoimatoimistolle 5 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja tai selvityksiä työnhakusuunnitelman mukaisesti; tai

5) ei osallistu työkyvyn ja työkunnon selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Työhakemuksen voimassaolon lakattua työhakemus tulee uudelleen voimaan siten kuin 5 §:n 1 momentissa ja edellä tämän pykälän 1 momentissa säädetään. Jos työhakemuksen voimassaolo on lakannut 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, edellytetään lisäksi, että henkilöasiakas pyytääesään rekisteröintiä sitoutuu osallistumaan työkyvyn ja työkunnon selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin.

6 §

Työnhaun voimassaolo

Työnhaun voimassaolon katsotaan alkaneen sinä päivänä, jolloin *työnhakijaksi* rekisteröintiä on 5 §:ssä säädetyllä tavalla *työ- ja elinkeinotoimistolta* pyydetty.

Työnhakijan on pidettävä *työnhaku* voimassa *työ- ja elinkeinotoimiston* edellyttämällä tavalla.

6 a §

Työnhaun voimassaolon lakkaaminen

Työnhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

1) ilmoittaa, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa;

2) ei uusi työnhakuaan työ- ja elinkeino-

toimiston antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

3) ei esitä työ- ja elinkeinotoimistolle sen antamassa määräajassa selvityksiä työhistoriastaan ja muita julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä 5 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista;

4) ei saavu sovittuun tai työ- ja elinkeinotoimiston työnhakijalle muutoin etukäteen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen;

5) ei ilmoita työ- ja elinkeinotoimistolle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa;

6) ei osallistu työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi; tai

7) ei enää täytä 7 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Työnhaun voimassaolon lakattua työnhaku tulee uudelleen voimaan siten kuin 5 §:n 1 momentissa ja 6 §:n 1 momentissa säädetään. Jos työnhaun voimassaolo on lakannut 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, edellytetään lisäksi, että henkilöasiakas pyytäessään rekisteröintiä sitoutuu osallistumaan työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin.

7 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi

Niiden valtioiden kansalaiset, joilla Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella on oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työvoimatoimiston työvoimapolitiittista harkintaa, rekisteröidään tässä laissa säädetyllä tavalla työnhakijaksi, jollei näistä sopimuksista muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään tässä laissa säädetyllä tavalla työnhakijaksi, jos heillä on oikeus ansiotyö-

7 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi

Niiden valtioiden kansalaiset, joilla Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella on oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa, rekisteröidään tässä laissa säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jollei näistä sopimuksista muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään tässä laissa säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyö-

hön myönnetyn *jatkuvaluonteisen* oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantaja koskevia rajoituksia.

hön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

8 §

8 §

*Työnhakijan informointi**Työnhakijan informointi*

Työnhakijaa tulee informoida työnhakijaksi rekisteröinnin yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen hänelle tarjolla olevista työvoimatoimiston palveluista ja hänen 6 §:n 2 momentin mukaisesta velvollisuudestaan pitää työhakemus voimassa sekä 5 a luvussa tarkoitettua muutosturvasta ja siihen liittyvästä työllistymisohjelmasta.

Työtöntä työnhakijaa tulee 1 momentissa säädetyn lisäksi informoida *työnhakuun liittyvistä seikoista*, tarvittaessa hänen työllistymistään edistävistä muista palveluista ja toimenpiteistä, jäljempänä 9 §:ssä säädettyistä työttömän työnhakijan yleisistä velvollisuuksista sekä 6 §:n 2 momentin mukaisen velvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuvista seuraamuksista ja työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen saamisen keskeisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

Työnhakijaa tulee informoida työnhakijaksi rekisteröinnin yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen *työnhakuun liittyvistä seikoista*, hänelle tarjolla olevista työ- ja elinkeinotoimiston palveluista, hänen velvollisuudestaan pitää *työnhaku* voimassa sekä 5 a luvussa tarkoitettua muutosturvasta.

Työtöntä työnhakijaa tulee 1 momentissa säädetyn lisäksi informoida tarvittaessa hänen työllistymistään edistävistä muista palveluista ja toimenpiteistä, 9 §:ssä säädettyistä työttömän työnhakijan yleisistä velvollisuuksista sekä työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen saamisen keskeisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

9 §

9 §

*Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet**Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet*

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työnhakuaan tukeviin sekä työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta. *Työtön työnhakija on myös velvollinen osallistumaan 5 luvussa säädettyihin työnhakijan haastatteluihin sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen.*

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan palveluihin ja toimenpiteisiin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja tavalla ilmoittamaan työ- ja elinkeinotoimistolle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

4 luku

Työnvälityspalvelut

2 §

Työnvälityksen maksukiellot

Työnvälitys merenkulkijoille on kiellettyä, jos siitä peritään maksua.

4 §

Henkilöasiakkaan työnvälityspalvelut

Työttömällä työnhakijalla on oikeus 5 luvun mukaisesti työnhaun tueksi laadittavaan työnhakusuunnitelmaan, jonka laatimiseksi, tarkistamiseksi tai uudistamiseksi työvoimatoimiston tulee määräajoin varata hänelle tilaisuus työnhakuhaastatteluun. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin henkilöasiakkaan 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitetusta palveluprosessista sekä työnhakusuunnitelmista ja työnhakuhaastatteluista.

5 §

Työnhakuhaastattelut

Työtön työnhakija kutsutaan kuukauden kuluessa työnhakijaksi rekisteröinnistä työnhakuhaastatteluun, jollei se hänen tilanteensa huomioon ottaen ole tarpeetonta. Haastattelussa kartoitetaan työnhaun tavoitteet, tarkastetaan ja täydennetään työnhakutiedot, selvitetään tarjolla olevat työ- ja koulutusvaihtoehdot, arvioidaan palvelutarve sekä sovietaan työhakemuksen uusimisesta, jatkohaastatteluista ja muista jatkotoimenpiteistä (alikuhaastattelu).

Jatkossa työnhakuhaastatteluissa arvioidaan työnhaun tuloksellisuutta ja tehtyjen suunnitelmien toteutumista sekä selvitetään tarjolla olevia palveluvaihtoehtoja ja sovietaan jatkotoimenpiteistä. Tällöin arvioidaan myös tarve työkykyä ja terveydentilaa selvittäviin tutkimuksiin.

4 luku

Työnvälityspalvelut

2 §

Työnvälityksen maksukiellot

(kumotaan 2 momentti)

4 §

Henkilöasiakkaan työnvälityspalvelut

(kumotaan 3 momentti)

(kumotaan 5 pykälä)

6 §

Työnantaja-asiakkaan maksulliset erityispalvelut

Työministeriön määräämissä työvoimatoimistoissa voidaan järjestää työnvälitystä täydentäviä, työnantajan tarpeita vastaavia henkilöstön hankintaan tai vähentämiseen taikka työyhteisön kehittämiseen liittyviä erityispalveluja (*henkilöstöratkaisut*) sekä työnantajien tilapäistyövoiman hankkimiseksi, työnvälitystä täydentävänä palveluna, työntekijöiden vuokrausta (*henkilöstövuokraus*).

Henkilöstöratkaisuja järjestävä työvoimatoimisto voi sopia toisen työvoimatoimiston (partneritoimisto) kanssa, millä edellytyksillä ja kustannuksin partneritoimisto osallistuu henkilöstöratkaisujen markkinointiin, toimeksiantojen hankintaan ja yksittäisten palvelujen järjestämiseen. Henkilöstöratkaisuja ja niiden alihankintapalveluja voidaan myös täydentää 3 luvun 1 §:ssä säädetyn perusteiden.

Maksullisten työnantajapalvelujen on oltava työvoimatoimistoittain ja partneritoimistoittain kannattavia. Niitä järjestettäessä on huolehdittava, ettei työvoimaviranomaiselle muodostu kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräävää markkina-asemaa.

Vuokrattujen työntekijöiden työsuhteissa sovellettavasta työehtosopimuksesta säädetään työsopimuslain 2 luvun 9 §:ssä. Henkilöstöratkaisuihin ja henkilöstövuokrauksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 luku

Työnhakusuunnitelma

1 §

Työnhakusuunnitelman laatiminen

Työnhakusuunnitelman laatii työvoimatoimisto yhdessä työttömän työnhakijan kanssa. Suunnitelma on laadittava, jollei sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta, viimeistään työttömyyden kestänyt yhdenjaksoisesti viisi

6 §

Työnantaja-asiakkaan maksulliset erityispalvelut

Työ- ja elinkeinoministeriön määräämissä työ- ja elinkeinotoimistoissa voidaan järjestää työnvälitystä täydentäviä, työnantajan tarpeita vastaavia henkilöstön hankintaan tai vähentämiseen taikka työyhteisön kehittämiseen liittyviä erityispalveluja sekä työnantajien tilapäistyövoiman hankkimiseksi työnvälitystä täydentävänä palveluna työntekijöiden vuokrausta.

Henkilöstön hankintaan, vähentämiseen ja työyhteisön kehittämiseen liittyviä erityispalveluja voidaan täydentää 3 luvun 1 §:ssä säädetyn perusteiden.

Maksullisten työnantajapalvelujen on oltava *valtakunnallisesti* kannattavia. Niitä järjestettäessä on huolehdittava, ettei työvoimaviranomaiselle muodostu kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräävää markkina-asemaa.

Vuokrattujen työntekijöiden työsuhteissa sovellettavasta työehtosopimuksesta säädetään työsopimuslain 2 luvun 9 §:ssä. *Edellä 1 momentissa tarkoitetuista palveluista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*

5 luku

Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma

1 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

kuukautta. Tällöin työnhakusuunnitelman tulee olla yksilöity.

Yhdessä vaikeasti työllistyvän kanssa on laadittava uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma. Uudistettua yksilöityä työnhakusuunnitelmaa on viivytyksettä tarkistettava 3 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisten tehostettujen palvelujen tarjoamiseksi, jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla.

2 §

Työnhakusuunnitelman sisältö

Työnhakusuunnitelma sisältää työttömän työnhakijan osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnin. Suunnitelmassa sovitaan työllistymistä edistävästä palveluista ja toimenpiteistä sekä tarvittaessa työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista muista toimenpiteistä.

Yksilöity työnhakusuunnitelma sisältää työttömän työnhakijan haettavaksi työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä taikka työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Jos hänen palvelutarpeensa sitä edellyttää, yksilöity työnhakusuunnitelma voi myös koostua työvoimatoimiston palvelujen käytöstä.

Työnhakija ja työvoimatoimisto allekirjoittavat työnhakusuunnitelman.

3 §

Työnhakusuunnitelman korvaaminen kotoutumissuunnitelmalla tai aktivointisuunnitelmalla

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työnhakusuunnitelman. Maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan sekä kotoutumistoimenpiteistä ja niiden rin-

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen ja kuuden kuukauden ajan sekä kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen aina kuuden kuukauden välein, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

2 §

Työnhakijan haastattelun sisältö

Ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, arvioidaan palvelutarve, laaditaan työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinotoimisto tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä. Myöhemmissä haastatteluissa arvioidaan lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista sekä tarkistetaan suunnitelma.

Työnhakijan haastattelun yhteydessä työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa työnhakijalle soveltuvia työ- ja koulutusilaisuuksia sekä muita palvelutarpeen ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman mukaisia palveluja.

Työnhakijan haastatteluista säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen

Työttömällä työnhakijalla ja 5 a luvussa tarkoitettulla muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan. Maahanmuuttajan oikeudesta ja

nastamisesta tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin ja toimenpiteisiin säädetään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa.

Jos työttömällä työnhakijalla on kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisesti oikeus aktivointisuunnitelmaan, voidaan työnhakusuunnitelman sijasta laatia aktivointisuunnitelma.

työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta kotoutumissuunnitelman laatimiseen säädetään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa. Työttömän työnhakijan oikeudesta ja työ- ja elinkeinotoimiston osallistumisesta aktivointisuunnitelman laatimiseen säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa.

Työllistymissuunnitelma on laadittava, jollei sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta, viimeistään 1 §:n 1 momentin mukaisessa työnhakijan haastattelussa.

*Työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa on tarkistettava työnhakijan haastattelun yhteydessä tai työnhakijan pyynnöstä, jollei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta. Lisäksi suunnitelmaa on viivytyksettä tarkistettava 3 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisten palvelujen tarjoamiseksi, jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu työttömyys-
turvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla.*

Työnhakijan suostumuksella työnantaja voi osallistua työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen tai tarkistamiseen.

4 §

Työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus

Työtön työnhakija on velvollinen osallistumaan työnhakuhaastatteluihin sekä työnhaku- tai aktivointisuunnitelman laatimiseen samoin kuin osallistumaan työnhaku- tai aktivointisuunnitelmassa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma, aktivointisuunnitelma, kotoutumissuunnitelma tai 5 a luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu työllistymisohjelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa tai ohjelmaansa siltä osin kuin siinä on sovittu 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuista asioista. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen määräjain suunnitelmassa tai ohjelmassa sovitulla tavalla ilmoittamaan, miten hän on suunnitelmaa tai ohjelmaa toteuttanut. Jos työvoimatoimisto edellyttää muuta selvitystä suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava suun-

4 §

Työllistymissuunnitelman sisältö

Työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituun palvelutarpeeseen.

Suunnitelmassa sovitaan työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä palveluista. Tarvittaessa suunnitelmassa sovitaan osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista, työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimenpiteistä tai muista työ- ja elinkeinotoimiston palveluista.

Työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto sopivat työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumisen seurannasta ja allekirjoittavat suunnitelman. Jos työ- ja elinkeinotoimisto edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on

nitelmaan tai ohjelmaan.

Yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntiin sovelletaan, mitä 3 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohdassa tai työttömyysturvalain 2 luvun 20 §:ssä säädetään.

5 §

Yhteistyövelvollisuuden voimassaolo

Yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan ja työllistämishjelmaan liittyvä 4 §:n 2 momentin mukainen yhteistyövelvollisuus on voimassa sinä aikana, kun henkilö on työttömänä työnhakijana. Yhteistyövelvollisuus lakkaa, kun henkilö täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

6 §

Työvoimatoimiston velvollisuudet

Työvoimatoimiston tehtävänä on aktiivisesti tarjota työtä, koulutusta sekä työnhakusuunnitelmaan sisältyviä palveluja ja toimenpiteitä sekä seurata työnhakusuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehtia palveluprosessin etenemisestä.

Työvoimatoimiston on tarjottava uudistuksessa yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa olevat työllistymistä edistävät palvelut ja järjestettävä työnhakusuunnitelman mukaisesti muut toimenpiteet työttömälle työnhakijalle, kuitenkin työvoimatoimiston käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Työnhakusuunnitelma on edellytyksenä:

- 1) työttömän työnhakijan osoittamiselle työhön, jonka palkkauskustannuksiin myönnetään palkkatukea tai osoitetaan työllisyysmäärärahoja taikka jonka ajalta myönnetään 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua osa-aikalisää;
- 2) työttömän työnhakijan osoittamiselle 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun työelämävalmennukseen;
- 3) työllistämistuen myöntämiselle työttömälle työnhakijalle toimeentulon turvaamiseksi.

kirjattava suunnitelmaan.

Työllistymissuunnitelmasta, sen allekirjoittamisesta ja arkistoinnista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudet

Työ- ja elinkeinotoimiston on aktiivisesti tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja ja toimenpiteitä työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinotoimiston on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

5 a luku

Muutosturva ja siihen liittyvä työllistymisohjelma

1 §

Muutosturva

Muutosturvalla tarkoitetaan tässä laissa toimintamallia, jonka avulla irtisanottu tai työttömyysuhan alainen työntekijä pyritään työllistämään uudelleen mahdollisimman nopeasti.

Muutosturva muodostuu yksilöllisestä suunnitelmasta (työllistymisohjelma), suunnitelmassa sovituista tämän lain mukaisista palveluista ja toimenpiteistä sekä mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista ja toimenpiteistä.

Muutosturvaan liittyvistä erityisistä etuuksista säädetään 9 luvun 2 §:ssä ja 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdassa sekä työttömyysturvalaissa.

2 §

Oikeus työllistymisohjelmaan

Työllistymisohjelmaan on oikeus työnhakijalla:

1) jonka työnantaja on irtisanonut työsopimuslain 7 luvun 3, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuista taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja jolle ennen irtisanomisajan päättymistä kertyisi yhteensä vähintään kolmen vuoden mittainen työhistoria saman tai eri työnantajien työssä;

2) joka on työsuhteen päättyessä ollut määräaikaisessa työsuhteessa samaan työnantajaan keskeytyksittä vähintään kolme vuotta tai määräaikaisissa työsuhteissa samaan työnantajaan yhteensä vähintään 36 kuukautta viimeksi kuluneen 42 kuukauden aikana;

3) jonka työsuhde on päättynyt työsopimuksen määräaikaisuuden takia ja jolle työsuhteen päättyessä on kertynyt työhistoriaa saman tai eri työnantajien työssä yhteensä vähintään viisi vuotta työsuhteen päättymistä edeltäneiden seitsemän vuoden aikana;

4) joka lomautetaan vähintään 180 päiväksi ja jolla on lomautusilmoituksen saadessaan 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria;

5 a luku

Muutosturva

1 §

Muutosturva

Muutosturvalla tarkoitetaan tässä laissa toimintamallia, jonka avulla irtisanottu tai työttömyysuhan alainen työntekijä pyritään työllistämään uudelleen mahdollisimman nopeasti.

Muutosturva muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovituista tämän lain mukaisista palveluista ja toimenpiteistä sekä mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista ja toimenpiteistä.

Muutosturvaan liittyvistä erityisistä etuuksista säädetään 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdassa sekä työttömyysturvalaissa.

2 §

Muutosturvan piirin kuuluminen

Muutosturvan piiriin kuuluu työnhakija:

1) jonka työnantaja on irtisanonut työsopimuslain 7 luvun 3, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetuista taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja jolle ennen irtisanomisajan päättymistä kertyisi yhteensä vähintään kolmen vuoden mittainen työhistoria saman tai eri työnantajien työssä;

2) joka on työsuhteen päättyessä ollut määräaikaisessa työsuhteessa samaan työnantajaan keskeytyksittä vähintään kolme vuotta tai määräaikaisissa työsuhteissa samaan työnantajaan yhteensä vähintään 36 kuukautta viimeksi kuluneiden 42 kuukauden aikana;

3) jonka työsuhde on päättynyt työsopimuksen määräaikaisuuden takia ja jolle työsuhteen päättyessä on kertynyt työhistoriaa saman tai eri työnantajien työssä yhteensä vähintään viisi vuotta työsuhteen päättymistä edeltäneiden seitsemän vuoden aikana;

4) joka lomautetaan vähintään 180 päiväksi ja jolla on lomautusilmoituksen saadessaan 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria;

5) joka on ollut yhdenjaksoisesti lomautettuna 180 päivää ja jolla on tällöin 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria;

6) joka on irtisanonut työsopimuksensa työsopimuslain 5 luvun 7 §:n mukaisesti lomautuksen kestänyä yhdenjaksoisesti vähintään 200 päivää ja jolla on työsuhteen päättyessä 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria.

Työllistymisohjelma on laadittava viipymättä, kun työllistymisohjelmaan oikeutettu työnhakija sitä pyytää. Työnhakijalla ei ole oikeutta työllistymisohjelmaan, jos pyyntö esitetään myöhemmin kuin 30 päivän kuluttua työsuhteen päättymisestä tai 1 momentin 4 tai 5 kohdassa tarkoitettujen lomautuksen kestoja koskevien edellytysten täyttymisestä, ellei pyynnön esittäminen myöhemmin johdu työssäoloahtoon luettavassa työssä olemisesta tai työttömyysturvalain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista taikka oikeuden epääminen muutoin ole kohtuutonta.

Työnhakijan työssäoloaika otetaan huomioon työnhakijan tai työnantajan esittämän luotettavan selvityksen mukaisena.

3 §

Työllistymisohjelman laatiminen

Työllistymisohjelman laatii työvoimatoimisto yhdessä työllistymisohjelmaan oikeutetun työnhakijan kanssa. Työnhakijan suostumuksella työnantaja voi osallistua työllistymisohjelman laatimiseen.

Työllistymisohjelman laatimiseen osallistuneet allekirjoittavat työllistymisohjelman.

5) joka on ollut yhdenjaksoisesti lomautettuna 180 päivää ja jolla on tällöin 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria;

6) joka on irtisanonut työsopimuksensa työsopimuslain 5 luvun 7 §:n mukaisesti lomautuksen kestänyä yhdenjaksoisesti vähintään 200 päivää ja jolla on työsuhteen päättyessä 1 kohdassa tarkoitettu työhistoria.

Muutosturvan piiriin kuulumisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että henkilön työnhaku on alkanut 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä tai 1 momentin 4 tai 5 kohdassa tarkoitettujen lomautuksen kestoja koskevien edellytysten täyttymisestä, jollei työnhaun alkaminen myöhemmin johdu työssäoloahtoon luettavassa työssä olemisesta tai työttömyysturvalain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista taikka muutosturvan piiriin kuulumisen epääminen muutoin ole kohtuutonta.

Työ- ja elinkeinotoimisto tutkii 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen muutosturvan piiriin kuulumisen edellytykset työllistymissuunnitelman laatimisen tai tarkistamisen yhteydessä. Työnhakijan työssäoloaika otetaan huomioon työnhakijan tai työnantajan esittämän luotettavan selvityksen mukaisena.

3 §

Maksullisten erityispalvelujen järjestäminen muutosturvan piiriin kuuluvalla

Muutosturvan piiriin kuuluvan työnhakijan kanssa laadittavassa työllistymissuunnitelmassa voidaan sopia 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetuista palveluista tai muista työnantajalle maksullisista palveluista vain, jos niistä on sovittu työnantajan kanssa.

Poiketen 1 momentista työ- ja elinkeinotoimisto voi päättää, että työnantaja rahoittaa ryhmävalmennuksena toteutettavan maksullisen uudelleensijoitusvalmennuksen. Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava asiasta kirjallinen päätös. Edellytyksenä työnantajan rahoitusvastuulle on, että:

1) valmennus on välttämätöntä siihen osallistuvien työllistymiseksi;

2) valmennuksesta on sovittu kunkin siihen osallistuvan työllistymissuunnitelmassa;

3) valmennus tapahtuu ennen työsuhteen päättymistä; ja

4 §

Työllistymisohjelman sisältö

Työllistymisohjelmassa selvitetään työnhakijan työllistymis- ja koulutusmahdollisuudet sekä hänen edellytyksensä ja tavoitteensa. Työllistymisohjelmassa sovitaan omatoimisesta työnhauasta ja sen tukemisesta. Työllistymisohjelman sisällöstä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä 5 luvun 2 §:n 1 momentissa työnhakusuunnitelman sisällöstä säädetään.

Työllistymisohjelmassa voidaan sopia 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetuista henkilöstöratkaisuista tai muista työnantajalle maksullisista palveluista vain, jos niistä on sovittu työnantajan kanssa.

Poiketen 2 momentista työvoimatoimisto voi päättää, että työnantaja rahoittaa ryhmävalmennuksena toteutettavan maksullisen uudelleensijoitusvalmennuksen kokonaan tai osittain. Työvoimatoimiston on annettava asiasta kirjallinen päätös. Edellytyksenä työnantajan rahoitusvastuulle on, että:

- 1) valmennus on välttämätöntä siihen osallistuvien työllistymiseksi;
- 2) valmennuksesta on sovittu kunkin siihen osallistuvan työllistymisohjelmassa;
- 3) valmennus tapahtuu ennen työsuhteen päättymistä; ja
- 4) rahoitusvastuuta ei työnantajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole pidettävä kohtuuttomana.

5 §

Työllistymisohjelman voimassaolo

Työllistymisohjelma on voimassa sinä aikana, kun henkilö on työnhakijana. Työ- ja elinkeinotoimisto ja työnhakija tarkistavat ja täydentävät työllistymisohjelmaa tarvittaessa.

Työllistymisohjelma lakkaa, kun työnhakijan oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan täyttymisen vuoksi.

4 §

Muutosturvan piiriin kuulumisen voimassaolo

Henkilö kuuluu muutosturvan piiriin sinä aikana, kun hän on työnhakijana. Muutosturvan piiriin kuuluminen lakkaa, kun työnhakijan oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan täyttymisen vuoksi

5 §

Työvoimaviranomaisen velvollisuudet

Muutosturvan toteuttamiseksi työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on:

- 1) kartoittaa irtisanomismenettelyn alettua yhteistyössä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa tarvittavat tämän lain mukaiset palvelut;
- 2) tiedottaa tarjolla olevista palveluista, toimenpiteistä ja etuuksista sekä avustaa yh-

teistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) 49 §:n 1 ja 2 momentissa sekä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2007) 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta;

3) varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työsopimuslain 9 luvun 3 a §:ssä tarkoitettua ilmoituksen; ja

4) laatia tämän lain mukaisesti työnhakijaksi rekisteröityville työllistymissuunnitelma ja pyrkiä tarjoamaan siinä sovitut palvelut ja toimenpiteet viivytystä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on tiedottaa ja avustaa 1 momentin 2 kohdan mukaisesti.

6 §

Työllistymisohjelman suhde työnhakusuunnitelmaan

Työllistymisohjelma korvaa työnhakusuunnitelman.

Työllistymisohjelmaa on tarkistettava noudattaen, mitä yksilöidystä työnhakusuunnitelmasta säädetään, jos työnhakijan työttömyys on jatkunut 5 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun ajan.

7 §

Työvoimaviranomaisen velvollisuudet

Muutosturvan toteuttamiseksi työvoimatoimiston tehtävänä on:

1) kartoittaa irtisanomismenettelyn alettua yhteistyössä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa tarvittavat tämän lain mukaiset palvelut;

2) tiedottaa tarjolla olevista palveluista, toimenpiteistä ja etuuksista sekä avustaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) 49 §:n 1 ja 2 momentissa sekä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2007) 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisen työvoimapalvelun osalta;

Voimassa oleva laki

(13.4.2007/455)

3) varata riittävät resurssit ja varautua tarpeellisiin toimenpiteisiin saatuaan työnantajalta työsopimuslain 9 luvun 3 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen; ja

4) laatia tämän lain mukaisesti työnhakijaksi rekisteröityville työllistymisohjelma ja pyrkiä tarjoamaan siinä sovitut palvelut ja toimenpiteet viivytyksettä.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen tehtävänä on tiedottaa ja avustaa 1 momentin 2 kohdan mukaisesti.

6 luku

Ammatillisen kehittymisen palvelut

14 §

Vakuutusurva

Ammatinvalinnanohjauksen ja vajaakuntoisten työhön sijoituksen tai työssä pysymisen tukemiseksi tarkoitettussa työ- ja koulutuskokeilussa ammattioppilaitoksessa, työ- ja koulutuskokeilussa taikka työnhakuvalmennuksessa tai 8 luvussa tarkoitettussa työmarkkinatoimenpiteessä tai tutustumiskäynnillä oppilaitoksessa sattuneesta tapaturmasta tai niissä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilöasiakkaalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1994) säädetään työtapaturmasta. Korvaus maksetaan siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain nojalla.

Työministeriö järjestää 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen.

6 luku

Ammatillisen kehittymisen palvelut

14 §

Vakuutusurva

Ammatinvalinnanohjauksen ja vajaakuntoisten työhön sijoituksen tai työssä pysymisen tukemiseksi tarkoitettussa työ- ja koulutuskokeilussa ammattioppilaitoksessa, työ- ja koulutuskokeilussa, *työhön valmennuksessa muussa palveluyksikössä* taikka työnhakuvalmennuksessa tai 8 luvussa tarkoitettussa työmarkkinatoimenpiteessä tai tutustumiskäynnillä oppilaitoksessa sattuneesta tapaturmasta tai niissä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilöasiakkaalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1994) säädetään työtapaturmasta. Korvaus maksetaan siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain nojalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen.

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

1 a §

Palkkatuen myöntäminen elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnetään tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan mukaisesti (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) annetun komission asetuksen (EY) N:o 800/2008 mukaisena tukena, kun palkkatuella palkattava on:

- 1) vajaakuntoinen;*
- 2) vaikeasti työllistyvä;*
- 3) pitkäaikaistyötön;*
- 4) ollut yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kuusi kuukautta;*
- 5) vailla ammatillista koulutusta;*
- 6) yli 50-vuotias;*
- 7) oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvaipaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 11 §:n nojalla.*

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun työttömän työnhakijan palkkaamiseen palkkatuki myönnetään de minimis -tukena.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä ei sovelleta myönnettäessä palkkatukea oppisopimuskoulutukseen.

2 §

Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

Palkkatukea ei myönnetä, jos:

1) työnantaja on hakemuksen jättämistä edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä työssäkäyntialueella samoista tai samanlaisista tehtävistä taikka lyhentänyt heidän työaikaansa;

4) työnantaja saa tuella palkattavan henkilön palkkaamiseen tai työllistämisen edistä-

2 §

Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

Palkkatukea ei myönnetä, jos:

1) työnantaja on hakemuksen jättämistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä työssäkäyntialueella samoista tai samanlaisista tehtävistä taikka lyhentänyt heidän työaikaansa;

4) työnantaja saa tuella palkattavan henkilön palkkaamiseen tai työllistämisen edistä-

miseen samalta ajalta muuta valtion tukea;
5) tuki vääristäisi samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien tahojen välistä kilpailua.

miseen samalta ajalta muuta valtion tukea.

(kumotaan 5 kohta)

3 §

3 §

Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset

Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen edellytykset

Työnantaja ei saa sijoittaa tuella palkattua muun työn järjestäjän tehtäviin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kunnan, yhdistyksen ja säätiön sekä sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa (1351/2003) tarkoitetun sosiaalisen yrityksen oikeudesta sijoittaa tuella palkattu muun työn järjestäjän tehtäviin ja edelleen sijoituksen ehdoista.

Yritykselle palkkatukea voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen perusteella. Palkkatukea voidaan kuitenkin myöntää määräaikaisen työsopimuksen perusteella yritykselle:

Työnantaja ei saa sijoittaa tuella palkattua muun työn järjestäjän tehtäviin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kunnan, yhdistyksen ja säätiön, *yksityisen työvoimapalvelun* sekä sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa (1351/2003) tarkoitetun sosiaalisen yrityksen oikeudesta sijoittaa tuella palkattu muun työn järjestäjän tehtäviin ja edelleen sijoituksen ehdoista.

Yritykselle palkkatukea voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen perusteella. Palkkatukea voidaan kuitenkin myöntää määräaikaisen työsopimuksen perusteella yritykselle:

2 a) alle 25-vuotiaan muun kuin 1 kohdassa tarkoitetun työttömän työnhakijan palkkaamiseen, jos tämän yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt vähintään kolme kuukautta;

3) oppisopimuskoulutukseen;

3) oppisopimuskoulutukseen.

4) metsänparannustöiden suorittamiseen.

(kumotaan 4 kohta)

5 §

5 §

Työllistämistuki toimeentulon turvaamiseksi

Työllistämistuki toimeentulon turvaamiseksi

Starttiraha myönnetään de minimis -tukena.

9 §

9 §

Työllistämistuen määrä

Työllistämistuen määrä

Palkkatuki voi olla enintään tuella palkatusta työnantajalle aiheutuvien palkkauskustannus-

Palkkatuki voi olla enintään tuella palkatusta työnantajalle aiheutuvien palkkauskus-

ten suuruinen. Tukea ei makseta, jos palkkauskustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin perustuen kuukautta kohti laskettu määrä. Korkeimmalla korotetulla palkkatuella katettavista palkkauskustannuksista eri työnantajatahoilla ja palkkauskustannusten enimmäismäärän ylittävän tuen vähentämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

tannusten suuruinen. *Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle 1 a §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tarkoitetun henkilön työllistämiseksi myönnettävä palkkatuki voi olla enintään 50 prosenttia palkkauskustannuksista ja vajaakuntoisen työllistämiseksi enintään 75 prosenttia palkkauskustannuksista.* Tukea ei makseta, jos palkkauskustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin perustuen kuukautta kohti laskettu määrä. Korkeimmalla korotetulla palkkatuella katettavista palkkauskustannuksista eri työnantajatahoilla ja palkkauskustannusten enimmäismäärän ylittävän tuen vähentämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Työllistämistuen kesto

Poiketen 1 ja 2 momentista sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa tarkoitetulle sosiaaliselle yritykselle myönnettävä palkkatuki voidaan myöntää henkilöä kohden kerrallaan:

2) 24 kuukaudeksi, jos tuella palkattava on pitkäaikaistyötön tai vaikeasti työllistyvä;

Palkkatuki voidaan 1 momentista poiketen myöntää enintään 24 kuukaudeksi, jos valtion virasto tai laitos, kunta, yhdistys tai säätiö palkkaa tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä.

11 §

Työllistämistuen kesto

Poiketen 1 ja 2 momentista sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa tarkoitetulle sosiaaliselle yritykselle myönnettävä palkkatuki voidaan myöntää henkilöä kohden kerrallaan:

2) 12 kuukaudeksi, jos tuella palkattava on pitkäaikaistyötön;

Palkkatuki voidaan 1 momentista poiketen myöntää enintään 24 kuukaudeksi, jos valtion virasto tai laitos, kunta, yhdistys tai säätiö palkkaa tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. *Edellä mainittua ei sovelleta elinkeinotoimintaa harjoittavaan yhdistykseen tai säätiöön.*

8 luku

Työmarkkinatoimenpiteet

2 §

Työmarkkinatoimenpiteiden rajoitukset

Henkilöasiakasta ei ohjata tai osoiteta työmarkkinatoimenpiteeseen:

3) jos työmarkkinatoimenpiteestä aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua.

3 §

Oikeusasema ja vastuu työturvallisuudesta

Työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuva ei ole työsuhteessa toimenpiteen järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä vastaa toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa säädetään.

8 luku

Työmarkkinatoimenpiteet

2 §

Työmarkkinatoimenpiteiden rajoitukset

Henkilöasiakasta ei ohjata tai osoiteta työmarkkinatoimenpiteeseen:

3) jos työmarkkinatoimenpiteestä aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua;

4) sellaisiin tehtäviin, joiden suorittamiseksi toimenpiteen järjestäjä edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitetun huumausainetestin koskevan todistuksen esittämistä, jos henkilöasiakas ei halua mainittua todistusta esittää.

3 §

Oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuva ei ole työsuhteessa toimenpiteen järjestäjään eikä työ- ja elinkeinotoimistoon.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä vastaa toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa säädetään.

Työmarkkinatoimenpiteissä sovelletaan yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Lakia sovellettaessa toimenpiteen järjestäjä rinnastetaan työntajaan ja toimenpiteeseen osallistuva työntekijään. Työmarkkinatoimenpiteissä sovelletaan mitä mainitun lain 2 luvun 3 §:ssä, 4 §:n 1 ja 2 momentissa, 5 §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 3 luvun 6 §:ssä, 7 §:n 1—3 momentissa, 9 ja 10 §:ssä, 4 luvun 14 ja 15 §:ssä, 5 ja 6 luvussa sekä 7 luvun 21 §:n 2 momentissa, 22 §:ssä ja 24 §:ssä säädetään

Rangaistus yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 24 §:ssä.

3 a §

Viittaukset rangaistussäännöksiin

Rangaistus henkilökirjamerkinnästä, tietomurrosta, salakatselusta, salakuuntelusta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta, salassapitorikoksesta ja virkarikoksista säädetään rikoslaissa (39/1889).

5 §

Sopimuksen enimmäiskesto

Työvoimatoimisto voi tehdä työmarkkina-toimenpidettä koskevan sopimuksen siksi ajaksi, jonka toimenpiteen tavoitteena olevan työmarkkina-avun edistämisen arvioidaan kestävän. Sopimuksen tai sopimusten yhteenlaskettu kesto ei kuitenkaan saa ylittää:

- 1) saman järjestäjän työkokeilussa kuutta kuukautta;
- 2) työelämävalmennuksessa 10 kuukautta;
- 3) työharjoittelussa 12 kuukautta

Poiketen 1 momentista työelämävalmennusta koskevan sopimuksen tai useampien sopimusten yhteenlaskettu kesto työmarkkinatukeen oikeutettua työnhakijaa kohti voi kuitenkin olla enintään 12 kuukautta. Erityisesti syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, työmarkkinatukeen oikeutetun työelämävalmennusta tai työharjoittelua koskevien sopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun työnhakija on täyttänyt uudelleen työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettujen enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun työnhakija on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan ja on työmarkkinatukeen oikeutettu. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös sellaisen

5 §

Sopimuksen enimmäiskesto

Työ- ja elinkeinotoimisto voi tehdä työmarkkinatoimenpidettä koskevan sopimuksen siksi ajaksi, jonka toimenpiteen tavoitteena olevan työmarkkina-avun edistämisen arvioidaan kestävän. Sopimuksen tai sopimusten yhteenlaskettu kesto ei kuitenkaan saa ylittää:

- 1) saman järjestäjän toimenpiteessä kuutta kuukautta;
- 2) työelämävalmennuksessa ja työharjoittelussa 12 kuukautta.

Työelämävalmennuksen enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on ollut enimmäiskeston täyttyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta. Työharjoittelun enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on ollut enimmäiskeston täyttyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kolme kuukautta.

työmarkkinatukeen oikeutetun kohdalla, joka työharjoittelun tai työelämävalmennuksen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

1 §

Liikkuvuusavustus

Liikkuvuusavustusta voidaan myöntää muuttokustannusten korvaukseksi enintään 700 euroa, jos työnhakija siirtyy työhön työsäkäyntialueensa ulkopuolelle ja:

1) hänellä on 5 a luvun 2 §:n nojalla oikeus työllistymisohjelmaan; tai

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

1 §

Liikkuvuusavustus

Liikkuvuusavustusta voidaan myöntää muuttokustannusten korvaukseksi enintään 700 euroa, jos työnhakija siirtyy työhön työsäkäyntialueensa ulkopuolelle ja:

1) hän kuuluu 5 a luvun 2 §:n mukaisesti muutosturvan piiriin; tai

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

13 luku

Muutoksenhaku

3 §

*Muutoksenhaku työnantajapalvelujen epä-
ämistä ja työnantajan rahoitusvastuuta kos-
kevaan päätökseen*

Työvoimatoimiston 4 luvun 7 §:n 3 momentissa ja 5 a luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaisissa säädetään.

Työvoimatoimiston päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu tai valitusviranomaisen hallintolainkäyttölain 32 §:n nojalla toisin määrää.

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

7 §

Työnantajan tiedonsaantioikeus

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta työsopimuslain 6 luvun 6 §:ssä säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

13 luku

Muutoksenhaku

3 §

*Muutoksenhaku työnantajapalvelujen epä-
ämistä ja työnantajan rahoitusvastuuta kos-
kevaan päätökseen*

Työ- ja elinkeinotoimiston 4 luvun 7 §:n 3 momentissa ja 5 a luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaisissa säädetään.

Työ- ja elinkeinotoimiston päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu tai valitusviranomaisen hallintolainkäyttölain 32 §:n nojalla toisin määrää.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä touko-
kuuta 2010.*

Lain 7 luvun 3 §:n 4 momentin 2 a kohta on voimassa 31 päivään joulukuuta 2011. Sen nojalla myönnettyä palkkatukea voidaan maksaa enintään 31 päivään joulukuuta 2012.

Jos 5 a luvun 2 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset muutosturvan piiriin kuulumiselle ovat täyttyneet ennen lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa ollutta 5 a luvun 2 §:n 2 momenttia siltä osin kun se koskee pyynnön esittämistä.

Ennen tämän lain voimaantuloa sovittuihin

työmarkkinatoimenpiteisiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin palkkatukea koskeviin päätöksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun 1 ja 5 § sekä 6 §:n 1 momentti ja 11 luvun 2 §:n 5 momentin 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 8 luvun 1 § laissa 307/2004,

muutetaan 1 luvun 3 §, 5 §:n 1 momentin 9, 10 ja 10 a kohta sekä 9 §, 2 luvun 1 §, 11 §:n 1 momentti, 14 §, 17 §:n 1 momentti ja 18—21 §, 8 luvun 2 §:n 2 momentti, 3 momentin 2 kohta ja 5 momentti, 3 §:n 2 momentti, 4 §:n 2 momentti, 4 a §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 6 §:n 3 momentti ja 7 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 11 luvun 2 §:n 3 momentti, 4 momentin 11, 16 ja 17 kohta sekä 5 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 § ja 2 luvun 18 § osaksi laissa 459/2005, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta ja 8 luvun 4 a §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti laissa 1217/2005, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 10 kohta laissa 970/2003 ja 10 a kohta mainitussa laissa 459/2005 sekä 1 luvun 9 § osaksi laissa 1053/2008, 2 luvun 1 § osaksi mainitussa laissa 459/2005 ja laissa 344/2009 sekä 20 § mainitussa laissa 459/2005 ja laissa 548/2006 sekä

lisätään 2 lukuun uusi 1 a ja 18 a § sekä 11 luvun 2 §:n 4 momenttiin uusi 18 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työnhakijalla on oikeus työnhakusuunnitelmaan ja työllistymisohjelmaan siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä työvoimatoimiston kanssa laadittua työnhakusuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet

Työnhakijalla on oikeus *työllistymissuunnitelmaan* siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädetään.

Etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta, antaa *työ- ja elinkeinotoimistolle* ammatillista osaamistaan, *työhistoriaansa*, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot ja selvitykset, toteuttaa yhdessä *työ- ja elinkeinotoimiston* kanssa laadittua *työllistymissuunnitelmaa* sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työssäolovelvoitteella* työssä- tai koulutuksessaoloa, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun työhaluttomuutta osoittavan menettelyn jälkeen, taikka työssä- tai koulutuksessaoloa taikka osallistumista työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen, joka edellytetään ennen kuin työmarkkinatukea voidaan maksaa työttömyysajalta 8 luvun 2 §:n 3 momentissa, 4 a §:ssä tai 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

10) *työnhakusuunnitelmalla* julkisesta työvoimapaikasta annetun lain mukaista työttömän työnhakijan työllistymisedellytysten selvittämiseksi ja niiden parantamiseksi laadittua suunnitelmaa;

10 a) *työllistymisohjelmalla* julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 5 a luvun mukaista työnhakijan työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksien sekä hänen edellytyksiensä ja tavoitteittensa selvittämiseksi laadittua ohjelmaa;

9 §

Työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue on, ellei erityisistä syistä muuta johdu, hänen asuinkuntansa sekä kunnat, joissa henkilön asuinkunnasta yleisesti käydään työssä tai joissa henkilön asuinkunnasta tavanomainen päivittäinen työssäkäynti on vastaavassa ajassa ja vastaavin kustannuksin mahdollista.

Työssäkäyntialueet määritellään työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella yhteistyössä julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen työllisyyden edistämistoimikuntien (*te-toimikunta*) kanssa.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työssäolovelvoitteella* työssä- tai koulutuksessaoloa, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun työhaluttomuutta osoittavan menettelyn jälkeen, taikka työssä- tai koulutuksessaoloa taikka osallistumista *työllistymistä edistävään palveluun*, joka edellytetään ennen kuin työmarkkinatukea voidaan maksaa työttömyysajalta 8 luvun 2 §:n 3 momentissa, 4 a §:ssä tai 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

10) *työllistymissuunnitelmalla* julkisesta työvoimapaikasta annetun lain mukaista *työ- ja elinkeinotoimiston yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa*;

10 a) *työllistymissuunnitelmaa korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettua *aktivointisuunnitelmaa ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa (493/1999) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa*.

9 §

Työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään merkittyä osoitettuaan.

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä *vailla olevalla ja sitä hakevalla* työttömällä työnhakijalla, *joka on työmarkkinoiden käytettävissä niillä yleisesti sovellettavin ehdoin, ja jolle ei ole tarjolla työtä tai ei voida osoittaa koulutusta*. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa ja 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua henkilöä. *Työnhakijana pidetään työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöä, joka on pitänyt työhakemuksensa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään ja joka on ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa.*

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työhakemuksen ja mahdollisen työnhakusuunnitelman tai työllistymisohjelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa ja 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua henkilöä.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työnhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

1 a §

Ulkomaalaisen oikeus työttömyysetuuteen

Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti vain, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön pysyvän oleskeluluvan, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan tai perhesiteen perusteella myönnetyn jatkuvan oleskeluluvan perusteella.

Muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyyspäivärahaan tämän lain mukaisesti vain, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön muun kuin tilapäisen oleskeluluvan perusteella.

11 §

Työmarkkinoilta poissaolo

Työnhakijalla, joka on ollut välittömästi työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa, eikä voi esittää pätevää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Työnhakijan katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut työvoimapolitiittisessa toimenpiteessä tai ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa.

14 §

Alueellinen liikkuvuus

Perheetön työnhakija ei voi menettämättä

11 §

Työmarkkinoilta poissaolo

Työnhakijalla, joka on ollut työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa, eikä voi esittää pätevää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Työnhakijan katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettussa työllistymistä edistävässä palvelussa tai ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

14 §

Alueellinen liikkuvuus

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vas-

oikeutta työttömyysetuuteen kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta pysyväisluonteisesta toimeentulon turvaavasta kokoaikatyöstä, jos uudella paikkakunnalla on saatavissa työttömälle sopiva asunto. Sama koskee perheellistä työnhakijaa, jos uudella paikkakunnalla on työttömälle ja hänen perheelleen saatavissa sopiva asunto. Sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä työnhakijan käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava työnhakijan ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun työnhakija ottaa vastaan työn toisella työssäkäyntialueella tai viipymättä sen jälkeen.

Edellytyksenä 1 momentin soveltamiselle on, että työvoimatoimisto on selvittänyt työtarjouksilla tai muulla luotettavalla tavalla, ettei työpaikkaan ilmeisesti ole sopivaa työvoimaa saatavissa siltä työssäkäyntialueelta, jolla avoin työpaikka sijaitsee.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä otamasta vastaan työtä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta, jos työn vastaanottamista hänen kielitaitonsa huomioon ottaen on pidettävä kohtuuttomana.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta työstä painavasta henkilökohtaisesta syystä. Painavana henkilökohtaisena syynä pidetään puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulai-

taanottamasta hänen työssäkäyntialueellaan tarjottua työtä, jos hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjottua työtä, jos:

1) työpaikkaan olisi työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan saatavissa sellaisia sopivia työntekijöitä, joiden työssäkäyntialueella avoin työpaikka sijaitsee;

2) työ ei ole pysyväisluonteista toimeentulon turvaavaa kokoaikatyötä;

3) uudella paikkakunnalla ei ole saatavissa työnhakijalle ja hänen perheelleen sopivaa asuntoa;

4) työn vastaanottamista on työnhakijan kielitaito huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana; tai

5) työnhakijalla on painava henkilökohtainen syy olla vastaanottamasta kyseistä työtä.

Työnhakijalle ja hänen perheelleen sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä työnhakijan käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava työnhakijan ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun työnhakija ottaa vastaan työn työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tai viipymättä sen jälkeen.

Painavana henkilökohtaisena syynä pidetään työnhakijan puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa

sen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja hänelle maksetaan tältä ajalta työttömyyspäivärahaa Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

17 §

Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä tai erota koulutuksesta, jos se ei ole tai kyseisen ammattialan työ ei olisi hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa. Työnhakijalla on pätevä syy erota koulutuksesta menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen, jos koulutuksen järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta tai koulutus olennaisesti poikkeaa koulutus- tai opetussuunnitelmasta.

syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja hänelle maksetaan tältä ajalta työttömyyspäivärahaa Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

17 §

Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä tai erota koulutuksesta, jos se ei ole tai kyseisen ammattialan työ ei olisi hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa. Työnhakijalla on pätevä syy erota koulutuksesta menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen, jos koulutuksen järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan *koulutukseen* osallistuvan työturvallisuudesta tai koulutus olennaisesti poikkeaa koulutus- tai opetussuunnitelmasta.

18 §

Työnhakusuunnitelmasta, työllistymisohjelmasta tai työvoimapoliittisesta toimenpiteestä kieltäytyminen

Työnhakijalla, joka kieltäytyy osallistumasta työnhakusuunnitelman laatimiseen tai kieltäytyy julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 a luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua työllistymisohjelman tarkistamisesta, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

Työnhakijalla, joka ilman 4 momentissa tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa pätevää syytä kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamasta työnhakusuunnitelmaan tai työllistymisohjelmaan sisältyvästä työkokeilusta, työelämävalmennuksesta taikka muusta niihin

18 §

Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisestä lukien. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimiston toiminnasta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä. Korvauksesta määräämättä ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut

rinnastettavasta kohtuulliseksi katsottavasta työllistymistä edistävistä toimenpiteistä, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan työttömyyspäivärahan saajaan vain, jos kieltäytyminen on toistuvaa.

Työnhakijalla on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työkokeilusta tai työelämävalmennuksesta.

työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

18 a §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 18 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

19 §

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Työnhakijalla, joka ilman 2 momentissa tarkoitettua tai niihin rinnastettavaa pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään työkokeilun, työelämävalmennuksen tai muun niihin rinnastettavan kohtuulliseksi katsottavan työllistymistä edistävän toimenpiteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeytymisestä lukien.

Työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää työelämävalmennus tai työkokeilu menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen:

1) kun hän on ollut saman työelämävalmennuksen tai työkokeilun järjestäjän tehtävissä yhteensä kuusi kuukautta; tai

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvästä:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitettusta työkokeilusta tai työelämävalmennuksesta;

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettusta työ- ja koulutuskokeilusta; tai

3) maahanmuuttajan kotoutumistoimenpiteestä.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä 1 momentissa mainitusta työllistymistä edistävästä palvelusta, jos palvelu järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella tai jos hänellä on muu, tähän rinnastettava syy.

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään kes-

2) jos työelämävalmennuksen tai työkokouksen järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta tai laiminlyö noudattaa toimenpiteestä tehdyn sopimuksen ehtoja.

keyttämään 1 momentissa mainitun palvelun, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeytmisestä lukien.

Työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää 1 momentissa mainittu palvelu, jos palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta tai laiminlyö noudattaa toimenpiteestä tehdyn sopimuksen ehtoja.

20 §

Työnhakusuunnitelman ja työllistymisohjelman toteuttaminen

Työttömällä työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä omalla menettelyllään olennaisesti laiminlyö toteuttaa yksilöityä työnhakusuunnitelmaansa, aktivointisuunnitelmaansa, kotoutumissuunnitelmaansa tai työllistymisohjelmaansa, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijalla on pätevä syy olla toteuttamatta työnhakusuunnitelmaansa tai työllistymisohjelmaansa siltä osin kuin hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävää toimenpidettä 12—19 §:n nojalla.

21 §

Toistuva kieltäytyminen

Jos työnhakija toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 12 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 16 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavaa menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä taikka osallistua koulutukseen tai työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen kuin hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai ollut koulutuksessa vähintään kolme kuukautta (työssäolovelvoite).

20 §

Työllistymissuunnitelman toteuttaminen

Työttömällä työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä omalla menettelyllään olennaisesti laiminlyö toteuttaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaansa, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijalla on pätevä syy olla toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin kuin hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävää palvelua 12—19 §:n nojalla.

21 §

Toistuva kieltäytyminen

Jos työnhakija toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 12 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 16 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavasta toistuvasta menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä, osallistua koulutukseen tai työllistymistään edistäviin palveluihin taikka hakeutua ammatilliseen koulutukseen 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen kuin hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä, työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa tai harjoittanut omaehtoisesti 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja vähin-

tään kolme kuukautta (työssäolovelvoite).

8 luku

8 luku

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

1 §

Ulkomaalainen

Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen perusteella taikka pysyvän oleskeluluvan tai perhesiteen perusteella myönnetyn jatkuvaluonteisen oleskeluluvan nojalla.

(kumotaan)

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Poiketen 1 momentista oikeus työmarkkinatukeen on 18–24-vuotiaalla ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella, jolle ei hänen aktiivisesta työhaustaan ja koulutukseen hakeutumisestaan huolimatta ole kyetty järjestämään työtä, koulutusta tai työvoimapolitiittista toimenpidettä. Työmarkkinatukioikeuden säilyttäminen edellyttää, että hän on halukas ottamaan vastaan työtä, koulutusta ja osallistumaan työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin sekä aktiivisesti ja jatkuvasti hakeutuu soveltuvaan 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos hän ilman pätevää syytä on:

2) kieltäytynyt työharjoittelusta, työkokeilusta tai kuntoutuksesta tai keskeyttänyt tällaisen toimenpiteen; taikka

Poiketen 1 momentista oikeus työmarkkinatukeen on 18–24-vuotiaalla ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella, jolle ei hänen aktiivisesta työhaustaan ja koulutukseen hakeutumisestaan huolimatta ole kyetty järjestämään työtä, koulutusta tai 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua. Työmarkkinatukioikeuden säilyttäminen edellyttää, että hän on halukas ottamaan vastaan työtä, koulutusta ja osallistumaan 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin palveluihin sekä aktiivisesti ja jatkuvasti hakeutuu soveltuvaan 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos hän ilman pätevää syytä on:

2) kieltäytynyt työharjoittelusta, työkokeilusta tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettusta työ- ja koulutuskokeilusta tai keskeyttänyt tällaisen palvelun; taikka

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan, mitä 2 luvun 18 ja 19 §:ssä säädetään pätevistä syyistä kieltäytyä työelämävalmennuksesta ja työkokeilusta tai keskeyttää ne.

3 §

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Jos julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaisessa työnhakusuunnitelmassa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 luvun mukaisessa aktiivointisuunnitelmassa on sovittu 1 momenttia laajemmasta koulutukseen hakeutumisesta, aktiivisena ja jatkuvana koulutukseen hakeutumisena pidetään suunnitelman toteuttamista.

4 §

Odotusaika

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työtömäksi työnhakijaksi rekisteröidytyään ollut yhteensä viisi kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä, yrittäjänä tai työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa taikka työvoimapolitiisessa toimenpiteessä.

4 a §

Työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen

Henkilön, joka on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päätynyt 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitettua enimmäisajan täyttymisen vuoksi ja joka työttömyyspäivärahoikeuden päättymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 180 päivältä, oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta lakkautetaan, jos hän:

2) kieltäytyy ilman pätevää syytä julkisesta

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan, mitä 2 luvun 19 §:ssä säädetään pätevistä syyistä kieltäytyä työelämävalmennuksesta ja työkokeilusta tai keskeyttää ne.

3 §

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Jos julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun mukaisessa *työllistymissuunnitelmassa* tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 luvun mukaisessa aktiivointisuunnitelmassa on sovittu 1 momenttia laajemmasta koulutukseen hakeutumisesta, aktiivisena ja jatkuvana koulutukseen hakeutumisena pidetään suunnitelman toteuttamista.

4 §

Odotusaika

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työtömäksi työnhakijaksi rekisteröidytyään ollut yhteensä viisi kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä, yrittäjänä tai työttömänä työnhakijana *työ- ja elinkeinotoimistossa* taikka 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettussa *työllistymistä edistävässä palvelussa*.

4 a §

Työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen

Henkilön, joka on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päätynyt 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitettua enimmäisajan täyttymisen vuoksi ja joka työttömyyspäivärahoikeuden päättymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 180 päivältä, oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta lakkautetaan, jos hän:

2) kieltäytyy ilman pätevää syytä julkisesta

työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitetusta työkokeilusta, työelämävalmennuksesta tai työharjoittelusta, josta on sovittu hänen kanssaan laaditussa työnhaku-, aktiivointi- tai kotoutumissuunnitelmassa;

työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitetusta työkokeilusta, työelämävalmennuksesta tai työharjoittelusta, josta on sovittu hänen kanssaan laaditussa *työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa*;

Henkilöllä, jonka oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu 1 momentin mukaisesti, on uudelleen oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta sen jälkeen, kun hän on ollut työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa huomioon otettavassa työssä, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa koulutuksessa tai 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa työvoimapoliittisessa toimenpiteessä vähintään viisi kuukautta.

Henkilöllä, jonka oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu 1 momentin mukaisesti, on uudelleen oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta sen jälkeen, kun hän on ollut työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa huomioon otettavassa työssä, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa koulutuksessa tai 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa *työllistymistä edistävässä palvelussa* vähintään viisi kuukautta.

5 §

Kotoutumistoimenpiteestä kieltäytyminen ja sen keskeyttäminen

Maahanmuuttajalla, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuun, kohdulliseksi katsottavaan työllistymistä edistävään toimenpiteeseen tai keskeyttää tällaisen toimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä lukien.

(kumotaan)

6 §

Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä kieltäytyminen ja keskeyttäminen

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä, joka kieltäytyy osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

6 §

Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä kieltäytyminen ja keskeyttäminen

(kumotaan)

Jos henkilön toistuvasta 1 tai 2 momentissa tarkoitetusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut vähintään kolme kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä tai työvoimapoliittisessa ai-

Jos henkilön toistuvasta 2 momentissa tarkoitetusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut vähintään kolme kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä tai työvoimapoliittisessa aikuiskoulu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuiskoulutuksessa tai alle 25-vuotiaana 2 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa (työssäolovelvoite).

tuksessa tai alle 25-vuotiaana 2 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa (työssäolovelvoite).

7 §

7 §

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen on henkilöllä, joka:

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen on henkilöllä, joka:

4) osallistuu työvoimapoliittiseen toimenpiteeseen.

4) osallistuu 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

11 luku

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset**Toimeenpanoa koskevat säännökset**

2 §

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Velvollisuus tietojen antamiseen

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työvoimatoimistolle.

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja olosuhteiden muutoksia, joita koskevat tiedot työttömyysetuuden saajan on välittömästi ilmoitettava etuuden maksajalle, ovat:

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja olosuhteiden muutoksia, joita koskevat tiedot työttömyysetuuden saajan on välittömästi ilmoitettava etuuden maksajalle, ovat:

11) julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitetun työvoimapoliittisen toimenpiteen päätyminen;

11) 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työllistymistä edistävän palvelun päätyminen;

16) huollettavina olevat lapset; sekä
17) muu vastaava muutos olosuhteissa.

16) huollettavina olevat lapset;
17) muu vastaava muutos olosuhteissa;
18) päivät, joina työttömyysetuuden saaja on osallistunut 10 luvun 1 §:n 2 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

Työmarkkinatuen saajan on lisäksi ilmoit-

Työmarkkinatuen saajan on lisäksi ilmoit-

tava työttömyysetuuden maksajalle seuraavat itseään, puolisoaan ja perhettään koskevat tiedot ja niissä tapahtuneet muutokset:

3) vanhemman tai vanhempien 9 luvun 3 §:ssä tarkoitetut tulot, jos henkilö on 9 luvun 6 §:ssä tarkoitettu henkilö;

5) kuntouttavan työtoiminnan osallistumispäivät;

tava työttömyysetuuden maksajalle seuraavat itseään, puolisoaan ja perhettään koskevat tiedot ja niissä tapahtuneet muutokset:

3) vanhemman tai vanhempien 7 luvun 6 §:ssä tarkoitetut tulot, jos henkilö on 7 luvun 9 §:ssä tarkoitettu henkilö;

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

Tässä laissa tarkoitettuun työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa kesken olevan työllistymistä edistävän palvelun tai muun palvelun ajalta maksettavaan ylläpitokorvukseen sovelletaan säännöksiä, jotka olivat voimassa tämän lain voimaan tullessa.

3.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale, 5 § sekä 8 §:n 1 momentin 3 kohta ja 3 ja 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti ja 2 momentin johdantokappale laissa 1293/2002 ja 5 § osaksi mainitussa laissa 1293/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu työnhakusuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on tehty julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n mukainen työnhakuhaastattelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu *työllistymissuunnitelma* ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu *työllistymissuunnitelma* ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on tehty julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä *tarkoitettu työnhakijan haastattelu* ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu

tu työnhakusuunnitelma ja

tu työllistymissuunnitelma ja:

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimatoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitetun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvain lain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon.

Työvoimatoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Kunta on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 3 kohdan tai 2 momentin 3 kohdan edellytykset.

Työvoimatoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n mukainen työnhakusuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimatoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaisen työnhakusuunnitelman, tai että työvoimatoimisto on varannut 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun työnhakuhaastatteluun. Jos työnhakusuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakuhaastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilö ole ollut rekisteröitynä työttömäksi työnhakijaksi, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työvoimatoimiston ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

Työvoimatoimisto tai kunta tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava kes-

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta ovat velvolliset laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä 3 §:ssä tarkoitetun henkilön kanssa. Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvain lain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon.

Työ- ja elinkeinotoimisto on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Kunta on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 3 kohdan tai 2 momentin 3 kohdan edellytykset.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Kunnan tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt henkilön kanssa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman, tai että työ- ja elinkeinotoimisto on varannut 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulle henkilölle tilaisuuden julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun työnhakijan haastatteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakijan haastatteluun varata sen johdosta, ettei henkilö ole ollut rekisteröitynä työttömäksi työnhakijaksi, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston ja henkilön kesken. Asiakkaalla on mahdollisuus käyttää apunaan tukihenkilöä aktivointisuunnitelman laadinnassa ja uudistamisessa.

keytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä työvoimatoimiston tai kunnan on kuultava henkilöä.

8 §

Suunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

3) arvio aikaisempien työnhakusuunnitelmien ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta; sekä

Jos työvoimatoimisto arvioi, ettei henkilölle voida viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työvoimatoimisto, kunta ja henkilö.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta tekee päätöksen siitä, onko suunnitelma katsottava keskeytyneeksi. Suunnitelma voidaan katsoa keskeytyneeksi kuukauden kuluttua siitä, kun henkilö on työllistynyt työhön tai yritystoimintaan taikka aloittanut ammattiin tai tutkintoon johtavat päätoimiset opinnot. Ennen keskeytyspäätöksen tekemistä *työ- ja elinkeinotoimiston* tai kunnan on kuultava henkilöä.

8 §

Suunnitelman sisältö

Aktivointisuunnitelmaan merkitään:

3) arvio aikaisempien *työllistymissuunnitelmien* ja kunnan tekemien henkilöä koskevien suunnitelmien toteutumisesta; sekä

Jos *työ- ja elinkeinotoimisto* arvioi, ettei henkilölle voida viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta.

Aktivointisuunnitelman allekirjoittavat *työ- ja elinkeinotoimisto*, kunta ja henkilö.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

4.

Laki**maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain
11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (493/1999) 11 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1215/2005, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröity julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 3 luvun 5 §:n mukaisesti työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään tai joka saa toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitetun työnhakusuunnitelman.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröity julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 3 luvun 5 §:n mukaisesti työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään tai joka saa toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä tarkoitetun *työllistymissuunnitelman*.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.